

CİLT 11 SAYI 2 2020

VOL. 11 ISSUE 2 2020

ISSN:1309-887X / E-ISSN: 2149-0465

EGE STRATEJİK ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

EGE STRATEGIC
RESEARCH
JOURNAL

ESAD
EGE STRATEJİK ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

Cilt 11 Sayı 2 – 2020

EGE STRATEGIC RESEARCH JOURNAL

Vol. 11 Issue 2 – 2020

ISSN:1309-887X / e-ISSN: 2149-0465

www.esam.ege.edu.tr

dergipark.gov.tr/esam

ESAD
EGE STRATEJİK ARAŞTIRMALAR DERGİSİ
Ege Strategic Research Journal
ESAD yılda iki kez yayınlanır / ESRJ is published two times a year

EDİTÖRLER / Editors

Dr.Öğr.Üyesi Aytekin ERDOĞAN

Arş.Gör. Burak ARSLAN

DANIŞMA KURULU / Editorial Advisory Board

(Alfabetik Sıra ile / In Alphabetical Order)

A. Özlem Önder, Ege Üniversitesi, Türkiye.
Aydın Çevirgen, Akdeniz Üniversitesi, Türkiye.
Aykut Lenger, Ege Üniversitesi, Türkiye.
Aydanur Gacener Atış, Ege Üniversitesi, Türkiye.
Aykan Candemir, Ege Üniversitesi, Türkiye.
Ayla Özhan Dedeoğlu, Ege Üniversitesi, Türkiye.
Birgitta Olsson, Stockholm Üniversitesi, İsveç.
Carlos E. Frickmann Young, Universidade Federal do Rio de Janeiro de Economia Industrial, Brezilya.
Chris Ryan, Waikato Üniversitesi, Yeni Zelanda.
C. Michael Hall, Canterbury Üniversitesi, Yeni Zelanda.
David Lamond, David Lamond & Associates, Avusturalya.
Francis Lobo, Edith Cowan Üniversitesi, Avusturalya.
Haiyan Song, Hong Kong Politeknik Üniversitesi, Hong Kong.
Haluk Soyuer, Ege Üniversitesi, Türkiye.
James Kirkbride, Liverpool John Moores Üniversitesi, İngiltere.
John Fletcher, Bournemouth Üniversitesi, İngiltere.
Juergen Gnoth, Otago Üniversitesi, Yeni Zelanda.
Joyce Liddle, Nottingham Üniversitesi, İngiltere.

Jülide Kesken, Ege Üniversitesi, Türkiye.
Luiz Moutinho, Glasgow Üniversitesi, İngiltere.
Lydia Makrides, Creative Wellness Solutions, Kanada.
Metin Karadağ, Ege Üniversitesi, Türkiye.
Michael R. Powers, Temple Üniversitesi, ABD.
Mohsen Bahmani-Oskooee, Wisconsin Üniversitesi, ABD.
Neşe Kumral, Ege Üniversitesi, Türkiye.
Oğuz Karadeniz, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye.
Pan Jiahua, Chinese Academy of Social Sciences (CASS), Çin.
Paul Leonard Gallina, Bishop's Üniversitesi, Kanada.
Slawomir Magala, Rotterdam Erasmus Üniversitesi, Hollanda.
Tanju Tosun, Ege Üniversitesi, Türkiye.
Thomas N. Garavan, Limerick Üniversitesi, İrlanda.
Vahap Tecim, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye.
Wesley J. Johnston, Georgia Devlet Üniversitesi, ABD.
William Gartner, Minnesota Üniversitesi, ABD.
Yılmaz Gökşen, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye.
Zahir Irani, Brunel Üniversitesi, İngiltere.

Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi. Tüm hakları saklıdır. Önceden yazılı izin alınmaksızın hiçbir iletişim, kopyalanma sistemi kullanılarak yeniden basılamaz. Akademik ve haber amaçlı kısa alıntılar bu kuralın dışındadır. Aksi belirtilmediği sürece **Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi**'nde yayınlanan yazılarda belirtilen fikirler yalnızca yazarına aittir. Yayıncıları, diğer yazarları ve editörleri bağlamaz.

ISSN:1309-887X / e-ISSN: 2149-0465

www.esam.ege.edu.tr

dergipark.gov.tr/esam

EGE STRATEJİK ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

Ege Strategic Research Journal

ESAD yılda iki kez yayınlanır. / ESRJ is published two times a year.

Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi (ESAD) hakemli ve bilimsel bir dergi olup, Uluslararası İlişkiler, Siyaset Bilimi, İktisat, İşletme ve Tarih alanları ile stratejik temalı alanlarda çalışan akademisyenler, araştırmacılar ve profesyonellerin görüşlerini paylaştıkları bir forum oluşturmak amacıyla, bu alanlarda yapılmış olan ulusal ve uluslararası çalışmaları kapsamaktadır. Ocak ve Temmuz aylarında olmak üzere yılda iki kere yayınlanan Dergimiz, EconLit tarafından taranmaktadır.

Dergimize, daha önce herhangi bir yerde yayınlanmamış ya da yayınlanmak üzere gönderilmemiş çalışmalar ile kongre vb. bilimsel toplantılarda sunulmuş çalışmalar bu durum belirtilmek koşulu ile kabul edilmektedir. Yazarın/yazarların göndermiş oldukları çalışmayı yayın sürecinden çekebilmesi için sorumlu yazarın bir dilekçe ile başvurması gerekir. Dergi Editörler Kurulu, yayın koşullarına uymayan yazıları yayınlamamak, düzeltmek üzere yazarına geri vermek ve biçimce düzenleme talebinde bulunma yetkisine sahiptir. Dergimize çalışmalarını sunan yazar/yazarların belirtilen Őartları kabul ettikleri varsayılır. Dergimizce telif hakkı ödenmemektedir.

Dergimize gönderilen çalışmalar alanında bilimsel çalışma yapan en az iki ayrı hakeme gönderilir. Hakemlerin kararları doğrultusunda yazı yayınlanır ya da yayınlanmaz. Hakemlerin gizli tutulan raporları beş yıl süre ile dergi arşivinde tutulur. Yazım kuralları ile ilgili detaylar aşağıda verilmiştir. Söz konusu Őartlara uygun çalışmalarınızı dergipark.gov.tr/esam üzerinden gönderebilirsiniz.

Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi (ESAD) İdare Merkezi ve Editör Ofisi / Editorial Office

Ege Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi, Ege Üniversitesi Kampüsü, 35100 Bornova-İZMİR, TÜRKİYE

Telefon / Fax: +90 (232) 3114105 / 4106

E- mail: esam@mail.ege.edu.tr

Yayın Sahibi: Ege Stratejik Araştırmalar Merkezi adına,

Müdür V. Prof. Dr. Mustafa MUTLUER

Yazı İşleri Müdürü / Assisting Editor

Dr. Öğr. Üyesi Aytekin ERDOğAN

Yayın Sıklığı ve Türü: Yılda 2 defa yayınlanan, evrimii, açık erişime sahip, süreli yayın.

Yayın Dili: Türkçe ve İngilizce

Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi, ESAD, Cilt 11, Sayı 2 – 2020

Ege Strategic Research Journal, ESAJ, Vol. 11, Issue 2 –2020

BU SAYININ HAKEMLERİ / Referees

Doç. Dr. Vefa Saygın ÖĞÜTLE
(Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)	Doç. Dr. Mustafa Gürol DURAK
(Yaşar Üniversitesi)
Prof. Dr. Güney ÇEĞİN
(Pamukkale Üniversitesi)	Dr. Öğr. Üyesi Feride Aşlı ERGÜL JORGENSEN
(Ege Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet Erdal ÖZKOL
(Dokuz Eylül Üniversitesi)	Dr. Öğr. Üyesi Sanem ÖZER
(Akdeniz Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ÇETİN
(Dokuz Eylül Üniversitesi)	Prof. Dr. Levent ÜRER
(Beykent Üniversitesi)
Doç. Dr. Uğur Burç YILDIZ
(İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi)	Doç. Dr. Nazlı Ayşe AYYILDIZ ÜNNÜ
(Ege Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Kadriye OKUDAN DERNEK
(Akdeniz Üniversitesi)	Dr. Öğr. Üyesi Abdullah TORUN
(İnönü Üniversitesi)

İÇİNDEKİLER / Contents

ARAŞTIRMA MAKALELERİ (RESEARCH ARTICLES)

How Soviet Cold War Policies Fell Prey to The Temptations of Strategic Traps

Sovyet Soğuk Savaş Politikaları Stratejik Tuzakların Ayartmalarına Nasıl Yenik Düştü

Gültekin SÜMER 1 – 20

African States From The Perspective of The English School: From Sovereignty Deficit to Regional Society

İngiliz Okulu Perspektifinden Afrika Devletleri: Egemenlik Açığından Bölgesel Topluma

Feride Aslı ERGÜL JORGENSEN 22 – 35

Sovyet Askeri Endüstriyel Kompleksi ve Sosyal İktidar

Soviet Military Industrial Complex And Social Power

Özgür BUDAK..... 37 – 53

The Invasion of Iraq 2003 and Canadian Non-Interventionist Approach

Irak'ın İşgali 2003 ve Kanada'nın Müdahaleci Olmayan Yaklaşımı

Melih DİNÇER 55 – 71

Türmob Disiplin Kurulu'nca Alınan Kararlara İlişkin Bir Araştırma: 2011-2019 Dönemi

A Research On The Decisions Of The Disciplinary Board Of Türmob: 2011-2019 Period

Ayşen KORUKOĞLU 73 – 96

EGE STRATEJİK ARAŞTIRMALAR DERĐİSİ YAZIM KURALLARI

Lütfen makalenizi, dergi yazımı ile ilgili kuralları ve aşağıdaki örnek makaleyi dikkate alarak dergimize gönderiniz. Makalenin ilk gönderiminde ve hakem değerlendirilmesinden sonra kabul edilen çalışmaların,

- i. Yazım kurallarına uygun hale getirilmesi
- ii. Formatının düzenlenmesi
- iii. Son “.pdf” dosyasının oluşturulması yazarın / yazarların sorumluluğundadır.

1. Makale Başlığı – Yazar Bilgileri

- Makale başlığı 14 punto, tümü büyük harfli, koyu ve ortalanmıŐ olarak yazılmalıdır.
- Türkçe yazılmıŐ makalelerde Türkçe baŐlıđın altında İngilizce, İngilizce yazılmıŐ makalelerde İngilizce baŐlıđın altında Türkçe baŐlıđa yer verilmelidir. İngilizce çalışmalar için verilen Türkçe başlık 12 punto; Türkçe çalışmalar için verilen İngilizce başlık 12 punto olmalıdır.
- Çalışmanın baŐlıđından sonra yazarın adı soyadı 12 punto, adın ilk harfi büyük, soyadın tamamı büyük harflerle, ortalanmıŐ ve kalın olarak; yazar birden fazla ise, adlar çalışmaya katkılarına göre alt alta yazılmalıdır. Yazar(lar)ın unvanıyla birlikte, çalıştığı yer ve varsa araştırmanın yapıldığı üniversite, laboratuvar ya da kuruluşun açık adı, yazarın e-posta adresi ile uluslararası geçerliliği olan ORCID bilgisine yer verilmelidir. Eğer araştırma bir tez çalışmasından, bir projeden ya da daha önce sunulmuş bir bildirden türetilmiŐ ise ilgili çalışmaya gönderme yapılmalı, göndermeler dipnotta özel imle (τ) belirtilmelidir. Yazarlara dair dipnotlar Roman rakamları ile (i,ii,iii,.....) sıralanmalı, Times New Roman 10 punto olarak yazılmalıdır.

2. Öz

- Hem Türkçe hem İngilizce özete yer verilmelidir.
- Öz, Abstract ve Anahtar Kelimeler baŐlıkları koyu, ilk harfi büyük ve italik olarak yazılmalıdır. Öz ve Abstract baŐlıkları sayfada ortalanmalıdır.
- Yazı tipi Times New Roman 12 punto italik olmalıdır.
- Tek (1) satır aralıklı ve iki yana yaslı yazılmalıdır.
- En az üç anahtar kelime ilgili özün altında italik, ilk harfleri büyük yazılarak verilmelidir.

3. Ana Metin

- Ana metnin tablo, Şekil ve referanslar dahil 25 sayfayı aŐmamasına özen gösterilmelidir.
- Makalede yazı tipi olarak Times New Roman 12 punto kullanılmalıdır. Makaleler 1,15 satır aralıklı, iki yana yaslı ve A4 boyutunda, sağ, sol, alt ve üst boşlukları 2,5 cm olacak Şekilde yazılmalıdır.

- Paragrafların arasında 1 (bir) satır boşluk olmalıdır. Tüm paragraflar iki yana yaslı olarak biçimlendirilmelidir. Paragrafların ilk satırlarında girinti olmamalıdır. Paragraflar içinde 1,15 satır aralığı bulunmalıdır.
- 1. Basamak başlıklar, 12 punto, hepsi büyük harf, koyu ve sola yaslı olarak yazılmalıdır. 1. Basamak başlıklardan önce 2 satır boşluk bırakılmalıdır.
- 2. Basamak başlıklar, 12 punto, her kelimenin ilk harfi büyük, koyu ve sola yaslı olarak yazılmalıdır. 2. Basamak başlıklardan önce 1 satır boşluk bırakılacaktır.
- Diğer alt Basamak başlıklar, 12 punto, her kelimenin ilk harfi büyük, koyu, italik ve sola yaslı olarak yazılmalıdır. Diğer alt başlıklardan önce 1 satır boşluk bırakılacaktır.

4. Tablo ve Şekiller

- Tablo ve şekiller metnin uygun yerlerinde ardışık numaralandırılmış bir şekilde gösterilmelidir.

Tablolarda, tablo başlığı üstte sola yaslı, koyu ve ilk harfleri büyük, Times New Roman 10 punto olmalıdır.

Şekil başlığı ise, şekil altında sola yaslı, koyu ve ilk harfleri büyük, Times New Roman 10 punto olmalıdır.

Tablo ve şekiller başka bir yerden alındığı takdirde kaynak gösterilmelidir.

Tablo içi yazılar Times New Roman 10 punto ve satır aralığının 1 olması önerilir. Büyük tabloların metne yerleştirilmesi için punto büyüklüğü değiştirilebilir.

5. Kaynaklar

- Kaynakların gösterimi açısından APA formatına uyulmalıdır. Kaynakların paragraf biçimlendirilmesinde satır ve paragraf sonu boşluğu olmamalı, paragraf içinde satır aralıkları tek satır olarak biçimlendirilmelidir. Her bir kaynak arasında bir satır boşluk bırakılmalıdır. Kaynaklar iki yana yaslı olmalı, ilk satırında bir girinti olmamalıdır.

6. Son Notlar

- Lütfen son not yerine dipnot kullanınız. Dipnotlar metnin ilgili yerinde üst simge halinde ardışık rakamlar kullanılarak ilgili sayfanın sonuna yerleştirilmelidir.

ETİK KURALLAR

Yazarlar için:

1. Yapılan makale başvuruları özgün olmalı ve kullanılan kaynak ve dokümanlara uygun şekilde atıf verilmelidir. Herhangi bir intihal durumunda makale başvurusu reddedilecektir.
2. Dergide yayınlanmak üzere gönderilen yazıların daha önce başka bir yerde yayınlanmamış veya yayınlanmak üzere gönderilmemiş olması gerekir.
3. Daha önce konferanslarda sunulmuş ve özeti yayınlanmış çalışmalar, bu durum belirtilmek üzere kabul edilebilir.
4. Birden çok yazarlı çalışmalarda sorumlu yazarın başvuru sürecinde bildirilmesi gerekmektedir.
5. Yazarın/yazarların göndermiş oldukları çalışmayı yayın sürecinden çekebilmesi için sorumlu yazarın bir dilekçe ile başvurması gerekir.
6. Dergiye gönderilen yazılara telif hakkı ödenmez.

Hakemler için:

1. Hakemler yazar/yazarların gönderdiği makalelere dair bilgiyi gizli tutmalıdır.
2. Makaleler değerlendirilirken hakemler ve editörler yalnızca entelektüel ve bilimsel içerikle sınırlıdırlar.
3. Hakemler yazar/yazarların herhangi bir kötüye kullanım durumunda (örn, intihal ya da benzer etik dışı faaliyetler) ilgili editörü hemen bilgilendirmeleri gerekmektedir.

Yayın (Editörler) Kurulu için:

1. Yayın Kurulu, yayın koşullarına uymayan yazıları yayınlamamak, düzeltmek üzere yazarına geri vermek, biçimce düzenlemek yetkisine sahiptir.
2. Yayın Kurulu ve hakem raporları doğrultusunda editör makaleleri kabul ve reddedebilir, değişiklik yapılmasını isteyebilir. Reddedilen makaleler yazar/yazarların yazılı izni olmadan başka bir amaçla kullanılamaz.
3. Editörler basılana kadar makalelerin gizliliğini sağlarlar, bu durum aynı anda birden fazla yere yapılan başvurular için geçerli değildir.
4. Yalnızca yayın kurulunun ilk değerlendirmesinden geçen makaleler hakem sürecine alınır ve en az iki hakeme gönderilir.
5. Editör bütün makalelerin adil ve nesnel olarak incelenmesinden sorumludur, kabul ya da ret kararı yalnızca makalenin önemi, özgünlüğü, açıklığı ve dergiyle alakasına dayanır.
6. Editör hiçbir yazar/yazarlara ırk, din, cinsiyet, yaş, etnisite, inanç, cinsel yönelim ve geldiği ülke temelinde ayrımcılık uygulayamaz.

HOW SOVIET COLD WAR POLICIES FELL PREY TO THE TEMPTATIONS OF STRATEGIC TRAPS[†]

SOVYET SOĞUK SAVAŞ POLİTİKALARI STRATEJİK TUZAKLARIN AYARTMALARINA NASIL YENİK DÜŞTÜ

Gültekin SÜMER¹

Abstract

The Cold War experience of the Soviet Union is a significant case study in terms contributing to the strategic thought. The Soviet strategic experience marked its place in history of strategic thought with its inability to strike the optimum between ideology and strategy. It indicated how a strategy under the yoke of an ideology may well impel a hegemonic power falling into strategic traps. The underlying cause of this fact was that the pre-eminence of ideological goals on the part of the Soviet regime would not allow a grand strategy to keep its coherence. Making Germany one of the indispensable elements of its strategic identity has made an effect of speeding up the process of falling into strategic traps. Furthermore, the Eastern European geography that it held as a strategic advantage ended up with its loss of the Cold War. By the CSCE process the East Bloc gained its own momentum by questioning the legitimacy of the Soviet Union in Eastern Europe. Falling well behind the requirements of a strategic notion in terms of both gaining freedom of manoeuvre and seeing the big picture correctly, it would not be astonishing at all on the part of the Soviet ideology not accomplishing its Cold War goals. In this study, open sources will be used in order to verify the main hypothesis as this is a history fact-finding research.

Key Words: Strategic Trap, Soviet Union, The Cold War, Europe, Strategy

Öz

Sovyetler Birliği'nin Soğuk Savaş deneyimi stratejik düşünceye katkı sağlama bakımından önemli durum olay çalışmasıdır. Sovyet stratejik deneyiminin stratejik düşünce tarihinde yeri ideoloji ve strateji arasındaki optimumu bulamamasıyla yer etmiştir. Bu ideolojinin boyunduruğu altındaki bir stratejinin nasıl bir hegemonyacı gücü stratejik tuzaklara sevk edebileceğini göstermiştir. Bu gerçeğin altında yatan neden Sovyet rejiminin ideolojik hedeflerinin kendi iç uyumunu korumasına izin vermemesi olmuştur. Almanya'yı stratejik kimliğinin vazgeçilmez öğelerinden biri haline getirmek stratejik tuzaklara düşmesini hızlandırıcı etki yapmıştır. Dahası, stratejik bir avantaj olarak elinde tuttuğu Doğu Avrupa Soğuk Savaş'ı kaybetmesiyle sonuçlanmıştır. AĞİK süreciyle birlikte Doğu Bloku kendi momentumunu kazanarak Sovyetler Birliği'nin Doğu Avrupa'daki meşruiyetini sorgular hale

Makale Gönderim Tarihi: 18.10.2019

Makale Kabul Tarihi: 11.05.2020

[†] Bu çalışmanın önemli bir kısmı British International History Group tarafından (BIHG) 30.08.-1.09.2018 tarihleri arasında Exeter Üniversitesi'nde düzenlenen otuzuncu yıllık konferansında bildiri olarak sunulmuştur. A large part of this study was presented at the thirtieth annual conference of the British International History Group (BIHG) held at the University Exeter on 30.08.-1.09.2018.

¹ Doç. Dr.; Beykent Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi, gultekinsumer@beykent.edu.tr; ORCID iD: 0000-0001-8908-1115

gelmiştir. Gerek manevra alanı kazanma gerekse de büyük resmi görme açısından stratejik nosyonun çok gerisinde kalan Sovyet ideolojisinin, Soğuk Savaş hedeflerini gerçekleştirmemesi hiç de şaşırtıcı olmamıştır. Bu alışma, bir tarih araştırması olduğu için, temel hipotezi doğrulamada açık kaynak taraması kullanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Stratejik Tuzak, Sovyetler Birliği, Soğuk Savaş, Avrupa, Strateji*

I.INTRODUCTION

While there is no doubt that strategic gaps are undeniable facts of hegemonic state policies, certain dynamics render them vulnerable to falling into strategic traps. Strategic traps are peculiar to historical empires which attribute expansionism an existential meaning since no empire could ever shun expansionist policies. There is no doubt that Soviet Union was not any kind of actor that the history of strategic thought was quite familiar with its own notion of strategic thought. This very fact would turn into a question of strategic case worth examining. Soviet Union was one of the recent examples within the diplomatic history. Besides, the concept of strategic trap has not been broadly examined in the IR discipline in the context of hegemonic powers as it merits. Almost all the hegemonic powers fell prey into hegemonic traps and the.

In this study, I am intending to examine the strategic gaps of the Soviet Union and how they impelled it to strategic traps leading to its ultimate loss of the Cold War. First, the concept of strategic trap will be clarified with three concrete examples within the diplomatic history. Then, I am going to clarify the strategic identity of the Soviet Union in order to assess its strategic actions correctly. This is going to take me to find out why the Soviet Union could not harmonize its peculiar strategic identity with of the requirements of strategic theory as the first Marxist-Leninist hegemonic power in the diplomatic history. Besides, I am going dwell on how the quest for coherence in Soviet ideology or in ‘Soviet civilization’ played a preeminent role in drifting the Soviet Union into strategic traps. And dare to ask the crucial question: Was the main cause underlying Soviet Union’s losing the Cold War pushing the limits of her ‘grand strategy’?

It goes without saying that the Cold War was a section within the strategic history ushering in new strategic components which would render foreign and security policies much more vulnerable to the perils and the temptations of the strategic traps. I see the main cause in this fact the insertion ideological values into a grand strategy logic much more intensely.

In this study, open sources were used in order to verify the hypothesis as this is a history fact-finding research. I am going to formulate the concept of strategic traps based on historical cases. Afterwards, I am going to put the Soviet strategic identity and try to see how it could adapt itself to the Cold War experiences.

There is no doubt that the Marxist-Leninist ideology was regarded by the Kremlin as the most valuable strategic asset in the hands of the Soviet regime in its strategic approach towards Europe. Being in the position of a revisionist side the main goal and the priority of the Soviet Union was to convert its post- Second World War territorial gains into strategic and ideological gains in the emerging European geopolitics. Nevertheless, while seeking to take the maximum efficiency from the power of the Marxist-Leninist ideology, the Soviet state could not help putting itself into an ideological conditioning which would make counterproductive effect of reducing both efficiency and effectiveness of its strategic actions.

This fact has made the Soviet side much more vulnerable to falling prey to the temptations of strategic traps compared with the American side.

II. THE LOGIC OF STRATEGIC TRAPS

Strategic traps are one of the most common symptoms of offensive policies and strategies observed as a result of imperial overstretch² throughout the diplomatic history. In the eyes of Paul Kennedy, the United States is the last example of this phenomenon since the sum total of the United States' global interests and obligations is far larger than the country's power to defend them all simultaneously (Kennedy, 1989). Strategic traps are basically delusive opportunities that impel hegemonic powers to take erroneous strategic decisions in terms of keeping and promoting its interests. There is no doubt that strategic traps are by no means peculiar to hegemonic powers; nevertheless, it is the hegemonic states themselves that are mostly exposed to the enigmas of the strategic traps in their journeys throughout the diplomatic history. In practice, it is not easy for the hegemonic powers to exempt themselves falling into strategic traps. The most striking impact of the strategic traps over the foreign relations of the hegemonic powers is without any doubt undermining their strategic priorities. We can define strategic traps as the impasses that states get stuck in terms of identifying their priorities in their foreign and security policies and/or strategies. In the most common cases, there exists a strategic terrain or geography which is sufficiently tempting and enigmatic regarding the expansionist policies of a hegemonic actor.

Grand strategy is the art of finding the most possible optimum (or the correct nuance) among strategic components of an actors such as the strategic terrain, ideologic identity, leadership qualities, history, culture etc. In such a quest, states are supposed to determine their strategic priorities correctly in terms of reaching their strategic goals. What makes strategy a reality of art rather than a science is the delicate balance to be struck in terms of reaching strategic goals. In order to achieve this, every strategic actor has to perceive the big picture correctly and avoid the enticements that could easily drift her into traps.

The strategic performance of each actor is something that is measured with the adaptation capability she would demonstrate towards geography that she has stretched. This adaptation capability depends on the responses that they will give on the particular strategic terrain. Nevertheless, it is an inevitable truth that every strategic actor enters onto the strategic terrain with strategic gaps. Under these circumstances, eliminating or at least minimizing these gaps is the crucial side of a strategy that would gain a strategist his/her genuine value. Lawrence Freedman explains this fact as:

'Without some sense of where the journey should be leading it will be difficult to evaluate alternative outcomes. Like a grandmaster at chess, a gifted strategist will be able to see the future possibilities inherent in the next moves, and think through successive stages.' (Freedman, 2013)

Definitely, one of the best examples of this practice was demonstrated by Hannibal at the battle of Caen during the Second Punic Wars between Rome and Carthage (Hart, 1967) At this battle Hannibal skilfully exploited the strengths and weaknesses of his troops. He deployed his army so that the gradual retreat of his relatively weak Spanish and Gallic infantry drew

² The term overstretch was first coined by Liddell Hart, but was widely popularized by Paul Kennedy in his major works, *Strategy and Diplomacy* and *The Rise and fall of the Great Powers*.

the Romans into his centre where they were trapped by more solid Libyan infantry on the flanks (Black,2008).

The history of warfare provides concrete cases in terms of understanding the causes of the strategic traps. When these cases are examined thoroughly, it will be seen that strategic traps stem mainly from three reasons. First, strategic traps may be the result of a concern to defend the coherence of a political ideology (or philosophy). In so far as holding a certain external territory under control occupies a crucial place in one state's political ideology, then such a state may be exposed to strategic traps. The very concern to protect the inner coherence of a political regime in this behaviour may impel an actor falling into strategic traps. The doctrine of the actor may involve very high standards of strategic concentration and therefore may impose her costs in finding the correct optimum. The Soviet experience as a case that is to be handled in this study is one of the best examples of this. Secondly, as a logic, strategic traps arise from the aggrandisement of foreign policy goals on behalf of a state actor. A state becomes much more open to strategic traps in so far as she gets stronger and expansion becomes the only alternative. A state might also overreact to the steps taken by her rival which might be perceived fatal to its interests. In so far as, a state raises its foreign policy goals and expectations, strategic gaps become gradually much more visible in that particular power's foreign policy. Under such circumstances, it is observed that such an actor whether political or military lacks the resources or cannot manage them effectively in order to prioritize its foreign policy goals. Serious disharmonies erupt in the formulation of the strategy intended. This is the case for most of the hegemonic journeys throughout the diplomatic history. It overwhelmingly manifests itself with 'overextension or overstretch' as the main symptom of this. As Kennedy states by the second half of the sixteenth century the empire was showing the signs of strategical overextension with a large army stationed in Central Europe an expensive navy operating in the Mediterranean, troops engaged in North Africa, the Aegean, Cyprus and the Red Sea, and reinforcements needed to hold the Crimea against a rising Russian power(Kennedy,1989). Thirdly, if territorial expansion is encouraged in a certain geography with the pressure of its increasing security concerns, states are more likely to be exposed to strategic traps. A commander and a political leader might be myopic in perceiving the existence of the strategic traps they are exposed to. Once an army or a state is exposed to strategic trap, it is highly unlikely to keep away themselves from this impasse, because it is imprisoned to the circumstances of the strategic terrain that was picked as a target. The expected cost-benefit equilibrium may well turn against the offensive side with the boomerang effect it makes. The seducing strategic terrain may impel them to take adventurous and risky decisions that could lead to disastrous consequences. As Snyder argues, even in some cases geography and technology may interact in shaping the incentives for expansionist strategies. For example, innovations in transportation technology, such as the building of the railroads in the colonial periphery in the 1890s, may reduce the difficulty of projecting power in to the hinterlands and thus bring new territories and new strategic resources inside cost-benefit frontier of the empire (Snyder,1991). Furthermore, the geography may be a tough enough to put the actor's adaptation capability into difficulties. The strategic actor may realize that it has no choice than defeating and expanding. Even worse, it might not be possible on behalf of the hegemonic power to demonstrate a free will whether to stretch or not. The cause underlying this fact is that hegemonic powers do not feel

themselves secure enough for their future well-beings. The costs of controlling a geography become gradually higher and higher in terms of strategic criterions. This evokes the crucial the question which would determine the fact of that particular strategic endeavour: Would the actor be able to keep the crucial optimum between offense and defence as soon as it is confronted with the potential strategic enticements on the terrain? To shed light on the concept of strategic trap, I have picked three striking examples in the diplomatic history. As mentioned above, throughout the diplomatic history, strategic traps have demonstrated themselves with the alluring geographies that hegemonic powers could not keep away themselves.

For sure Hitler's failure in 'Operation Barbarossa' was one of the typical examples of strategic traps in the history of the warfare. The *Wehrmacht* had entered the strategic terrain with a strategic gap. Hitler's hatred towards communism and his getting obsessed with capturing Stalingrad bearing Stalin's name had set the stage for Wehrmacht's getting into strategic trap. Having been exhausted by the war of attrition by the Soviet unprecedented resistance, both flanks of the 6th army had been weakened and were bound to be attacked. The 'Operation Uranus' launched by General Zhukov would just target these flanks defended by Italian and Roman troops.

As for the imperial policies, one of the examples of strategic traps can be clearly seen in the expansionist policies of the Roman Empire with the dilemmas it was exposed to. The Roman Empire's eastward expansion invited harmful elements into the empire to its well-being. According to Gibbon, it was the natural and inevitable effect of immoderate greatness. The Prosperity ripened the principle of decay; the causes of destruction multiplied with the extent of conquest (Heather,2005). In the last years of his reign the Emperor Trajan suddenly fell upon Parthia (Henderson,1969). He was resolved to annex not only the vast country of Armenia, but also the Parthian dominions from the Syrian frontier to the Tigris and beyond. In A.D. 114, he added Armenia to the Roman Empire. In A.D. 116 he crossed the Tigris; stormed down the river past Baghdad; captured the Parthian capital Ctesiphon. Why did he break long peace with Parthia and attack? King of Parthia Chosroaes I appointed one of his nephew's Exedares to the throne of Armenia without consulting Trajan. Because no Roman army could advance securely through northern Mesopotamia with Armenia hostile and constantly threatening the left flank and the communications of column of march. The drain of men and money upon the resources of the entire Empire occasioned by Trajan's wars was terrifying. Trajan was too busy and too much occupied with his military enterprise to see fully that his expeditions were bringing the Empire to the verge of ruin. The cities of Italy and provinces were unable to bear the costs of series of wars which seemed inevitable. When Trajan died the position of the Roman Empire was extremely critical in terms of forestalling disintegration (Henderson,1969).

Chinese Civil War also offers a good example of strategic trap in a guerrilla warfare. In Chiang Kai-Shek's desire to seize Manchuria as a strategic asset. While Chiang's Kuomintang forces were intending to capture Manchuria in order to gain a strategic advantage against Eighth Route Army, that is forces loyal to Chinese Communist Party, they could not rescue themselves falling into the trap of overextending his supply lines and this made Kuomintang forces much more open to the counter attacks of the Eighth Route Army. By using this from

this strategic trap as a leverage, the CCP forces managed to get the backing of the peasant population and capture the entire Manchuria at the end of 1948 (Taylor,2009).

III.THE SOVIET UNION AS A STRATEGIC ACTOR

What would determine the might and the success of a strategic doctrine is definitely its adaptation capability to the changing circumstances, say a certain geography, because the success of a strategy depends on the extent of the adaptation it will demonstrate towards the strategic terrain. When success becomes a question of adaptation, this certainly turns any strategic doctrine into a coherent formulation awaiting to be matched among constant factors³ of grand strategy. If the strategy was the reflection and manifest of the Soviet identity, would it be successful in terms of adapting to the strategic terrain? And how would such a strategic move or positioning affect the inner balance of the Soviet Union?

For sure if any kind of ideological dimension is to be inserted in a grand strategy, then that particular grand strategy would take on much more delicate equilibrium. And the Soviet Union would demonstrate one of the best examples of this probe. Following her Second World War victory, Soviet Union was taking to the stage on behalf of feasibility of a grand strategy in which the achievement of ideological goals would determine the achievement of the strategy.

There is no doubt that Soviet Union was far from being an actor that the international order was quite familiar with. As the first Bolshevik hegemon in the history of great powers, the Soviet Union itself had created a reality of its own in terms of adapting herself to the emerging international order in the post-Second World War Europe. And the success in this reality would depend on the correct harmony among the constant factors. The Soviet Union was an actor whose existential future and position in the international order would depend on the harmony among several identical, ideological and geopolitical constants peculiar to the Soviet Union.

Corollary to this, its destiny was tied to simultaneous collaboration of various factors with each other. Since the Soviet Union had to keep its ideological existence and further its interests, this equalled to maintaining her ideological and strategic rivalry with the United States. By keeping the appeal of Marxism-Leninism vivid and disseminating it in the European continent, Soviet Union would establish the first communist society. By surpassing the capitalist West in terms of living standards, she would compete with her major rival United States in the arms technology (at least not fall behind), would maintain and strengthen her organic link with Eastern Europe and would not lose the strategic balance in Europe. Besides the coexistence of 15 Soviet republics would be a model of peace and prosperity for the future of mankind which would stress its supra-national identity. As a result of all these, its appeal as a new political model would hit the ceiling in the developing world.

Yet there is no doubt that such an unprecedented task would mean a huge burden in terms of its stability. Soviet Union was a political entity that involved much higher standards than a classical empire in order to keep its inner coherence. How to protect the empire against threats coming from the periphery that could harm the stability of the 'empire'? The Soviet Union had risen as a hegemon by leaning itself on such a delicate balance. With those peculiarities,

³ "Constant factors" is the term used by Sun Tzu in the Art of War

Soviet Union would become one of the best bicycles examples ever to be found for political entities. The Soviet strategy would be shaped within the restraints set by the realities of the Soviet regime. And that was the essence of the Soviet strategic code. As long as the destiny of the Soviet Union was based on such a delicate balance, it was inevitable that she would face priority problems in terms of determining her strategic goals. Under such circumstances, the crucial task on behalf of the Soviet regime was to discern the main threat from the enticing ones, in order to see the big picture correctly. Briefly, in terms of the fate of the Soviet Union the question was how the Soviet regime would turn her ideological goals into strategic achievements, towards the pivotal European political geography in particular. For that, the harmony between ideology and strategy would be crucial which would determine the success of a Soviet foreign policy strategy.

Yet, there was no doubt that such a unprecedented revisionist positioning towards Europe would impose a huge burden on her both ideological and strategic goals. It would remain to be seen how such an ideology-strategy harmony would be achieved in the absence of any precedence. Would an effective strategy pave the way for the achievement of Marxist-Leninist goals or vice versa? Would Moscow be able to see the big picture correctly? While ideology is by no means an obstacle in the accomplishment of the strategic goals, states could reach their goals in so far as their ideological identities could be incorporated into the cardinal rules of a strategic notion.

III. THE CONSTANTS OF THE SOVIET REGIME

No doubt the greatest strategic challenge for the Soviet Union in terms of such an adaptation was turning her strategic gains at the end of the Second World War into ideological gains and *vice versa*. There is no doubt that what would determine the future and the fate of Soviet strategic success in the Cold War was embedded within the Marxist-Leninist doctrine of the Soviet Union. In the absence of any precedent by any communist state, the foreign policy of the Soviet regime was in the position of being much more vulnerable to trial and error cases.

It was a fact that the Soviet regime had entered the Cold War under the restraints of ideological and historical determinants. Before all, Soviet foreign policy was under the ideological guidance of the Marxist-Leninist doctrine which the Soviet strategy owed its legitimacy. For Stalin responding to ‘capitalist encirclement’ with communist encirclement was a question of legitimacy question before a strategic one. He argued this in his work *Voprosy Leninizma*⁴ as:

‘We are open to assaults more than ever. Under such circumstances, the victory of the proletariat cannot survive with power in a few countries, but it can only feel secure if it reaches to victory in all or most of the countries in the world. This means that capitalist encirclement must be replaced by socialist encirclement.’ (Stalin, 1952)

As a matter of fact, in his famous ‘Election Speech’ on February 8, 1946 just prior to the Supreme Soviet elections, Joseph Stalin stressed the inevitability of wars between capitalist and communist systems. In this speech, he made no distinction between capitalist regimes and the Nazi Germany. Such an indifferent manner in his speech was interpreted as the declaration of war against the West. This speech made an alarming effect on the Western powers impelling them to take urgent security measures. In the eyes of Stalin, it was no other

⁴ Problems of Leninism

thing than stressing once again the deterministic view of Marxist-Leninist doctrine as natural evolution of the history that he had written in the *Voprosy Leninizma*. Yet it was sufficient in terms of putting the Soviet strategic doctrine under a huge burden. Following the Soviet Second World victory, Europe had an appealing impact on the Soviet regime in terms of acquiring both ideological and strategic advantage for the future of her well-being. It was quite clear that that Soviet Union geographically had more vulnerability of being encircled as compared to the United States. Such a vast land territory made Soviet Russia vulnerable to be 'contained'. This has also consolidated the self-esteem of the Soviet state that felt extremely obsessed with being encircled by the capitalist West. Indeed, as stated above the Soviet regime had undertaken an immense burden in terms of the pursuing a coherent strategic doctrine whose success would mostly depend on the European geography. Confronted with a 'capitalist encirclement' would Moscow be able to find the optimum between defence and the offense?

Secondly, there is no doubt that the impact of the Second World War trauma was significant in the formation of the constants of the Soviet regime. It would soon turn out to be one of the building blocks of the Soviet strategic identity and culture. The trauma of the Operation Barbarossa on 22 June 1941 played a considerable role in the formation of the Soviet strategic culture as well as Soviet strategic doctrine. In order not to experience the trauma of 1941 once again, the Soviet regime regarded it essential to make military mobilization one of the core elements of its military doctrine. Thus, the traumatic impact of the German invasion turned into a constant factor that the Soviet regime could never hold apart from her strategic identity and culture. While talking to Milovan Djilas, one of the leaders of the Partisan Movement in April 1945, Stalin was sure of the fact that Germany would rise again as a great power within 12-15 years' time (Djilas,1962). In this conversation, Stalin also talked about the inevitability of a new world war within 10-15 years' time following the end of the Second World War (Djilas,1962).

On the other hand, victory at the end of the Second World War signified a new strategic as well as ideological channel for the Soviet regime. For sure, the victory in the Second World War has gained a doctrinarian self-esteem to the Soviet Union. The transition to rapid economic take-off has strengthened the doctrinal belief that the socialist system was strong in defeating 'imperialism' (Lee and Starr,1986). And this caused the Soviet regime a direct encounter with the capitalist European geography. Yet Joseph Stalin regarded this an opportunity towards the achievement of the 'inevitable truth' in the evolution of the world history. The Second World War was regarded by the Stalinist regime as the beginning of the clashes which Vladimir Ilyich Lenin had previously predicted. After all, the Soviet regime had emerged one of the power centres in the world following 4 years of struggle of survival. Thus, in the eyes of the Stalinist regime there was no reason why they must not adhere to the evolution of human history predicted by Marxism-Leninism. Under such a biblical guidance, the arising question was how would deterministic dynamics would be revitalized given the tough strategic conditions of the European political geography following the Second World War.

IV.ON WHOSE SIDE IS THE STRATEGY?

As stressed above if a strategic doctrine is to accomplish its goals, it has to find appropriate solutions concerning the geography picked as the target. The Soviet strategic doctrine had to find ‘compact solutions’ to the European geography in terms of reaching a correct optimum. For a doctrinaire state like the Soviet Union, there had to exist an enduring ideological cohesiveness in order to make a sound and stable strategy possible. In other words, strategy could by no means change or modify the ideological boundaries and barriers drawn by the Marxist-Leninist ideology. Yet on the other hand, this would by no means change the fact that Soviet Union as the revisionist side had to convert this ideological cohesiveness into a coherent and sustainable strategy. Since the post-Second World War Soviet strategy was formed upon the legacy of the Second World War, undertaking such a legacy would mean drawing a restrictive boundary on the Soviet security policy and strategies.

The basic goal of the Soviet strategic doctrine was based on holding the strategic upper hand by seeking to form a counter force against the ‘capitalist encirclement’ by the West. The equivalent of this doctrinal aspect of Soviet strategic approach was ‘correlation of forces. This was a concept much different from the balance of power concept that the European diplomacy has been familiar for centuries. It has a broader meaning than the concept of balance of power, because it included political, economic and intangible elements besides the military ones. The concept correlation of forces was the expression of the Soviet Union’s concern to keep her strategic advantage over the capitalistic forces rather than making equilibrium a priority (Aspaturian,1980). The Soviet regime regarded her ideological extension towards Eastern and Central Europe like a strategic asset for both assaulting ‘capitalist encirclement’ and preventing any possible assault against its own existence. The Eastern Bloc was to function as strategic leverage for the interests of the Soviet state that the Marxist-Leninist regime would use against Western European states. Quite related to this, the fact that Moscow was conditioned to creating a pro-Soviet influence in the Eastern Europe well before forming the ‘Iron Curtain’ and it was something that the legacy of the armed struggle against Hitler Germany had imposed on the Stalinist regime. It was no other thing than forming a security zone in the aftermath of the Second World War. In the formulation of this zone, Poland had been picked as one of the preeminent actors to undertake a strategic role. At the Yalta Conference, Stalin had demanded a ‘friendly’ Poland arguing that Poland has functioned as a corridor throughout the ages for the invasion of Russia.

But Germany’s position was much more crucial than Poland’s. Both ideological and strategic task would be designated to Germany in a complementary sense, because seizing the ideological upper hand in Europe would definitely mean seizing the strategic upper hand. In such a role, Berlin would play a crucial role in this ideological and strategic formulation. If Berlin could be brought under the influence of Marxist-Leninist ideology that could well mean the Soviet ideological domination in the entire Germany. As a price of the suffering of the Second World War, the Soviet Union would seize the strategic superiority in the Eastern and Central Europe which would give the Marxist-Leninist regime the potential to narrow the scope of manoeuvre to the Western powers’ detriment. Molotov had stressed this fact by confessing ‘We were simply on the offensive. They became angry at us, of course, but we had to consolidate what we conquered.’ (Zubok,2007)

Yet Moscow was unaware of the fact that having entered into the post-Second World War international order as an actor with doctrinal identity would bring her unbearable strategic

costs. One of the most striking deficiencies of such an ideological conditioning was definitely leaving no buffer zone in terms of minimizing her strategic traps. This would continuously keep Moscow obsessed with ‘capitalist encirclement.’

It was possible to observe the first signs of this conditioning in Moscow’s policy towards Turkey. As a result, Moscow’s pushing Turkey into the orbit of the Western alliance was by no means a unexpected move which I believe that the first major strategic mistake that Moscow made in the post-War era. Soviet Foreign Minister Molotov called the Turkish Ambassador Selim Sarper to his office and informed him that Moscow would not renew the Friendship Treaty of 1925 signed for 20 years. This would be the beginning of distrust of Ankara towards Moscow which pushed her to seek a security alliance with the West. Turkey’s becoming a NATO member in 1952 certainly impelled Moscow to pursue much more adventurous steps in her Cold War policy given this magnitude of ‘containment’. That was certainly the beginning of the process that Moscow by herself began to narrow the area of manoeuvre for the sake of the ideological reasoning. During his vacation in Varna Khrushchev said he would demonstrate to the United States how it was to feel surrounded by missiles (Naftali and Fursenko, 1997).

Certainly, Europe would be the very geography that Moscow would base both her main strategic defence and offense. The European geography was the geography that she will maintain the strategic rivalry with her main antagonist, the United States. The basic problem in the accomplishment of the Soviet strategy was that Europe was both the geography that Soviet Union had historically security concerns and it considered seizing strategic advantages against capitalistic powers. Therefore, Europe was a geography which Moscow had to integrate the defensive and offensive moves in her strategy. Yet European strategic terrain would demonstrate any such strategic coherence which would meet the strategic requirements of the Soviet regime.

In this first phase of strategic approach, we observe a rigid ideological concentration by Moscow on Europe. Implementing the dictates of Marxist-Leninist doctrine was a question of mission for Moscow not to allow any ‘capitalist takeover’ of Europe. The Soviet strategic doctrine demonstrated its positioning very well with the Moscow’s rejection of the Marshall Plan since Marshall Plan was regarded by Moscow as a submission to the capitalist takeover of the Eastern European economies. Therefore, the taking of the entire Eastern Europe under Moscow’s control would be a strong bulwark against ‘imperialistic powers.’ Yet, Stalin behaved so brutally in this concern. The Prague Coup on March 1948 accelerated the approval of the European Recovery Aid in the US Congress. Yet the most striking impact of the Prague Coup was stepping up the pressures on the part of Western Europe paving the way for the foundation of NATO as a Transatlantic security pact. Besides, the negative impact of the Berlin Blockade of 1948 on Moscow was confirmed by the formation of the Western bloc against Moscow. The Western power strengthened their presence in Germany and this accelerated the process of the formation of the Western military alliance against the Soviet Union. Even Western communist parties distanced away from Moscow which could be a strategic asset in the long run. This cost of this was the emergence of West German militarization as a new security challenge on behalf of Soviet strategy towards Europe. The emergence of NATO as an actor would render the critical line between defence and offense vague than ever on behalf of Moscow. It would almost nullify any chance of flexibility. The

Korean War has worsened the image of the Soviet Union paving the way for the acceptance of NSC-68 by the Truman Administration. The Truman administration believed that the Western world had been exposed to a war waged by the ‘international communism’.

Moscow had an unshakable belief that communism will replace capitalism the ‘the inevitable forces of history.’ Yet the Soviet strategy towards ‘the imperialists’ did not follow a stable path and it was exposed to interpretations and ‘revisionisms’ in this strategic adaptation quest. This was the second phase of the Soviet strategy against the West. This second phase began with Nikita Khrushchev’s historic address at the XX. Soviet Communist Party Congress in 1956 which he uttered peaceful coexistence. This new era marked its distinctiveness by the adoption of new priorities in reaching the goals of Marxism-Leninism. And definitely it would be the Khrushchev era which would be determinative in the fate of Soviet strategy. Nikita Khrushchev’s main task would be to facilitate and speed up this process by focusing on economic goals. Khrushchev’s ideological interpretation of the Marxist-Leninist doctrine would dramatically affect the course of Soviet strategy in the Cold War. Khrushchev’s rejection of the inevitability of wars between the capitalist and the communist world signified a new course in terms of foreseeing Soviet ideological supremacy against the West. This has gained an economic notion to Soviet strategy which was definitely lacking during the Stalinist era. It stressed the fact that it would not be realistic for any Soviet grand strategy be held exempt from an economic notion. Nevertheless, this was also an overt invitation to the deepening of ‘big picture’ question within the Soviet grand strategy: How to optimize economic goals with the arms race against the United States?

The Khrushchev era in the Soviet Cold War grand strategy was directed towards re-prioritizing the strategic goals of the Soviet regime. But it was a naked truth that it would be the Khrushchev era that Soviet Union would be much more vulnerable to falling prey to the temptations of strategic traps. The strategic terrain was extremely tough for Moscow in terms of harmonizing her geopolitical and ideological priorities towards the Containment policy. In so far as the Containment policy exerted an immense pressure on Soviet geopolitics with Eisenhower-Dulles foreign policy, that would impel Nikita Khrushchev to find responses intending to paralyze the strategic steps of the Eisenhower administration.

Yet, regardless of the fact that Nikita Khrushchev demonized Stalin in his XX. Party Congress Speech, he had inherited a Cold War legacy from Stalin that she would never dare to deny or reverse it. Having inherited Stalin’s Germany policy, in so far as he felt rising pressure of the West Germany over the Eastern Germany, his security concerns soared. Khrushchev was aware of the fact that Soviet Union was facing another ‘German Question’.

There is no doubt that the ‘German Question’ would be the most enigmatic strategic trap in terms of making a correct assessment on the well-being of the Soviet grand strategy. The main cause of this fact was that Germany was attributed to the role of playing both defence and offense positions. Soviet Union initiated her strategic approach towards Europe with serious strategic gaps, because Soviet stretch towards the Western Europe had left no buffer zone in terms of heeding the critical defence-offence optimum. Just as to stress this point Khrushchev had said:

‘We must take the initiative and restore order in Hungary. If we leave Hungary, that will encourage the Americans, English and the French, the imperialists. They will perceive it as weakness and go on the offensive ...Our party won’t understand our

behaviour. To Egypt they (the imperialists) will add Hungary. We have no other choice. We cannot possibly permit it, either as Communists or internationalists, or as the Soviet state. We would have capitalists on the frontier of the Soviet Union.' (Taubman,2003)

Over this, Khrushchev told Tito his concerns how he would be condemned if Hungary is 'lost.' An opinion would be prevalent within the CPSU that when Stalin had been in power everybody had obeyed him and when a leader came to power condemning Stalin, Soviet Union began to be exposed to defeats as in the example of Hungary(Taubman,2003).This demonstrated its deep impact as soon as the Soviet ideology and strategy became extremely obsessed with Germany. Such a strategic culture of narrowing the Soviet strategic alternatives encouraged Soviet foreign and security policies into adventurous actions. It rendered Khrushchev's over concentration on the German question almost an inevitability making the Soviet regime extremely vulnerable to strategic gaps and traps. Regardless of the fact that a Marxist-Leninist revolution could be achieved in the east part of Germany, East Germany and especially Berlin has turned into a strategic burden that involved urgent solutions. The income gap between the West and the East was widening and due to flux of immigration towards West, East Germany was losing its work force.

The Khrushchev era was so crucial for the future of the Soviet Cold War policies since it was with the beginning of the Khrushchev era that the strategic gaps of the Soviet Union began to come to the surface and could be more dramatically felt. Moscow was confronted with the toughest geopolitical challenge from Germany from where she was attacked in 1941 in her quest to achieve this harmony. The concern to clarify the future of Germany within time has turned into serious security challenges that involved urgent solutions in the eyes of Moscow. This was nothing more than deepening of Soviet strategic troubles. In finding the correct strategic harmony, the Soviet leaders were facing the counter-productive effects of the Soviet strategic culture and it was no other thing than the traumatic effect of 1941. The main concern or even obsession of the Soviet leaders has always been not to 'sacrifice' Germany whose price had been paid by the blood of the Soviet soldiers. Thus, Germany would never rescue itself from being the preeminent strategic asset of the Marxist-Leninist Soviet state. Indeed, Germany would be the crucial strategic challenge that will determine the position of Soviet Union in Europe.

But there is no doubt that the insistence of Soviet Union on the ideological capture of Germany has drifted the Soviet Union into a strict red line position allowing no strategic buffer zone. The rejection of the Marshall Plan by Moscow had already demonstrated its significance in exposing East Germany to the appeal of the West German economic dynamism. This was sufficient to create an alarming effect over the security perceptions of Nikita Khrushchev. This was also the very factor that put the Soviet bloc into a strategic vulnerability and strategic traps. It has pushed Moscow to adopt extremely aggressive tactics against the appealing effect of West Germany and its economy. Nothing would exhaust Soviet strategic behaviour than the appealing effect of Germany as Berlin being the epicentre of it. Moscow would never forestall Berlin's turning into being a strategic burden from a strategic asset for the Soviet interests in European theatre.

The sectorial division of Berlin caused strategic deficiencies on behalf of Moscow's Marxist-Leninist doctrine. This has ushered in the question whether which side really held the strategic control. In the eyes of Moscow, the existence of West Berlin was as a threat for the well-being

of East Germany. Well beyond its ideology the way of life in West Berlin was a threat against the way of life in Moscow as well as in East Berlin. Yet a target geography picked as a strategic asset for Moscow turned into a strategic trap was by no means possible to avoid. The Soviet position in Eastern and Central Europe was drifted into a position that East-West Germany relations captivated the Soviet regime's strategic positioning and behaviour. There is no doubt that the doctrinal view of the Soviet Union impelled her getting obsessed with the obsession between ideological encirclement. This has rendered the Soviet regime tying its own security to the future of Germany. Being in the position of a revisionist power did not prevent Moscow being exposed to the diplomatic attacks of Bonn. In this regard the West German Foreign Minister Carstens' visit to Moscow in 1965 became a setback for Moscow. Besides, West Germany had already established trade missions in Bulgaria, Romania, Hungary and Poland. Moscow had a great desire to complete the non-proliferation treaty negotiations process so that Germany does not acquire any nuclear capability. It was alarming enough for Moscow that the diplomatic initiative in Eastern Europe had passed to West Germany. Moscow had indeed converted West Germany into a diplomatic powerhouse that she would be compelled to make counter moves.

As an inevitable outcome of these, the Berlin issue that Stalin never yielded to step back turned into a strategic trap. It was not possible to reverse the strategic position of the Soviet Union in Europe in the name of peaceful coexistence. That would totally shake the strategic position of Soviet Union in Europe. As a consequence of this, his policy served no other than maintaining Stalin's policies more aggressively. Berlin continued to be at the heart of being the most significant nuisance on behalf of Soviet diplomacy. This has made its imminent effect of deepening the prioritization question on behalf of the Soviet Union. That is why it was no surprise on the part of Nikita Khrushchev to stress the West German Chancellor Konrad Adenauer his primary goals as raising the welfare standard of the Soviet society, reaching qualitative equality in arms race and eliminating the threat from People's Republic of China during his visit to Moscow (Maier,1975). In order to match Americans in economy, he badly needed breakthrough in Soviet nuclear technology (Fursenko and Naftali,2006). He was in favour of cutting 1-1.2 million soldiers for the sake of prioritizing his economic goals (Fursenko and Naftali,2006). There was no doubt that would be an invitation to the strengthening of reactionist forces within the party.

The Politburo meeting that Khrushchev was sacked from the post of Secretary General, would reveal how the inner logic of the Marxist-Leninist Soviet regime would never allow the emergence of new strategic alternatives. Deputy Prime Minister and former KGB Chief Alexander Shelepin was against the philosophy underlying peaceful coexistence (Fursenko and Naftali,2006). He also denounced his visit to Egypt since he was sacrificing Soviet dignity for the sake of seeking alliances with anti-Communist Nasser (Fursenko and Naftali,2006). Nasser had launched a "witch hunt" campaign against the communists in 1959 he regarded them no other than Western imperialists (Laqueur,1972).

Now that the area of manoeuvre was narrowed as a result of the intensification of the Containment policy during Eisenhower-Dulles era, Nikita Khrushchev had to refer to coercive diplomacy more than ever as a counter response. Yet using of strategic arms as a leverage would be a blowback for Moscow in the Cuban Missile Crisis. In the absence of any precedence, Nikita Khrushchev could not risk escalating the conflict. But it was obvious from

beginning that the ‘Anadyr Operation’ whose goal was to place Soviet missiles into Cuba would lead to a disaster on behalf of both Khrushchev and the Soviet foreign policy. Khrushchev could not estimate correctly that no American administration would allow missiles on a communist island in the Caribbean. In the meeting that Khrushchev was sacked from the leadership, KGB Chief Shelepin told Khrushchev that Operation Anadyr had been a risky enterprise in which Khrushchev had juggled with people’s fates. It was a morbid competition with America. (Fursenko and Naftali,2006) The rulers of Soviet regime were inclined to be impressed by the appeal of the communist revolutions in the developing world. The strategic position that the Soviet Union had kept put herself into such an impasse that it would be much easier for her to fall prey to the temptations of strategic traps. As a matter of fact, Cuban Missile Crisis was nothing more than the manifest of a deeper problem in terms of the accomplishment of a sound Soviet Cold War grand strategy. The impasse of that Nikita Khrushchev got into was indeed a manifest of deep strategic problems inherent within Soviet regime. Just to indicate this fact Anastas Mikoyan, Khrushchev’s right-hand man, had once confessed to the U.S. Secretary of State Dean Rusk:

‘You Americans must understand what Cuba means for us old Bolsheviks. We have been waiting all our lives waiting for a country to go to communist without the Red Army, and it happened in Cuba. It makes us feel like boys again.’ (Rusk,1991)

Similarly, in the eyes of Khrushchev, the East German regime was the first worker and peasant state whose price had been paid by the lives of millions of Soviet citizens (Zubok,1993).

The succeeding Brezhnev era would be so crucial in determining the fate of Soviet strategy towards Europe regardless of the fact that Brezhnev era was not the final period of the Soviet Union. For, no matter how much Nikita Khrushchev was humiliated at the historical Politburo meeting on 14 October 1964 in which he was sacked, it would deepen the incoherence on behalf of Soviet strategy towards Europe. Despite Khrushchev’s fall, Soviet foreign policy would never return to the Stalin-Molotov line again. For Brezhnev there was no way to any tension regarding Berlin since he felt the pressure of Peking upon Moscow. Brezhnev said to Khrushchev his reforms were opposed to Lenin’s principles. This was a very strong sign that Soviet Union was beginning to evolve towards being a status quo power. In this sense, the Brezhnev era was a manifest that Soviet Union could no longer maintain the position of a revisionist power and had no other choice than consenting to a status quo position in her challenge against the West. This is how the Soviet military interventions during the Brezhnev era had to be evaluated correctly.

Certainly, one of the reasons why the Brezhnev regime felt compelled to make a military intervention to Czechoslovakia in 1968 following the Prague Spring was precisely the fact that the fall of Czechoslovakia would cause unbearable strategic consequences in terms of the survival of the Soviet regime. Without any doubt the invasion of Czechoslovakia caused the Soviet Union to fall into a strategic trap that she would never rescue itself. The fact that the East Bloc had been always open to political unrest was for sure the weakest side within the very strategic harmony that the Soviet regime sought to find. Since Czechoslovakia was the neighbouring country to West Germany and Austria, that would definitely signify a strategic setback for the Warsaw Pact. Brezhnev needed to stress this point just because of this very reason that it was by no means possible that Czechoslovakia would break up from the Soviet Union (Zubok,2007). Brezhnev even told to the Soviet Ambassador to Prague that events

even would lead to his own fall if revisionist movements in Czechoslovakia do not cease. Brezhnev was correct to be concerned as Czechoslovakia was a neighbouring country with West Germany and Austria, it would definitely mean, a geopolitical weakness for the Warsaw Pact she leaves the Eastern the pact. Secondly, Leonid Brezhnev while explaining why they felt obliged to make a military intervention Czechoslovakia intervention in 1968 was talking about the price they had paid during the Second World War. Brezhnev stressed that against the pains of the Soviet people, and the military and civil losses they had to guarantee their security in Europe for the price of a divided Europe (Zdenek,1980:239-240).

Adenauer just like George Kennan prophetically believed that the Soviet Union would decay slowly instead of rapid transformation (Maier,1975). The most significant strategic trap for Moscow was that the Iron Curtain turned into a political geography that the Western bloc benefited strategically. Soviet Union could not respond the strategic traps deriving from the vast geography it had 'overstretched'. In other words, it has remained quite exposed to the outbreak of 'fires to be extinguished' in its surroundings. The use of force and armed interventions erupting dissident movements in East Germany, Poland, Hungary and Czechoslovakia fed long term reactionist behaviour rather than consolidating the ideological coherence within the Soviet bloc. The Eastern Bloc once the strongest geopolitical offense of the Soviet regime turned into her greatest strategic wound.

Even if Leonid Brezhnev might have satisfied his legitimacy quest by signing Helsinki Final Act, this was no other thing than submitting the Soviet regime to the process of decay. By the Helsinki Final act, all the parties would commit themselves to respect the sovereignty and territorial integrity of all signatory states. This would definitely reduce any Soviet military intervention towards any East Bloc country to a minimum. On the other hand, by signing the Helsinki Final Act, the Soviets were putting the East Bloc countries under the influence of Western influence by paving the way of broader technical and economic cooperation with the Western Europe. And with the bosting effect of Helsinki Final Act, Vaclav Havel published together with the opposition intellectuals the famous "Charta 77" declaration by the arrest of members of the rock band 'Plastic People of the Universe' on January 6 1977. The 'Charta 77' declaration was accusing the Czechoslovakian regime of not abiding by the Helsinki Final Act. On behalf of gaining legitimacy to her presence in the Eastern Europe, the Brezhnev regime was narrowing its area of strategic manoeuvre. The ideological element played a crucial role in the overwhelming of the strategic notion, because Brezhnev regime was seeking a victory while the thirtieth anniversary of the Second World War was approaching. On the other hand, an incident in Bulgaria during the follow-up meetings of Conference on Security and Cooperation Europe (CSCE) the time was running against the Soviet regime. During this follow-up meeting, the NGO *Ecoglasnost* demonstrated to protest the pollution at the Black Sea. This demonstration of the *Ecoglasnost* was under high surveillance of *DS* * which did not hesitate to take action in order to suppress it. Yet this crackdown of *DS* was taking place in front of Western diplomats who came to Sofia to participate in the conference. Especially the brutal beating of a woman led to protests of all of members of CSCE to which Moscow also had joined.

* Darzhavna Sigurnost (State Security)

It was remarkable that the area of manoeuvre was narrowing in the 'East Bloc' on the part of Moscow. Moscow's negotiation proposals were triggering other long-drawn-out European issues to be 'reawakened'. The Western Bloc's precondition for CSCE negotiations to start was the beginning of immediate negotiations on the resolution of the Berlin question. When the negotiations concluded with an agreement, this signified another strategic trap for Moscow. By the signature of Quadripartite Agreement in 1971, Moscow agreed that West Germany could represent West Berlin and issue passports for Western Berliners. The Quadripartite Agreement was definitely a 'Trojan Horse' for Moscow. Brandt had believed that East German regime and the other East Bloc regimes could never be stabilized as long as people could travel freely (Smyser,1999:259).

One of the neglected realities of the Marxist-Leninist Soviet regime was her geopolitical vulnerability which would be sufficient enough to distort the required strategic harmony. Like other hegemonies in the past overstretching has become a reality that the Soviet Union would never imagine to shun, because Afghanistan cannot just be seen as a neighbouring country that could upset the integrity and ideological well-being of the Soviet Union. Hafizullah Amin as the leader of the Khalq faction toppled Taraki, leader of the rival Parcham faction and began to approach to the Carter administration, Brezhnev regime's response to this was the decision to liquidate him. Afghanistan as a neighbouring country to the Soviet republics of Turkmenistan and Azerbaijan had become extremely fragile towards the regional influences following the Iranian Islamic revolution in 1979. If Soviet Union was to be surrounded by Islamic regimes, it would be the United States that would benefit from it. The Islamic uprising on 15 March 1979 in Herat in which Afghan officers had also participated had alarming effect on the Brezhnev regime. Afghanistan was the first state which officially recognized and made the first international treaty with the Bolshevik regime in 1921. Gorbachev admits the burden of Afghan war in the collapse of the Soviet Union. In his address to CPSU's Twenty-Seventh Congress, Gorbachev called the Afghan war as a bleeding wound (Reuveny and Prakash,1999). There is no doubt that the Afghan war has aggravated the disharmony of the constant factors within the Soviet regime. As soon as the invasion has begun, anti-Soviet and anti-government rally was organized in Kabul with the participation of three hundred thousand people. The Afghan War became a perfect strategic trap for the Soviet regime. The Afghan invasion has turned into a jihadist war in the eyes of the resistance forces with the *mujahedeen* forces seeing no other limit than defeating the atheist Soviet regime. And the magnitude of the jihadist war grew with the increasing participation of *mujahedeen* from other Islamic countries. The effort to take the countryside under control intensified Soviet military operations which fed the anti-Soviet sentiments in the countryside and as a result of this has pushed the countryside towards the mujahedeen groups. (Fremont-Barnes,2012)Uzbek or Tajik soldiers deployed against the Mujahedeen resistance made the counterproductive effect of increasing the reaction towards these people of USSR by the Afghan population(Feifer,2009).As Feifer argues since the war was prolonging, the mujahedeen groups were becoming much more experienced and were convinced that time was working in favour of them(Feifer,2009). Besides the Zia Ul-Haq regime in Pakistan knew how to manipulate the funds given by the Reagan administration in favour of prolonging of the war. Even in the clandestine aid to *mujahedeen* factions, cheap AK-47 rifles purchased from the East Bloc was distributed to them.

In quest for finding strategic harmony, Soviet Union's problems deepened with the intensifying arms race. It is possible to observe one crucial strategic weakness of Moscow in the on-going arms races. For sure, making European geography a strategic terrain was an overt invitation to an arms race. Overconcentration to arms race with the United States would never allow Soviet Union to prioritize its strategic goals. The last Secretary General of the Soviet Communist Party Mikhail Gorbachev states in his memoirs that the share military expenses in the budget was 40 per cent instead of 16 per cent (Gorbachev,1997). And 20 million roubles of 25 roubles allocated to scientific researches were assigned to military aims (Gorbachev,1997).

Moscow as a security doctrine has felt compelled to respond to Washington in the arms race. In fact, Europe was not a convenient asset for the Soviet Union to pursue an effective strategy. George Arbatov, the head of 'America Canada Institute' admits that deploying SS-20 was a big mistake. It has not only cost the Soviet state millions of rubbles but it united NATO as well. Following this decision NATO adopted much more aggressive stance against the Soviet Union (Arbatov,1992). Mikhail Gorbachev confirms this reality in his memoirs. The decision to deploy SS-20s to Eastern Europe caused grave consequences in terms of the interests of Soviet security. As a reaction to the deployment of SS-20, NATO adopted counter-measures by deploying Pershing II missiles which were able to reach even to most densely populated parts of USSR(Gorbachev,1997). Gorbachev indicates also how West German Chancellor Helmut Schmidt had warned him that the deployment of SS-20s would compel the West to take counter-measures (Gorbachev,1997).

Given all these facts, it is not hard to understand that the Soviet ideology could not demonstrate the required flexibility in terms of acquiring a full strategic identity. One of the strategic impasses of the Soviet administrations was definitely falling into the trap of 'friendly-hostile' nations dichotomy. Such a dictate imposed a huge ideological burden on their strategic manoeuvring ability. There could be no better ideological reasoning than Marxist-Leninist ideology in terms of restraining the effectiveness and the efficiency of the strategic thinking in terms of creating area of manoeuvre. Thus, the Soviet security and military strategy would never rescue itself from the rigid restraints of the Marxist-Leninist ideology.

While the Cold War was about the end, the Soviet Union demonstrated all the evidence of not being able to harmonize her geopolitical realities with her future ideological well-being. In the emerging strategic landscape, the Soviet Union fell into the position of occupying force in Czechoslovakia or in Afghanistan for the sake of Soviet geopolitics as well as Soviet regime. Having been the main liberator of the Eastern Europe in the Second World war, it was the Soviet Union that fell into the position of occupier and the brutal hegemon. Its strategic consequences were worse than the military or clandestine interventions of the United States in the developing world, because the interventions of the United States had not targeted the capitalist camp while the interventions of the Soviet Union were upon the communist camp. The split in the communist camp became a burden on the Soviet regime that she could hardly bear. Suffering under the burden of the interventions of 1953 East Germany, 1956 Hungary and 1968 Czechoslovakia, the Soviets had already lost their will power and credibility to make a new intervention. In this context, it will be quite useful to heed to the observations of American ambassador to Moscow Jack Matlock during Reagan and Bush administrations.

'Although Soviet Union still possessed enormous military power, she no longer had the political will to apply it in Eastern Europe. And the experience in Afghanistan had proved costly in terms of public opinion, and Gorbachev had just managed to extricate the country from that failed adventure. He could not precipitate military confrontation in the heart of Europe without abandoning his entire reform program and probably losing his job as well.' (Matlock,1995)

Since the driving force was defeating the capitalist, forces, there could be no alternative to the seizure of Eastern Europe or insistence on the integrity of post-war Germany. The cause underlying this rationality was that the Soviet state had to care about its ideological well-being as a national security concern. There is no doubt that we find the temptation of European geopolitics playing the preeminent strategic weakness on behalf of Moscow. It would be by no means possible for any Soviet strategy to keep itself away from the appeal of the European geopolitics. In other words, Europe was no such a geography that the Soviet Union would keep away itself from its temptations.

V.CONCLUSION

Stalin had regarded the Eastern Bloc as its main strategic asset. Europe was such a political geography that Stalin believed Soviet Union could strike the most fatal blow to. This policy served nothing more than tying both its strategic and ideological well-being to Eastern Europe. The Soviet ideological concentration into the Eastern Europe lest Eastern Europe was not used as a corridor following her Second War victory had formed an undeniable organic link between Soviet Union and Eastern Europe that Soviet Union would not imagine her existence without the Eastern Bloc. Yet, Moscow's rigid conditioning of an organic link between Soviet Union and the East Bloc was sufficient to distort its inner harmony and this was also a major factor in her losing the Cold War.

The Soviet strategic experience marked its place in history of strategic thought with its stress of disharmony between ideology and strategy. It indicated how a strategy under the yoke of an ideology may well impel a hegemonic power falling into strategic traps. The underlying cause of this fact was that the pre-eminence of ideological goals on the part of the Soviet regime involved much more sophisticated strategic adaptation capability which was extremely hard to achieve. Yet, her inner philosophic logic remained incoherent and weak in terms of finding correct the strategic responses faced with the dynamics of the Cold War.

That is why, 'bicycle example' was fit to explain Soviet strategic experience. It had to move in order to stand. The Marxist-Leninist ideology was not sensitive in terms of granting the strategic thinking its real value, because the Soviet strategic culture would not allow such a harmony before everything. It has made extremely harder Moscow's actions to be measured with strategic values. The big picture of the Soviet Union was well above that any strategic thought could bear. The fact of the well-being of Soviet ideology was measured with so many components waiting to be harmonized was not something that could be adapted to the strategic thought. Soviet Union turned into a status quo power in the pursuit of getting the maximum share in the status quo order rather than maintaining her revisionist power position. She could not escape the temptations of the geography that she has 'overstretched. The Soviet Union had entered strategic game beginning in the post-Second World with the goal of revitalizing the 'inevitable forces' of the world history. Yet Moscow could by no means forestall those 'inevitable forces' to turning against herself. 'The German dualism' that she

could never bring any solution to turned into a strategic burden that would reverse the inevitable forces of the history. While intending to speed up the ‘inevitable forces of history’, Soviet Union fell behind the ‘inevitable forces of history’ and even be succumbed by them. ‘The correlation of forces’ was quite counterproductive in missing the big picture. Strategic thought was under the dictate of the goals of communist ideology instead of ideology under the dictate of strategic thought. Soviet Union lost the big picture against the capitalist West, because strategy signified something for Moscow in so far as it met the requirements of the Soviet ideological coherence. Moscow had every reason to remain indifferent to the inner coherence of the strategy.

Thus, the greatest strategic failure of the Soviet Union in her strategic approach towards Europe was not to able to find the optimum between ideological and strategic stretch. There was no red line drawn in terms of determining the restraints of the Soviet Cold War policy. This has rendered Soviet Union extremely exposed to the pressure of strategic traps. Europe which once referred a strategic superiority has turned into a strategic trap for the Soviet regime. The Soviets both failed to seize a stronghold on the European geography and got into the process of strategic set back against ‘capitalist forces. The strategic positioning of the Soviet Union demonstrated an obvious dissimilarity with the strategic positioning of the traditional hegemonic powers. She was not able to escape the burden that geopolitics of the Soviet Union has imposed herself as a Eurasian power. Briefly this can be seen as the strategic story of the Soviet Union as a Eurasian hegemon. Given all those negative effects of its strategic approach towards Europe, it is obvious to see that in fact the Soviet ideology was no fit for the accomplishment of a grand strategy. Its ideology was hindering the prioritization of certain strategic goals. Marxist-Leninist monopoly over the delicate requirements of Cold War foreign policy has gradually narrowed the scope of strategic thinking in the Cold War game.

REFERENCES

- Arbatov, Georgi(1992).The system:An insider’s life in Soviet politics, New York, N.Y.:Random House.
- Aspaturian, V. V. (1980). Soviet global power and the correlation of forces, *Problems of Communism*,May/June,pp.1-18.
- Black,J.(2008).Great Military Leaders and Their Campaigns,London:Thames and Hudson.
- Djilas,M.(1962).Conversations with Stalin, New York,N.Y:Harcourt Brace.
- Feifer, G. (2009). The Great Gamble: The Soviet war in Afghanistan.New York,N.Y.:Harper.
- Fremont-Barnes,G.(2012).The Soviet-Afghan war 1979-1989,Peterborough:Osprey.
- Freedman,L.(2013).Strategy:A history, New York,N.Y:Oxford University Press.
- Fursenko, A. and Naftali,T.(2006). Khrushchev’s cold war:The inside story of American adversary, New York,N.Y.,Norton.
- Fursenko,A. and Naftali, T.(1997).One hell of a gamble:Khrushchev, Castro, Kennedy,and the Cuban missile crisis 1958-1964,London:John Murray.
- Gorbachev, M. (1997). Memoirs, New York,N.Y. Bantam Books.

- Hart, L. B.H.(1967).Strategy,London,Meridian.
- Heather,P,(2005).The fall of the Roman empire:A new history. London: MacMillan, p.443.
- Henderson, B. W. (1969). Five Roman emperors, New York,N.Y.: Barnes and Noble.
- Kennedy,P.(1989). The rise and the fall of the great powers.New York,N.Y.:Vintage Books.
- Kerr,J. G.(2015).Road to Helsinki,Bloomington,IN:iUniverse.
- Laqueur, W. (1972). The Struggle for the Middle East: The Soviet Union and the Middle East 1958-1970, Middlesex: Penguin Books.
- Luttwak,E.N.(1983).The Grand Strategy of the Soviet Union. New York,N.Y.:St. Martin's Press.
- Lynch,M.(2010).Osprey guide to Chinese civil war,Osprey.
- Maier,H.(ed)(1975).Konrad Adenauer:Seine Deutschland und aussenpolitik 1945-1963,München:Deutscher Taschenbuch Verlag.
- Maresca,J.J.(1985).To Helsinki:The Conference on security and cooperation in Europe 1973-1975,Durham,N.C.:Duke University Press.
- Matlock, J, F.,Jr.(1995). Autopsy on an empire: The American ambassador's account of the collapse of the Soviet Union. New York,N.Y.: Random House.
- Mlynar, Z. (1980).Night frost in Prague,New York,N.Y.:Karz Publishers.
- Rafael R. and Prakash,A.(1999). The Afghanistan War and the Breakdown of the Soviet Union, *Review of International Studies*, Vol 25,No 4,pp.693-708.
- Rusk, D. (1991). As I saw It: A secretary of state's memoirs.London:Tauris.
- Smyser,W.R.(1999).From Yalta to Berlin:The cold war struggle over Germany,London:MacMillan.
- Snyder,J.(1991).Myths of empire :Domestic politics and international ambition, Ithaca, N.Y.: Cornell University Press.
- Stalin,J.(1952)Voprosu Leninizma.Moskva: Gosudarstvennoe izdatel'stvo politicheskoi literatury.
- Taubman,William(2003).Khrushchev:The man and his era,New York,N.Y.:Norton.
- Taylor,J.(2009).The Generalissimo:Chiang Kai-Shek and the struggle for modern China,Cambridge,MA.:Harvard University Press.
- Zubok,V. M., Pleshakov, C.(1996).Inside the Kremlin's cold war:From Stalin to Khrushchev,Cambridge,MA.:Harvard University Press.
- William T. L. Starr R.F. (1962). Soviet military policy since world war II. Stanford,CA:Hoover Institution Press.
- Zubok,V.M.(2007).The Soviet Union in the cold war from Stalin to Gorbachev,New Delhi:Dev.
- Zubok, V.M., Khrushchev and the Berlin Crisis(1958-1962(1993).*Cold War International History Project,Working Paper 6*, Washington, D.C.:Woodrow Wilson International History Project.

EGE STRATEJİK ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

EGE STRATEGIC
RESEARCH
JOURNAL

AFRICAN STATES FROM THE PERSPECTIVE OF THE ENGLISH SCHOOL: FROM SOVEREIGNTY DEFICIT TO REGIONAL SOCIETY

İNGİLİZ OKULU PERSPEKTİFİNDEN AFRİKA DEVLETLERİ:
EGEMENLİK AÇIĞINDAN BÖLGESEL TOPLUMA

F. Aşlı ERGÜL JORGENSENⁱ

Abstract

This article argues that the mainstream argument that sovereignty of African states has remained unfinished due to the difficulties they faced in domestic politics, should be reread by taking into consideration the cooperation of continental countries and the new model of sovereignty that moves from outside to inside. It is also claimed that the concepts such as state, sovereignty and intervention should be not be considered only within the classical understanding of Westphalia It makes this claim by following the trail of the regional community formation in Africa, which we can be seen as an extension of the English School's international community understanding. The African states, which do not want to return to the old colonial days, choose to cooperate against foreign interventions and this tendency has created an unusual form of sovereignty in the long run, along with domestic liberalization.

Keywords: Africa, State, Sovereignty, English School, Intervention, International Society, Regional Society

Özet

Bu makale, Afrikalı devletlerin egemenliklerinin, iç siyasette karşılaştıkları sıkıntılardan dolayı yarım kalmış olduğu ana akım iddianın, kıta ülkelerinin işbirliği ve beraberinde gelen dışarıdan içeriye doğru ilerleyen yeni egemenleşme modeli ile tekrar okunması gerektiğini iddia etmektedir. Bu bağlamda, devlet, egemenlik ve müdahale gibi kavramların, sadece klasik Westfalia anlayışı içerisinde görülmemesi gerektiği de iddia edilmektedir. . Bu iddiasını, İngiliz Okulu'nun uluslararası toplum anlayışının bir uzantısı olarak görebileceğimiz bölgesel toplum oluşumunun Afrika'daki izini sürerek yapmaktadır. Eski koloni günlerine dönmek istemeyen Afrikalı devletlerin, dış müdahalelere karşı içeride liberalleşmeyi de teşvik eden bölgesel işbirliği hareketinin, uzun vadede alışlagelmişin dışında bir egemenlik oluşumu ortaya çıkartmaktadır.

Anahtar kelimeler: Afrika, Devlet, Egemenlik, İngiliz Okulu, Müdahale, Uluslararası Toplum, Bölgesel Toplum

1. INTRODUCTION

The system of modern states is built on the perception of equal and sovereign states. Decentralized and confrontational social structure of the middle ages, which was divided between the religious and political elites, evolved into a different period with the reinforcement of the power of the secular and modern state. This transformation, which was especially observed in western and northern Europe, has also changed the social and political relations network. Having a symbolic turning point with the 1648 Westphalia Agreement, this socio-political transformation has led to the formation of states that see each other equal and sovereign in the international arena, as well.

The sovereign state understanding has spread to other parts of the world from Europe over time and has become globally accepted. Within this context, states are accepted as the central authority of their given territory. However, this estimation has some problems in itself when there are different levels of political, economic and social development around the world. In some relatively less developed regions of the world, there are still many countries that have not achieved social cohesion and political stability. Especially the countries in Africa are the most common examples in this regard. Even if they have political boundaries that are accepted under international law, it is one of the important debates in the literature how much these states, which do not have proper centralization and control mechanisms within these borders, and which are often open to the intervention of regional and global external powers, can be accepted as sovereign. Despite the lack of authority within these countries, the fact that they are officially recognized as the sole authorities of their territories, internationally, creates a contradictory situation according to some authors - if not many. It is highlighted that the sovereignty, which is thought to have "succeeded" by the Western developed states in a difficult historical development process, was just "bestowed" to the former colonial states in Africa through the recognition of their independence by the United Nations in 1950s and 60s. In other words, the sovereignty of African states was realized not by the result of a "natural" state of nationalization, but by artificial legal recognition of the international society. Various terms such as "quasi", "pseudo", "semi" or "half" are used in the literature for these kinds of states that use their sovereign rights outside but have the problem of legitimacy and power inside.

Such a sovereignty reading is based on the perception of Westphalian type of state, which estimates the sovereignty flourished from centralization inside. However, that perspective may be insufficient to understand countries with different historical processes. It is also evident that the geographical, physical and social conditions are not same for every state and that the modern age does not offer equal advantages to everyone. Western countries and the developing states cannot be expected to go through the same development processes; since the former ones are the forerunners made the template of being a modern state, or in other words, made the rules of the "game", when the latter ones have to follow these rules to get included in the game. In fact, they found themselves in the game without knowing too much about it. Moreover, the contemporary international relations are even more challenging, sophisticated and dynamic than before. Inter-state power balances are too sensitive to bear the slightest suspicion or hesitation. Not only states and societies but also local, national and international levels interact with each other in the globalizing world. In this new world of new dimensions and new problems, international actorness became highly complicated. Some states with fragile national unity or undemocratic regulations might be very active and powerful in international system, while some with an ideal liberal democracy might be passive or at least less powerful as an international actor.

The recent interstate and regional cooperation of African states may be seen as a model in which state sovereignty developed, for the first time in the world history, from foreign policy to internal politics. Especially the tendency to react jointly and organized against foreign

interventions reveals how much African states are promising to become a regional international community. Having a common colonial past and a common response in this regard emerges as a foreign policy dynamic in which African states embrace together. Regional mechanisms and organizations developed in order not to return to the colonial period and to protect themselves especially from the interventions of the old colonial regimes bring valuable international experience and effectiveness for African states. Thus, these troubled states can also have the self-confidence and motivation to gradually overcome the problems of domination faced in domestic politics through cooperation and experience in foreign policy.

The African Union (AU), which was established in 2001 with the membership of 54 states in Africa and Western Sahara, is the main cooperation organization in this sense. It aims to promote regional integration, peaceful environment, interstate solidarity, good governance and to raise the African voice in the international system. Besides its effect to socialize African leaders to accept liberal values and enhanced the agency of African political class on the world stage, it has also created decision-making structures that have contributed to the prevention, management, and resolution of conflicts in Africa (Tieku, 2019: 1). The African state sovereignties, which have been strengthened by the momentum it has received from both the regionalization movement in Africa and the increasing international actorness through that, are worth examining as a phenomenon that can go beyond a conventional sovereignty consolidation and question the given understanding on this issue.

In this context, in our article, the concepts of sovereignty and statehood will be examined in order to examine the issue of how much African states are states. After a critical reading and discussing the literature on this issue, international interventions to Africa and the regional mechanisms to cope with them will be examined. The study will continue with the analysis of Africa as an example of the international regional community and be completed with the conclusion section, discussing how we can evaluate African states driving a different trajectory in sovereignty.

2. SOVEREIGNTY AS A PHENOMENON OF STATEHOOD

The concept of the state is a body of values, powers and procedures based on the discourse of intimate connections between legal authority, political power and community (Dyson, 1980: 206 and 270). Socially, state refers to a given community of people living on a given piece of land believes that it is gathered under the roof of a nation and is connected to a central authority with a citizenship relationship. To put it differently, a given community of people living on a given piece of land believes that it is gathered under the roof of a nation and is connected to a central authority with a citizenship relationship.

The definition of state is legally made by a UN agreement which is signed by all of its member states. According to Article 1 of the "Montevideo Convention on Rights and Duties of States" (1933) which reflects the international acceptance of the notion of the "state", has four essential components: "(a) a permanent population; (b) a defined territory; (c) government; and (d) capacity to enter into relations with the other states" (Montevideo Convention, 1933, art. 1). Thus, states are understood to enjoy complete (or near complete) control over their territories. In order to control these territories, states are assumed to have appropriate knowledge of what takes place on their land (Stanislowski, 2008: 10). One of the most fundamental elements that distinguish the state, or rather the modern nation-state, from other social organizations experienced in history is the belief that it has the freedom, power and ability to make decisions inside and outside. To put it another way, it is believed that the state is accepted to be sovereign inside and outside. They are all accepted as the units of the game, so called international politics, and their sovereignty is all equally agreed upon.

They are believed to be independent from any external power's interference and have the exclusive jurisdiction authority over their territories. As a corollary of being immune from such foreign impact, the principle of "non-intervention" developed in parallel with the concept of sovereignty. According to the UN Charter "(a)ll members shall refrain in their international relations from the threat or use of force against the territorial integrity or political independence of any state" (UN Charter, Art.2, Para.4). Even the UN body itself has no authority to intervene in "matters which are essentially within the domestic jurisdiction of any state" (UN Charter, Art.2, Para.7).

Such logic about state and sovereignty emerged at the end of a long process, especially the political, religious and social chaos in the 17th century. The Peace of Westphalia, ending the Thirty Years' War in 1648, added a new chapter of state sovereignty to modern history. There are occasional claims about the expiration of the Westphalian term of "state sovereignty", but it is still largely accepted that the international system and, also, society are still by it. As the duality of authority in international society between the pope and emperor came to an end after the war, hundreds of relatively independent authorities with formal sovereignty over their populations and territories emerged. The European political world was taken over by secular authorities instead of religious power, which meant the birth of the modern state system (Masahiro, 2009: 1).

In this modern state system, as mentioned, all states are recognized as sovereign and equal internationally, but in reality some suffer deeply with the low degree of territorial control, socio-economic efficiency and governmental performance. In other words, while some states can enjoy successful control over their territories, others might have some problems in maintaining such domestic control and integrity (Stanislawski, 2008: 367). In the literature, this lack of control over the territories makes the reason of the main the difference between juridical and empirical sovereignty. *Juridical statehood* is about the formal or legal status of a state in its relations with other states, in terms of being independent, enjoying membership of international organizations or possessing various rights and duties in international society. *Empirical statehood*, on the other hand, is the extent to which the substantial political-economic organization of states have developed in relation to efficiency of political institutions, solid economic basis, degree of national unity and the internal support for the state (Jackson and Sørensen, 2010: 20-22). Despite the tendency of western developed countries to be considered generally sufficient in terms of being both empirical and juridical state, the situation is not so simple for the underdeveloped countries which are struggling with various social, economic and political complexities. Moreover, this instability in domestic policy and the possibility that control can change hands at any time causes loss of trust and prestige in the international arena.

3. HOW MUCH "STATE" ARE THE AFRICAN STATES?

The ability, limits and the international role of the states with certain domestic challenges became one of the most debatable aspects of the "taken for granted" sovereignty of states. In the literature, this kind of states with internal governance problems, have created a special area of attention. According to the eminent scholars of the English School, Hedley Bull and Adam Watson, these states can be named as "nascent" or "pseudo-states" enjoying equal sovereignty in international relations but they have neither well-established legal and administrative institutions, nor a high level of respect to the constitution or the rule of law (Bull and Watson, 1984: 430). There are some other definitions for these kinds of entities given by many scholars, such as, quasi-states (Jackson, 1987: 526; Lapidus, 2002: 341; Kalstø, 2006: 729), half-states (Jackson and Sørensen, 2010: 20-22), de facto states (Pegg, 1998), weak states, failed states (Bessinger and Young, 2002), almost states or as-if states

(Stanislawski, 2008: 368). This list can be extended. What is common for all of these definitions is that they all underline the “incompetence” of the given states.

We can get a closer look at one of the most cited authors on this topic, Robert Jackson and how he explains the “quasi-state” concept. He defines the sovereignty as a historical phenomenon which can be both acquired and lost. In nineteenth-century Europe, the concept began to be directly linked to the recognition of other states in the international system and can be called “de facto” independence (Jackson, 1987: 522-23). To recognize the other as sovereign was, then, based on the assumption that the recognized political body was primordially capable of a modern and civilized government. Yet, it was only the states which had the sufficient marks and merits of being a state that would be “baptized” by the recognition. In this way of thinking, sovereignty becomes the merit that states should be eligible to “take”; it should not be “given” automatically. “In other words”, says Jackson, “sovereignty by its original nature was a privilege of the few rather than a right of the many” (Jackson, 1987: 532). Hence, they are possessing juridical statehood but severely deficient in empirical statehood are called “quasi-states” (Jackson, 1993: 21). According to him, African states are the best examples for these states, which are not genuine states, but only “juridical artifacts” because of a “highly accommodating regime of international law and politics which is an expression of a twentieth-century anticolonial ideology of self-determination” (Jackson, 1987: 519). The shortcut to sovereignty, which means a “given” independence by the international society, is the backbone for these arguments. The abrupt transformation of African colonies into “sovereign” states sits at the center of the arguments.

Obviously, African states represent a paradox within the world of sovereign states. The domestic chaos and control problems make the academics question their international capacities for statehood. The mainstream understanding about sovereignty is basically grounded on the Westphalian model, which depicts the casual connection between internal and international authority. However, this leaves us with lots of problems to understand the dynamics of Africa and the world. This is why, we need to expand our understanding of sovereignty, leave the strict limits of Westphalia and begin to see that states become sovereign in different ways. African states might not, in the traditional understanding, represent ideal sovereignty, but the emerging African regionalism might create another trajectory for the foundation of an empirical form of sovereignty, that becomes to fulfill the formal *de jure* sovereign status.

Africa has followed a different course of political development than the rest of the world, especially the West. While most states in the West are known as strong states and having both statehoods together; most African states are so poor, inefficient and corrupt that they are barely able to carry on with effective governments to hold the empirical statehood in addition to the juridical. The emergence and development of the state idea followed an irregular path, in that sense. The independence of the African states was not a result of development of empirical qualities of statehood, but of a rather sudden and widespread change of mood within international society about the legitimacy of colonialism. With the decolonization process of Africa in 1950s and 1960s the nature of acquiring sovereignty status changed significantly. Decolonization was accepted internationally as a principle, as the world was getting ready to transform itself after WW2. The right of nations to “self-determination” was the idea behind the decolonization process. In 1960, the common interest of states turned into the UN Resolution, “Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples” (UN General Assembly Resolution 1514, 1960). As Jackson argues, African states were “granted” the courtesy to be states extensively and uniformly, almost entirely, in disregard of their weak empirical statehood (Jackson, 1987: 524-26). While there were only three independent countries (Ethiopia, Liberia and South Africa) in 1955, one decade later 31

countries were independent. Today, all states on the continent are independent and therefore sovereign.

However, as underlined before, the problems of centralization and control have not been eliminated by the official declaration of independence. It is possible to explain this situation with socioeconomic problems, backwardness in industrialization and the impassable side effects of the colonial period. Unlike the concentration of power in one area, mainly around the capitals which have the ability to reach out to their peripheries, the African states are less capable in projecting power into the periphery. The vast areas of deserts and terrain, makes it difficult for the central authority to reach out to their peripheries. Areas characterized by high population density are separated by areas of sparsely populated ones, if they are populated at all (Herbst, 2000). This situation supports the strong urban bias in the post-colonial state, which still holds the monopsonistic markets to produce rents for patrimonial networks centered on the central authority figure (Bates, 1981). The rural populations view the agents of the center as “strangers” or outsiders who are not trustworthy (Rotberg, 2006: 2-3). Providing the essential state services of health or education gets worse, the further you travel from the capital. As the rural, which is also the periphery, detached from the center, patrimonial networks centered on the “big man” begins to rupture and the African state falls far from the notion of an integrated sovereign society (Hentz, 2010). When we add some ethnic and tribal conflicts onto this socio-economic unrest, we can understand why there are that many civil wars in Africa. Keeping in mind that there were many others throughout the continent in recent decades, the civil wars in Egypt, Libya, Sudan, Tunisia, Algeria, Morocco, Somalia, Burundi, Cameroon, Mali, Mauritania, Nigeria, Republic of Cameroon and Democratic Republic of Congo are still going on. That is why there has been a vivid discussion and also implementation of external interventions into the region. The social unrest in the countries of the region and the ineffectiveness of the states in solving the problems make the region more open to foreign interventions.

4. FROM NON-INTERVENTION TO INTERVENTION

States are exempt from the influence of other states in all their internal and external decisions. From international law to international organizations, from international agreements to international collaborations, all kinds of international initiatives and behaviors are based on this pre-acceptance. The intervention, which means the violation of state sovereignty is a decision that can be taken at the end of a rather complicated and difficult process. Whether the interference into states is correct or under what circumstances can be considered correct has long been a wide area of discussion within the discipline of International Relations.

The English School develops one of the most sophisticated approaches for intervention among all International Relations theories by discussing the issue on a multi-dimensional level. In addition to the question of whether state sovereignty or human rights are a priority, dilemmas in different dimensions, such as international justice against international order or solidarity of individuals against pluralism of states, are also taken into consideration. At the heart of all these dilemmas is the concern that the international community can best be protected and improved. We can see these versatile discussions basically under the two camps: Pluralists, who argue that the sovereignty of the states should not be opened to discussion and therefore the international order should not be disrupted (see Bull, 1984; Wight, 1977); and the Solidarists who are clustered around the idea of solidarism underlying the claim that states might be interfered, if necessary, in cases where human rights are violated means saving the human being, the cornerstone of the international community (see Vincent, 1986; Wheeler 2002). The reasons to intervene and the possible consequences of it not only in front of that country but at the international level are among the topics that English

School academics have been discussing with passion. According to the solidarists, the international community must intervene when states cannot protect human life for various reasons or especially disregard. However, pluralists have reservations about this mechanism, which at first glance seems completely ethical. With the opening of the door to intervention it can turn into a political tool to eliminate some states that great powers can abuse for the sake of their national interests.

According to the eminent pluralist of the English School, Hedley Bull, the society of states shall not be based upon the existence of humanitarian intervention, since there is “unwillingness to jeopardize the rules of sovereignty and non-intervention by conceding such a right to individual states” (Bull, 1984: 193). He is underlining the danger of humanitarian interventions being unilateral or the possibility that states would act on their distinct moral principles, which would weaken the international order based on the norms of sovereignty, non-intervention and non-use of force. On the other hand, John Vincent, the solidarist English School scholar, keeps highlighting the importance of human rights vis-à-vis state sovereignties. He believes that if states systematically and significantly violate human rights, “then there might fall to the international community a duty of humanitarian intervention necessary condition for the protection and promotion of individual well-being” (Vincent, 1986: 14). Support for solidarism has been even further aggravated when the full-hearted solidarist, Nicholas J. Wheeler, published his book “Saving Strangers: Humanitarian Intervention in International Society” (2002). In this book, he explains the legal and moral rationality of humanitarian intervention and underlines the “awesome responsibility” and “agonizing moral choices” of politicians in taking these decisions (Wheeler, 2002: 23). He compares various cases all around the world, including Rwanda, Uganda and Somalia from Africa, to which extent the humanitarian intervention has turned into a legitimate practice after the Cold War. Being a part of humanity is just an enough reason to help anybody all around the world, according to Wheeler, when they need help. The inhumane cases are like the turning points of the human history to shake the international community about what to choose: state or individual. As a matter of fact, the time from the principle of non-interference to the understanding that intervention can be done is filled with brutal experiences. In order to better understand this process, which theorists discuss with their conceptual aspects, it is useful to take a quick look at the events and the developing international reactions to tackle with them.

After the end of the Cold War, disagreements that have been covered for a long time or flared up with concerns of a new era brought with it many bloody events. When news of civil war, conflict and massacre came from countries in Asia, Europe and Africa in the early 1990s, the issue of whether the states in question were competent or willing to take adequate measures was also raised. The state sovereignty and the principle of not interfering, which has not been questioned for a long time, have been questioned in the face of these bloody struggles.

The course of work changed when the discomfort expressed in the international community due to unresponsiveness was also voiced by an important diplomat this time. The Ghanaian diplomat, Kofi Annan, who served as the UN Secretary General between 1997 and 2006, had a pioneering role in raising awareness of the international community about the humanity crimes after he witnessed the bloody massacres in Rwanda, Somalia and Srebrenica as the Assistant Secretary-General at the UN Department for Peacekeeping Operations (1993-96). Annan believed that the UN, as the biggest international organization, holds the responsibility on behalf of international community to protect people against mass atrocities when their state can/does not do so. In other words, state sovereignty can be of second priority when it comes to protection of peoples. He said in his famous UN 2000 Report, “We the Peoples”: “(S)urely no legal principle — not even sovereignty — can ever shield crimes against humanity. Where such crimes occur and peaceful attempts to halt them have been exhausted, the Security

Council has a moral duty to act on behalf of the international community” (UN, Report of the Secretary- General, 2000: para. 219). Annan’s call found a great echo in the world. The civil wars and mass murders made people rethink the protecting norm of state sovereignty and the well-being of humans.

In 2001, the International Commission on Intervention and State Sovereignty (ICISS) released its report “The Responsibility to Protect”ⁱⁱ, which is also known as R2P, and the idea was given a legal status in the international arena. It was in 2005 that the R2P was unanimously adopted as a UN World Summit’s Outcome Document. In the final version of the norm, states are given the responsibility to protect their populations from crimes against humanity and, at the times of crisis in meeting this task by the states, the international society is to assist and even intervene into situations.ⁱⁱⁱ

It is evident that protecting people against the violence of the state is a sublime principle. Being able to share the pain of someone we have never seen elsewhere in the world is one of the indicators of civilization of the international society. However, as the pluralists underline, stretching the principle of non-intervention has the potential to bring with it many different problems. Especially in a region with a long colonial past, such as Africa, the long-term intention and effects of external interventions have begun to be much debated in the countries of the region. Although initially it was seen as positively, such as struggling with hunger, accelerating development and seeking solution of conflicts in the early days, the gradual strengthening of the international institutions and even the former colonial states in the region caused a serious unrest in Africa. The humanitarian intervention mechanism based on the assumption of civilizing the international community appears to be a new topic of debate because of the unexpected and perhaps justified reaction in the African continent. Independent naturally or artificially, sovereignty gained or given, the states of Africa are all keen about protecting their boundaries against any external intervention which might canalize into a new form of colonialism. Moreover, this reaction also encouraged African countries to make cooperation and develop a common stance towards the outside world and be active international actor for this purpose.

5. “AFRICAN SOLUTIONS FOR AFRICAN PROBLEMS”

African states have been intervened so many times for different reasons and by different actors. On the one hand, there are interventions of African states in other African states, mainly caused by territorial disputes, e.g. Mauritania and Morocco into Western Sahara, Ethiopia and Kenya into Somalia, Tanzania into Uganda and Comoros Islands or South Africa into Mozambique and Angola. On the other hand, there are also interventions, done by non-African external powers. In fact, France, by far, is the main external power, present in Africa^{iv}. Although the continent became independent through decolonization, the ex-colonizer, France, maintains its strong hold on Africa. Through defense agreements with almost half of the African states, France looks like the *gendarme* of Africa. During the Cold War, France announced its “responsibility to protect Africa” from Communism. Even after the Cold War, France is very much present as a force in Africa through dozens of military bases. Between 1997 and 2002, France launched thirty-three operations in Africa, ten of which

ⁱⁱ “Where a population is suffering serious harm, as a result of internal war, insurgency, repression or state failure, and the state in question is unwilling or unable to halt or avert it, the principle of non-intervention yields to the international responsibility to protect”, please see ICISS Report: Responsibility to Protect, 2001, p.11.

ⁱⁱⁱ The UN adopts R2P with few differences from the ICISS report. Rather than human right violations, only mass atrocity crimes are to be reasons of R2P implementation and the UN Security Council was the only authorized body for intervention according to the UN document. Please see principles 138 and 139. *UN World Summit’s Outcome Document*, 2005.

^{iv} Beside French interventions, there was also a Cuban intervention into Angola and the EU’s mission in Congo.

was done through the UN command within the context of promoting security and development (Charbonneau, 2008: 282).

International reactions to these operations differ, but general suspicion is pronounced. Especially African states' ability to run the operations without Western support (Mays, 2003: 122) or their poorest economic capabilities to solve the world's most deadly conflicts (Møller, 2009: 16) are among the subjects of debates. These considerations are partly similar with questioning the ability of the African states to be "sovereign enough". Even though R2P is an international norm and not addressing any particular regions, Africa is always, more than any other region, singled out. According to the list of the International Coalition for the Responsibility to Protect, almost 90 % of the crisis which have referred or invoked by R2P are in Africa.^v The African leaders are highly disturbed with this international tendency of frequent involvement in their internal affairs and, as a defensive reaction, developed some mechanisms. The umbrella for all these mechanisms is the African Union, which was founded in 2001 as a replacement of the Organization of African Union (1963).

As a reaction to these interventions, they announced their shared values for political freedom, self-sufficiency and unity are mentioned in the roadmap with these words: "the Pan -African movement, which was spearheaded mainly by the African Diaspora, was based on three main pillars, namely (i) Shared historical and cultural values (ii) Collective self- reliance and self-sufficiency (iii) Political freedom. The interaction between the movement and African researchers and political leaders has greatly influenced the struggle for independence in Africa, of which the search for unity and collective action was part and parcel." (AU Comission, 2019: 1).

Both because of the necessity to find a functional tool to deal with the ongoing regional wars and also to show the international community their eagerness to find solutions; the African Union was fast in institutionalizing the international mechanism. In 2000, the member states of the AU accepted to include into its Constitutive Act: "(T)he right of the Union to intervene in a Member State pursuant to a decision of the Assembly in respect of grave circumstances, namely war crimes, genocide and crimes against humanity" (AU Constitutive Act, 2000: Art. 4-h). Two years later, "the African Peer Review Mechanism" has been formed by the member states of the AU as a self-monitoring mechanism to foster the adaptation of best political and economic experiences among member the states, "including identifying deficiencies and assessing the needs for capacity building" (APRM, 2003: para.39). APRM is also a declaration of the African states that they are now able to deal with their problems, not necessarily with an inclusion of the non-Africans in the process. They also set their new position in favor of sharing the best practices of democracy, political governance and economic management, even when it clashes with the traditional norm of non-interventionism.

As a part of this regional stance, the AU and the UN had a special agreement about the application of the R2P norm, even when it is not the case for the UN with any other regional organization. With the report, known as "Ezulwini Consensus" announced at AU's 7th Extraordinary Session in 2005, the authority of the UN Security Council to decide about the use of R2P was recognized. However, the AU put a reservation and underlined the necessity of empowerment of regional solutions: "Since the General Assembly and the Security Council are often far from the scenes of conflicts and may not be in a position to undertake effectively

^v According to the online list of International Coalition for the Responsibility to Protect, the list of the crisis which have referred to or invoked by R2P are: Burma, Central African Republic, Côte d'Ivoire, Darfur, The Democratic Republic of Congo, Guinea, Kenya, Kyrgyzstan, Iraq, Libya, Mali, Nigeria, South Sudan, Sudan, Sri Lanka, Syria and Zimbabwe.

a proper appreciation of the nature and development of conflict situations, it is imperative that Regional Organizations, in areas of proximity to conflicts, are empowered to take actions in this regard” (Ezulwini Consensus, 2005: B-i).

With this regional solution, African states decided to take the initiative earlier than the international community. Interventions by the external powers, in this sense, are never welcomed by the member states of the African Union. Hence, they presented their own interventionism from within the continent. The target of intervention is never explained as an activity that undermines the sovereignty of a given state, but rather as a way to normalize the conditions for the state and eventually leave the country.

This attempt of the AU to make the regional organizations more responsible about the regional problems fits the idea of “African solutions for African problems”, which found many supporters in both African and non-African countries. There might be several reasons behind it. First of all, there is a reactive psychology against the external actors in Africa, since it reminds Africans of the colonial experience. Therefore, to solve their own problems instead of involvement of an external power seems more preferable for many Africans. Yet, Western states initiated a withdrawal from African conflict management especially leaving power vacuum for African contingents to fill after the disasters in Somalia and Rwanda. Instead of taking more responsibility, getting “off the hook” might in practice be more logical to do for some Western states. Moreover, the rise of African sub-regional hegemony, such as South Africa and Nigeria, are also taking more initiatives, as they see the sub-regional organizations required to manage and field peace operations forces (Mays, 2003: 107). Hence, the AU took on the task of sending the peacekeeping missions to Burundi (2003-2004), Sudan (2004-2007) and Somalia (2007) in order to install stability and peace (Møller, 2009: 15).

To sum up, regional cooperation formulas, developed by African states to solve the crises in Africa without the intervention of foreign powers, lead to a development at both national and regional level. While the countries are protected by the African Union against intervention from outside the continent, the condition of liberalization, which is the basic value of cooperation, paves the way for normalization in domestic politics. One of the most important steps the Union has taken, as a regional community of liberal states, is the African Union Commission’s study for the road map to the African Union Government and the United States of Africa. This document emphasizing the common history, common culture and cooperation and voicing the ideal of being a single state as one of the forward-looking projects, also provides clear arguments for member countries to solve their internal problems through liberalization and protection of human rights. In fact, from the constitutive act to financial institutions, which is covering all three levels of continental, regional and national, it reveals the potential to be a very successful example to become a regional international society.

This developing cooperation on a regional basis is a good start for regionalization and a regional community, as a continuation. The reactionary motivation keeps the region uniting and also supporting their internal stability and liberty. It will, for sure, not be easy but the African states seem like on the right for being self-esteemed and independent actors of the international society.

6. CONCLUSION

The collective memory of colonialism might be the one and only thing to bring the African states closer and develop a common stance against any recurrence of exploitation. The colonial experiences and the common reaction towards western powers help to develop a regional stance around important organizations, institutions and rules, such as the African Union, ECOWAS or the APRM (African Peer Review Mechanism). African states demonstrate day-to-day development in terms of cooperation and confidence. Around the motto of “African solutions to African problems”, they activate a regional support

mechanism, backing and intervention when needed, which mostly push back the external powers' interventions in the region. They are decisive about protecting the boundaries, independence of and stability within African states. In this sense, there is a strong case for the existence of African regional society. A vision of African unity rooted in "pan-Africanism" and institutionalized through the African Union, has influenced the course of inter-African relations. In a sense "Africa" is not just a unit in international relations, but also as the highest referent unit for African states, with its numerous sub-regions. Both the Charter and Constitutive Act of the AU promoted fundamental principles, common objectives, norms and even secondary institutions which were all agreed by the member states.

Actually, the shared international orientation supports the advances of African regionalism and this regionalism supports the concept of state sovereignty, which is a version of statehood development not seen before. As the African states have been unwarrantedly acquainted with Western power politics for a long time, the African politicians use their skills in diplomacy and negotiation.

The regional mechanism created an apparatus for the African states with which they can engage external actors collectively; such as the African Group at the UN. Besides, it also explains the scope of responsibilities of numerous national organizations, working specifically to address African issues, such as the British Commission for Africa, The US Command (AFRICOM), the UN Office to the African Union or the UN Economic Commission for Africa (Tan Shek Yan, 2013: 7).

If fulfillment of a legitimate and successful state is among the criteria, African states may have serious problems; but if the capacity to cultivate international relations is the main idea, then African states can be seen as members of international society. Their role and activity in international relations is not different from any other sovereign states in international society. Their delay in development does not imply that they cannot be a part of international society. Their borders might have been drawn by the colonial powers in disregard of geographical or demographic realities, but this does not make them less meaningful for the populations living there. Ironically, border disputes and intervention into other's territories are one of the more common reasons of present wars in Africa.

The Western type modernization model and a Westphalian state sovereignty conceptualization do not fit Africa. Focusing on it will bring the risk of analysis based on the duality of "us", which is estimated as "normal or fulfilled" versus "them", which is estimated to be "different or lacking". In the end, the difference of African states is only a matter of degree and development and thus not of a kind. As African states connect more under the auspices of African unity, the African state is also more equipped and self-esteemed. This courageous actor behavior in the international system seems to bring a boost for a faster development of sovereignty.

International society is not a constant but a living mechanism, which is changing in time, with human knowledge and experience. This process of "normalization" is not easy as long as Africa is still seen in its colonial inheritance or the African states' sovereignty is not accepted as sufficient. Taking more initiatives about its regional problems, Africa is gradually developing not only the perspective as a regional international society but also its place within the global international society. Africa has a full package of experiences and lessons for international society to develop and empower itself. It is time to see that it is not only Africa becoming part of the international society but also for the international society to upgrade itself by embracing Africa.

7. BIBLIOGRAPHY

African Peer Review Mechanism Base Document (2003), <http://aprm-au.org/document/aprm-base-document-0>, (25.06.2019).

African Union Commission (2019). Study on an African union government towards the United States of Africa <https://archives.au.int/handle/123456789/2656> (24.01.2020).

African Union Executive Council, Seventh Extraordinary Session, Ext/EX.CL/2 (VII) The Common African Position on the Proposed Reform of the United Nations: The Ezulwini Consensus (2005), http://responsibilitytoprotect.org/AU_Ezulwini%20Consensus.pdf, (30.06.2019).

Annan, Kofi, “We the Peoples: the Role of the United Nations in the Twenty-first Century”, *the UN General Assembly, Report of the Secretary-General*, fifty-fourth session (2000), <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/un/unpan000923.pdf>, (25.03.2019).

Bates, R. (1981), *Markets and States in Tropical Africa: the Political Basis of Agricultural Policy*, University of California Press, Berkeley.

Bull, H. (ed.) (1984), *Intervention in World Politics* Oxford University Press, Oxford.

Bull, H., WATSON, A. (eds.) (1984), *The Expansion of International Society* Clarendon Press, Oxford.

Charbonneau, B. (2008), “Dreams of Empire: France, Europe, and the New Interventionism in Africa”, *Modern & Contemporary France*, 16: 3, 279-289.

Constitutive Act of The African Union, Documents and Speeches (2002), http://www.au2002.gov.za/docs/key_oau/au_act.htm, (01.06.2019).

Dyson, K. H. F. (1980), *The State Tradition in Western Europe: A Study of an Idea and an Institution*, ECPR Press, Colchester, UK.

Hentz, J. J. (2010), “System and Society in Sub-Sahara Africa: The English School in Terre Incognita”, *Paper presented for the 7th Pan-European International Conference*, Stockholm, Sweden.

Herbst, J. (2000), *States and Power in Africa*, Princeton University Press, Princeton.

ICISIS, International Commission on Intervention and State Sovereignty, *The Responsibility to Protect* (2001), <http://responsibilitytoprotect.org/ICISS%20Report.pdf>, (25.05. 2019).

International Coalition for the Responsibility to Protect (ICR2P), <http://responsibilitytoprotect.org/index.php/crises>, (06.02.2019).

Jackson, R, Sørensen, G. (2010), *Introduction to International Relations: Theories and Approaches*, 4th edition, Oxford University Press, Oxford.

Jackson, R. H. (1993), *Quasi-states: Sovereignty, International Relations and the Third World*, Vol. 12, Cambridge University Press, Cambridge.

Jackson, R. H. (1987), "Quasi-States, Dual Regimes, and Neoclassical Theory: International Jurisprudence and the Third World", *International Organization*, 41(4): 519-549.

Kolstø, P. (2006), "The Sustainability and Future of Unrecognized Quasi-States", *Journal of Peace Research*, 45: 6, 723-740.

Lapidus, G. (2002), "Ethnicity and State-Building: Accommodating Ethnic Difference in Post-Soviet Eurasia", (Eds. Bessinger, M. R., Young, C.), *Beyond State Crisis? Postcolonial Africa and Post-Soviet Eurasia in Comparative Perspective*, Woodrow Wilson Center/Johns Hopkins University Press, Washington, DC, 323-358.

Masahiro, M. (2009), "Sovereignty and International Law", *Paper presented at the State of Sovereignty Conference*, Durham University, the International Boundaries Research Unit, https://www.dur.ac.uk/ibru/conferences/sos/programme/1_april/track1_session1/, (12.12.2019).

Mays, T. M. (2003), "African Solutions for African Problems: The Changing Face of African-Mandated Peace Operations", *Journal of Conflict Studies*, XXIII: 1, 106-125.

Møller, B. (2009). "Regional and Global Axes of Conflict – The African Union as Security Actor: African Solutions to African Problems?", *Crisis States Working Papers Series No.2*, Working Paper, no. 57, LSE – Development Studies.

Montevideo Convention on Rights and Duties of States, Multilateral Treaties, Organization of American States (1933), <http://www.oas.org/juridico/english/treaties/a-40.html>, (25.06.2019).

Pegg, S. (1998), *International Society and the De Facto State*, Ashgate, Aldershot.

Rotberg, R. (2006), "The Failure and Collapse of Nation-States: Breakdown, Preventions and Repair", (Ed. R. Rotberg), *When States Fail: Causes and Consequences*, Princeton University Press, Princeton.

Stanislowski, B. (2008), "Para-States, Quasi-States, and Black Spots: Perhaps Not States, but Not 'Ungoverned Territories' Either", *International Studies Review*, 10 (2), 366-396.

Tan Shek Yan, E. (2013), *Understanding African International Society: An English School Approach*, PhD Thesis, Department of International Relations Aberystwyth University.

Tieku, T. K. (2019), "The African Union: Successes and Failures", *Oxford Research Encyclopedia of Politics*.

United Nations Charter, Chapter 1, Article 2, Paragraph 4 and 7 (1945), <http://www.un.org/en/documents/charter/>, (25.06.2019).

United Nations General Assembly, Implementing the Responsibility to Protect, Report of the Secretary General, sixty-third session (2009), http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/63/677, (25.06.2019).

United Nations General Assembly, Resolution 1514, “Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples”, 15. Assembly (14 December 1960), <http://www.un.org/en/decolonization/declaration.shtml>, (08.04.2019).

United Nations General Assembly, World Summit Outcome. Resolution Adopted by the General Assembly, sixtieth session (2005), <http://www.un.org/en/preventgenocide/adviser/pdf/World%20Summit%20Outcome%20Document.pdf#page=30>, (18.04.2019).

Vincent, R. J. (1986), *Human Rights and International Relations*, Cambridge University Press, Cambridge.

Wight, M. (1977), *Systems of states*, Leicester University Pr.

EGE STRATEJİK ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

EGE STRATEGIC
RESEARCH
JOURNAL

SOVYET ASKERİ ENDÜSTRİYEL KOMPLEKSİ VE SOSYAL İKTİDAR

SOVIET MILITARY INDUSTRIAL COMPLEX AND SOCIAL POWER

Özgür BUDAKⁱ

Öz

Askeri endüstriyel kompleks kavramı bütçeden yapılan askeri harcamaları arttırmak ve daha büyük pay elde etmek için sanayi kuruluşları, laboratuvar ve üniversiteler ile bürokrat ve siyasal yapıcılar arasında kurulan gevşek bir ittifakı işaret etmektedir. Soğuk savaş yıllarında kapitalist olmayan toplumlarda, özellikle Sovyetler Birliğinde askeri endüstriyel kompleks üzerine çalışmalar sınırlı kalmıştır. Doğu bloğunun yıkılmasından sonra arşivlere ulaşım ile Sovyet modelinde askeri endüstri üzerine çalışmaların sayısı artmıştır. Bu çalışmada tarihsel sosyolojik perspektiften Sovyet toplumundaki elit dinamikleri, popüler militarizm ve sosyal hiyerarşinin oluşumunda askeri sanayi ve bunun etrafında inşa edilen iktidar yapılarının rolü gösterilmektedir. Kurumsal yapı olarak savunma sanayisinin dönüşümü, bürokratikleşme ve sovyet kentleşmesi dinamikleri arasındaki destekleyici ilişki devletin savaşa hazırlık süreçlerinin toplumsal iktidarı nasıl şekillendirdiği analiz edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Popüler Militarizm, Soğuk Savaş, Sosyal İktidar, Sovyetler Birliği

Abstract

The military industrial complex concept points out the power network and loose alliances between policy makers, technology laboratories, universities and industrial corporations aiming to extract greater resources from the state driven military programs and extensive budget. During the Cold War, studies on the nature of the military industrial complex in the Eastern Bloc, particularly the USSR, were somewhat limited. However, a revival of interest over the Soviet defense industry and the political economy of the Soviet society can be seen after the collapse of the Soviet regime and the opening of the archives. This study aims to demonstrate the elite dynamics, popular militarism and social hierarchy within the Soviet society shaped under the demands of the military industry and the corresponding power networks from a historical sociological perspective. It will also analyze how state sponsored war preparation effects the social power by looking at the intertwined nature of the institutional evolution of the defense industry, bureaucratization and urbanization.

Key Words: Popular Militarism, Cold War, Social Power, Soviet Union

1. GİRİŞ

Tarihsel perspektiften bakıldığında askeri endüstriyel kompleks (AEK) kavramının ilk kez kamuoyuna yönelik olarak kullanıldığı an başkanlık dönemi sona eren Dwight Eisenhower'ın 17 Ocak 1961'de yaptığı veda konuşmasıdır. Bu konuşmada Eisenhower yurttaşları soğuk savaş dinamikleri içinde kaçınılmaz olarak genişleyen askeri bütçenin denetim ve kontrolden çıkması sorununa işaret etmekte ve kendi deyimi ile “askeri-kompleksin siyasa yapıcıları ve harcamalar üzerinde kurduğu kabul edilemez etki” karşısında uyardığıdır. Erken soğuk savaş yıllarında askeri bütçeyi ve nükleer programı genişleten ve asker kariyerli bir başkan olmasına rağmen Eisenhower askeri bütçenin kullanımında bürokrasi ve siyasal temsil üzerinde etki kuran sanayi kuruluşları ve araştırma laboratuvarları karşısında rahatsızlığını dile getirmektedir. Kavramın çok boyutlu sosyolojik bir incelemenin konusu olması ise Wright Mills'in 1956'da yayımladığı ünlü politik sosyoloji eseri *İktidar Seçkinleri*'ne kadar gitmektedir. Mills bu eserinde soğuk savaş diplomasisi ve silahlanma yarışının dinamikleri içinde Amerikan politikasında ve sosyal iktidarında yeni bir ilişkiler ağının ortaya çıktığını savunmaktadır (Mills, 2000). Bu ilişkiler ağı temelde siyaset yapıcıları, ordu bürokrasisi ve sanayi liderleri arasında ortak çıkar üzerine kurulmakta ve soğuk savaş güvenlik retoriği tarafından beslenmektedir. Söz konusu etkiler ekonomi ve sosyal iktidarın doğasını değiştirerek hem yeni bir siyasal elitin ortaya çıkmasına hem de ekonomik dinamiklerin ve önceliklerin değişmesine yol açmaktadır. Bu yeni sistemi “askeri kapitalizm” olarak tanımlayan Mills'e benzer bir biçimde Fred Cook da Amerikan devletini siyasal yaşamın, dış politika ve iktisadi rasyonalitenin askeri öncelikler tarafından hükmedilen bir “savaş devleti” terimiyle nitelmiştir (Cook, 1964). John Kenneth Galbraith'ın *The New Industrial State* başlıklı araştırması da soğuk savaş dönemi kapitalist ekonomilerinde arz talep dengesinin ve sosyal refahın sürdürülmesi için askeri önceliklerle şekillenen harcamaların ne kadar önemli olduğunu göstermiştir (Galbraith, 1967).

Günümüzde askeri endüstriyel kompleks kavramı bütçeden yapılan askeri harcamaları arttırmak ve daha büyük pay elde etmek için sanayi kuruluşları, laboratuvar ve üniversiteler ile bürokrat ve siyasa yapıcıları arasında kurulan gevşek bir ittifakı işaret etmektedir. Görüldüğü üzere kavramın kendisi temelde batı tipi kapitalist ekonomileri referans almaktadır. Gerçekten de özellikle soğuk savaş yıllarında kapitalist olmayan toplumlarda, özellikle Sovyetler Birliği'nde askeri endüstriyel kompleks üzerine çalışmalar son derece sınırlı kalmıştır. Bunun bir nedeni kavramın kapitalist ekonomi ve toplum modeline yaptığı atıf olduğu kadar Sovyetler Birliği'nin dışa kapalı yapısı da olabilir. Ancak özellikle doğu bloğunun yıkılmasından sonra arşivlere ulaşım ile Sovyet modelinde askeri endüstri üzerine çalışmaların sayısı artmıştır. Bu çalışmaların bir kısmı doğrudan ekonomi politik alanına odaklanmakta (Halloway, 1983; Cooper 1992), bir kısmı ise bürokratik ve politik iktidar yapısı ile askeri sanayi arasındaki ilişkiyi incelemektedir (Colton, 1978, Cooper, 1991; Harrison, 2001). Üçüncü bir yorum olarak Sovyet askeri endüstriyel kompleksinin bu ülkenin sosyal hiyerarşisi üzerinde etkileri üzerine de oldukça verimli bir tartışma düzlemi bulunmaktadır.

2. SOSYAL İKTİDAR VE MİLİTARİZM

1815'ten sonra 20.yy'ın ilk çeyreğine kadar Avrupa'da büyük savaşların olmaması, güç mücadelesinin deniz aşırı sömürgelerin kontrolüne odaklanması, sanayileşmiş devletlerin gerilim ve çatışmalarının sivil topluma has grup ve sınıflarla tanımlanması bu dönemde ortaya çıkan liberal veya sosyalist akımların toplumların geleceğini devlet altı dinamik ve süreçlerde aramasına neden olmuştur. Geleceğin getireceği büyük değişiklikleri önceden uyarı Alman tarihçi Otto Hintze'nin sözlerini aktaran Halloway, Hintze'ye göre 20.yy'da devletlerin toplumlarla ilişkisini ekonomik ve sosyal dinamiklerin yanında savaş ve savaşa hazırlık süreçlerinin de şekillendireceğini belirtmiştir (Halloway, 1983: 156). Gerçekten de iki Dünya savaşı arası dönemde küresel askeri hesaplaşmaya hazırlanan devletler, korporatizmden *New Deal* programına uzanan bir politik spekturumda merkezi koordinasyon ve bürokratik yapılar inşa ederek sanayi, sosyal güvenlik yapıları ve askeri ihtiyaçlar arasında yeni ve güçlü bağlar oluşturmuşlardır. Bu gelişmeler ile birlikte özellikle 20.yy'ın ikinci yarısından itibaren sınıf ilişkilerini, yurttaşlık rejimlerini, ekonomik mekanizmaları militarist süreçlerden bağımsız ele almak oldukça zorlaşmıştır. Hintze'nin bahsettiği militarizm ve sosyal iktidar süreçleri arasındaki yoğunlaşan ilişkinin belki de en güzel örneği Sovyetler Birliği'dir.

Bu noktada militarizm kavramını eğer askeri, ekonomik ve bürokratik savaşa hazırlanma süreçleri; ve bu süreçlerin genel bir ideoloji olarak toplum tarafından desteklenmesi olarak ele alacaksa (Mann, 1988: 178), popüler militarizmin köklerinin 19. Yüzyılda olduğu söylenebilir. Bunun yanında savunma sanayi, devlet bürokrasisi, siyasal temsilciler ve geniş kitleler arasında inşa edilen yoğun bağların 2. Dünya Savaşı ve sonrasında karşımıza çıktığını iddia edebiliriz. Uzun bir süre boyunca büyük güç blokları arasında sıcak çatışmanın yaşanmadığı Soğuk Savaş döneminde ise gelecekteki belirsiz bir askeri hesaplaşmaya yönelik yapılan askeri harcamalar, iki kutuplu bir dünyada birbirine düşman olarak konumlanan rejimlerin bünyesinde yeni bir militarizm tipi ortaya çıkmasına neden olmuştur. Michael Mann'ın deyişi ile önleyici-bilimsel militarizm giderek artan bir biçimde araçsal rasyonaliteye dayanan, modernist ve teknokratik bir retorik ile beslenen ve gittikçe geleneksel politik temsil mekanizmalarından bağımsız hale gelen yeni sosyal ilişki ve iktidar ağları ortaya çıkardı (Mann, 1988: 180). Kapitalist ve Sosyalist dünyada farklı sosyal doku, mülkiyet ilişkileri ve anayasal prensipler üzerine otursa da popüler militarizmin soğuk savaş varyantlarının ortak bir özelliği bulunmaktaydı: Göreli olarak kamusal tartışmalardan bağımsız teknik bir sorun olarak görülme; ve geniş halk kitlelerinden alınan ideolojik destek. Bu nedenle soğuk savaş popüler militarist yapılarının karşılaştırılması ve analizi her bir örnekte savunma sanayi ile sosyal iktidar dokusu arasındaki ilişkinin karakterini anlamak için önemli bir girişim olarak görülebilir.

Sovyetler Birliği ile karşılaştırıldığında ABD militarizminin temel karakteristiğinin küresel ekonomik ve kültürel hegemonya, özel sermaye hakimiyetindeki şirketler ve politik temsil mekanizmaları ile şekillendiği savunulmuştur. Britanya İmparatorluğuna benzer bir küresel hegemonik hakimiyet hedefleri ile iç politikada geniş kitleleri güvenlik tehdidi ile harekete geçen bir savunma doktrinine eklemek Mann'ın deyişi ile bir tür *tarafar militarizmi* inşa etmiştir (Mann, 1988: 183). *Tarafar militarizmi* sadece bir ideolojik olgu değildi. Aynı zamanda GSMH'nin önemli bir kısmının savuna sanayi ve hizmetlerine ayrılmasıyla istihdam yaratmakta; doğrudan askerlik hizmeti yapmasa da geniş halk kitlelerinin bu ekonomik

dağıtım mekanizmaları ve kurumların muhatabı haline getirmektedir (Cook, 1964; Mills, 2000).

Halloway'ın Sovyet savunma sanayi ve politikası üzerine olan analizlerini takip eden Mann'e göre Sovyet tipi militarizmin ağırlık merkezini iç politik dinamikler oluşturmaktadır (Mann, 1998: 181). Stalin döneminde hızlı sanayileşme ve kentleşme için kurulan rijit dikey karar alma mekanizmaları Khrushchev'den sonra daha incelikli ve sivil toplumdaki grupların gündelik yaşamlarına sirayet eden bir otoritaryanizme dönüştü (Mann, 1998). İç politik kontrol mekanizmaları ile jeo stratejik güvenlik yapı ve ideolojileri savaşa hazırlık süreçlerini sovyet toplumsal hayatı için önemli sosyal kimlik ve statü inşası süreçlerine dönüştürdü. Ortaya çıkan *Militarize Sosyalizm* ABD'de olan iktidar formlarına nazaran toplumsal mühendisliğe çok daha açık, toplumsal hiyerarşiyi temelde belirleyen, merkezi kurumlar ile yerel beklentileri oldukça hiyerarşik karar alma süreçlerine ekleyen bir politika üretim süreci şekillendirdi. Mann'in Mareşal Grechko'dan aktardığı şekliyle "askeri-yurtsever faaliyetler Komünist Parti tarafından Sovyet halkının komünist eğitiminin ayrılmaz bir parçası" olarak görülmektedir (Mann, 1998: 182).

Bolşevik devrimci liderler için parti ve toplum arasındaki ilişkinin doğası her zaman önemli bir sorun olmuştur. Lenin tarafından çerçevesinin çizildiği şekliyle Komünist Parti'nin temel rolü işçi sınıfına politik eğitim ve liderlik sunmak; hızlı toplumsal dönüşüm ve mülkiyet değişimi sürecinde temel koordine edici kurum olarak işlev görmektir. Demokratik Merkeziyetçilik olarak tanımlanan bu genel perspektifin en temel endişelerinden biri, devrim sürecinde ortaya çıkabilecek olan *Bonapartist* eğilimler olduğundan erken dönem devrimci liderler silahlı kuvvetleri partiye bağlı hale getirmek için çaba göstermişler; ordu kökenli kariyerlerin politik sistemi etkilemesinin önünü almaya çalışmışlardır (Chernyshova, 2013: 103).

1930'larda merkeziyetçi politikaları aşırı uçlara götüren Stalin kolektif liderlik prensiplerini terkederek kişisel sadakat üzerine kurulu bir iktidar inşa etti. 1937 tasfiyesi sırasında Kızıl Ordu üst kademesinin büyük bir kısmı öldürüldü yada pasifize edildi ve devlet ile partinin önemli pozisyonları kişisel bağlarla Stalin'e bağlandı. Ancak savaş yıllarında Stalin'in güçlü liderliğinde üstü örtülse de devlet yönetiminde, Komünist Parti, Silahlı Kuvvetler ve toplumsal yaşamın şekillendirilmesindeki konumları sorunu çözülemedi. Teoride Komünist Parti'nin toplumsal önderliği olarak tanımlanan yapı pratikte bütün devlet mekanizmalarının bürokratikleşmesi ile sonuçlandı. 1938 sivil ve askeri tasfiyelerinden sonra boşalan kadrolara terfi edilen genç teknisyenler ve bürokratlar yeni toplumsal hiyerarşinin seçkinlerine dönüştüler (Cooper, 1992: 35; Chernyshova, 2013: 104). Toplumsal iktidar teknik rasyonalite üzerine kurgulanmış devlet bürokrasisi ve Komünist Parti arasında paylaşıldıkça Leo Cooper'ın deyimiyle Parti teşkilatı ve devlet aygıtının birbirini soğurduğu *Simbiyotik Parti-Bürokrasisi* sosyal iktidarın merkezinde yer aldı (Cooper, 1992: 35). Sovyet rejimimin bürokratikleşmesi beraberinde hiyerarşik olarak oluşturulmuş kurumlar etrafında inşa edilen iktidar yapıları ile beslenen kariyer ve sosyal hareketlilik imkanları yarattı. Ortaya çıkan dikey organizasyon kişisel ilişki ağları ve gelir dağıtıcı (tüketime ilişkin geçici ayrıcalık ve ödüller) bürokratik politikalarla güçlendikçe hem orta ve alt düzeyde siyasa yapımı ve uygulanması hem de yeni seçkinlerin toplumsal statüleri bu simbiyotik ilişkinin etrafında şekillendi.

Sistemin aşırı merkeziyetçi yapısını reforme etmeye yönelik ilk girişim Stalin'in ölümü sonrasında gerçekleştirildi. 1953'te Khrushchev başlattığı "ademi merkezileştirme" politikası,

temel hedefi olan *kurumsal çoğulculuk* Stalin döneminde kişiselleşen iktidar ağlarını bozarak bir kişinin kontrolüne dayalı bir politik iktidarı dağıtsa da, eski bürokratik yapının dikey olarak örgütlenmiş ve birbirinden ayrı üretim hedef ve kotaları olan bakanlıkları ile ona bağlı sanayi girişimlerinden dirençle karşılaştı (Cooper, 1992: 42; Aspaturyan, 1972). Bunun yanında potansiyel bir *Bonapartist* tehdit olarak görülen Mareşal Zhukov'un 1957'de tasfiyesi ve emekliliğe zorlanması ile Kızıl Ordu'nun siyasi kararlar üzerindeki kontrolü oldukça zayıflatıldı.

1964 Khrushchev'in politik tasfiyesi ile Parti liderliğine gelen Leonid Brezhnev ise ademimerkeziyetçi politikaların durdurulması ve kurumsal konsolidasyon ile topluma yeniden dağıtım politikalarından reform hedeflerini takip etmiştir. Brezhnev, Khrushchev'in politikalarından hoşnutsuzluk duyan elitler ile kariyerleri adına endişe eden beyaz yakalı ve bürokratları iktidarına entegre ederek toplumsal destek almak amacıyla nomenklatura yapısını genişletti; Party organlarının komsomol genç örgütleri, işçi örgütleri ve refah politikaları üzerindeki kontrolü arttırıldı. Bu dönemde artan şehirleşme ile birlikte bürokrasi içindeki informel ödülleri olan *blat* yaygınlaştı (Mann, 2013: 180). Refahın geniş kitlelere dağıtılması için kaynağı fazla askeri endüstriyel kapasitenin sivil alt yapı, tüketim ve yatırımlara aktarılmasında bulan Brezhnev yönetimi ekonominin genel verimsizliğini askeri sanayi ve sivil sanayi yatırımları arasındaki bağları güçlendirerek aşmaya çalıştı. Bunun yanında birçok askeri sanayi girişiminin başına kendi sosyal ağından sivil bürokratları getirerek kızıl ordunun karar alma süreçlerindeki etkisini sınırladı. Sonuç olarak Brezhnev dönemi yeni kentli orta sınıfların yükseldiği, yaşam şartlarının görece olarak iyileştiği, teknik/bürokratik elit ve kliklerin çıkarlarının partide konsolide edildiği ancak ekonomik ve teknolojik alandaki temel sorunların devam ettiği durgunluk dönemi olarak tanımlanmaktadır (Cooper, 1992: 58).

Yine de Khrushchev ve Brezhnev dönemlerinin reformlarının kişisel bağlar üzerine kurulu Stalin bürokrasisini dağıtıp görece olarak özerk askeri ve sınıai kurumlara olanak verdiği için askeri endüstriyel kompleksin gerçek anlamda ortaya çıkmasına yol açtığı söylenmektedir (Colton, 1978; Bystrova, 2011). Her ne kadar sosyal iktidarın şekillenmesinde temel kontrol mekanizmaları Komünist Parti'nin elinde kalsa da silahlı kuvvetler yeni dönemdeki güç aktarımında belli avantajları ettiği söylenebilir. Savunma sanayi, silah tasarımı, güvenlik politikaları ve yeni beyaz yakalı sınıfların merkezinde silahlı kuvvetlerin ihtiyaçları yattığı için hem Kızıl Ordu yüksek kademesi hem de savunma sanayi yöneticileri görece olarak çıkarları iç içe geçen bir blok oluşturdular. Bu bloğun ABD'de olduğu gibi siyasi sistemden bağımsız olarak işleyen bir iktidar tabanı olup olmadığı tartışmaya açık olsa da 1957-1963 arasında yerleşen tekno-bürokratik iktidar yapısına entegre olan ve iç içe mesleki kariyerlerle birbinin destekleyen bir soğuk savaş elitine dönüştüğü söylenebilir (Halloway, 1983: 159). Söz konusu yapının iktidar dinamikleri ve çıkar ağları olarak daha yakından incelenmesi için tarihsel perspektiften Sovyet askeri endüstriyel kompleksinin nasıl biçimlendiğine bakmamız gerekmektedir.

3. SOVYET ASKERİ ENDÜSTRİYEL KOMPLEKSİ

Öncelikle sanayi üretim araçlarının ve sermayenin devlet elinde toplandığı merkezi olarak yönetilen bir ekonomide askeri endüstriyel kompleks kavramının kullanılması tartışmaya açıktır. Her ne kadar Sovyetler Birliği'nde bürokratik jargonda askeri endüstriyel kompleks kavramı bulunsa da kavram daha çok askeri sanayi için ihtiyaç duyulan kaynak ve

organizasyon yapısına atıfta bulunmaktadır. Tahmin edilebileceği gibi kavramın Rusçadaki kullanımında sanayi ve askeri ittifak ve lobi vurgusu yoktur. Bunun yerine “askeri endüstrinin öncelikleri üstüne kurulmuş kompleks” kavramı ile devletin koordine ettiği bir örgütsel yapıya atıfta bulunmaktadır (Harrison, 2003: 324). Bunun yanında kapitalist mülkiyet ilişkilerine sahip olan ve devletin askeri harcamaları temelde özel sanayi şirketleri ile yaptığı ihale ve sözleşmeler üzerine kurulan bir ilişkiler ağına atıfta bulunan bir kavram gerçekten de Sovyet tipi bir siyasal ve toplumsal yapıya uyumsuz olarak görülebilir. Ancak kavramın sosyolojik olarak en geniş anlamına ve sosyal iktidarın şekillenmesi ile askeri dinamiklerin ilişkisi açısından bakarsak başka coğrafya ve modellere uygulanmasında ciddi zorluklar olmayacağı söylenebilir. Askeri endüstriyel kompleks kavramının Sovyet modeline uygulanmasında iki sorunlu nokta ortaya çıkmaktadır. Bunların birincisi oyuncuların temelde devlet memuru olduğu ve tek elden yönetilen bir sistemde ekonomi, sanayi ve bürokrasi arasındaki ittifak ve çatışmaların sosyal iktidarın oluşumunda ne denli derin ve kapsayıcı etkisi olduğudur. Sovyet modelinin batılı kapitalist bir ekonomiye kurumsal yapı ve çatışan tarafların sosyal konumu açısından benzemediği doğrudur. Öte yandan yapılan çalışmalar bize göstermektedir ki soğuk savaş dönemi sovyet toplumsal düzeninde avantajlı gruplar bu avantajı kapitalist dinamiklerle elde etmeseler de askeri harcamanın ülke milli hasılasının ortalama %30’una ulaşan bir toplumda askeri sanayi harcamalarını kontrol eden grup ve kurumlar toplumsal hiyerarşinin şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Halloway, 1983; Cooper, 1991; Harrison, 2001).

İkinci itiraz noktası merkezden kontrol edilen ve demokratik siyasal temsil mekanizmaları olmayan bir toplumda lobi faaliyeti ve ittifakların nasıl şekilleneceğidir. Gerçekten de kavramın temelinde yer alan elitler ve kurumlar arasında ortak çıkarlar üzerine kurulu ittifak, çatışma ve komploların siyasal temsil süreçlerinin sınırlı olduğu bir toplumda nasıl şekilleneceği sorusu meşrudur. Bu konuda özellikle Stalin dönemiyle ilgili en temel itiraz Sovyet diktatörünün özellikle 1938 tasfiyesinden sonra sanayi danışmanları, askeri liderler ve tasarımcıları, bireysel sadakat bağıyla kendine bağlayıp zaman zaman da enformasyon akışındaki kısıtlamaları kullanarak birbirleriye yarıştırmalarından dolayı AEK tanımına uyan bir elit ittifakının hiç gerçekleşmediği eleştirileri yapılmıştır (Harrison, 2001).

Ne var ki özellikle 1950’li yıllardan ve Stalin’in ölümünden sonra soğuk savaş silahlanma ve teknoloji yarışında kapitalist batıyla yarışabilmek için kurulan bakanlık ve komisyonların genişlemesi Sovyetler Birliğinde oldukça büyük ölçekli bürokratik bir yapı doğurmuştur. Kişisel sadakat bağları yerine bürokratik kontrol, kurumlar arası ittifak ve çatışma dinamiklerini ön plana çıkaran bu yeni bürokratik yapı görünüşte tek merkezden yönetilen, siyasal temsil mekanizması içermeyen ancak temelde AEK dinamiklerini içeren bir özellik göstermiştir.

Sovyet AEK’in Tarihsel Arka Planı

Stalin Dönemi: Birinci Dünya Savaşı ve Rus İç Savaşı’nın deneyimlerinden çıkan dersler ile özellikle 1930’lu yıllar Sovyetler Birliği için bir askeri sanayileşme ve modernleşme yıllarıdır. 1935’de 5 yıllık plan dahilinde hızlı sanayileşme hedefleri koyan Stalin dönemi modernleşmesinin temel amacı kaçınılmaz olarak görülen batı tipi kapitalist devletlere karşı bir savaşta teknoloji ve nicelik olarak karşılaştırılabilir bir kıvılcık ordu inşa etmektir. Başlangıçta büyük oranda sanayi casusluğu üzerine olan teknolojik değişim hızlı bir şekilde

özellikle savaş uçağı ve tank üretimine odaklanan bir sanayi altyapısı kurulması başarıyla gerçekleştirildi. 1930'lardaki bu hızlı genişleme özellikle üst kademe komutanlarla kurulan tasarım büroları arasındaki çatlakları ve gerilimleri de yarattı. Kızıl ordu doktrininin 1930'lardaki kurucusu olan Tukachevski, özellikle bilim adamları ve kişisel bağlantılarının kariyer ihtirasına karşı sistematik bir karar alma mekanizmasında ordu bürokrasisinin ön plana çıkmasını savunmaktaydı. 1938'de kurulan askeri endüstriyel komisyon komünist parti, tasarım büroları ve Kızıl Ordu arasındaki koordinasyonu sağlayan bir merkezi kurum olarak işlev görmekteydi (Harrison, 2001: 325). Ne var ki 1938 tasfiyesi sırasında neredeyse üçte ikisi imha edilen yüksek kadroların yerine Stalin generaller, bürokratlar ve tasarımcılar arasındaki ilişkiyi tek elden ve şahsi güven ve sadakate dayalı bir sisteme oturttu. Bu dönemde başarılı olabilmek basitçe kişisel bağlantılara ve Stalin'i ikna etmeye dayalıydı. Bu sayede örneğin uçak tasarımcısı Artem Mikoyan Stalin ile olan yakın ilişkileri nedeniyle havacılık alanında en yüksek kaynak çeken MİG tasarım bürosunu kurabilmiştir. Sanayi ve teknoloji gelişimi alanındaki muazzam ilerlemeye ve bunu seri üretime aktarabilme konusunda gösterdiği başarıya rağmen -ki bu Sovyetler Birliğine 2. Dünya Savaşını kazandırmıştır- Stalin dönemi AEK'nın varlığına işaret edecek elitler ve kurumlar arasındaki ittifakların bulunmadığı, şiddete, jurnale ve yaşamsal korkuya dayalı manipülasyon dinamiklerinin etkili olduğu; kişisel sadakatın temelde yer aldığı bir dönem olarak adlandırılabilir (Harrison, 2001: 330). Bu dönemde genç ve mühendislik eğitimi almış sanayi yöneticilerinin (Dimitri Ustinov, Viacheslav Malyshev ve Mikhail Khurincev) yaklaşan savaş ve devamında Stalin'e olan kişisel sadakat ve fedakarlıklarıyla ön plana çıktıklarını görmekteyiz.

Soğuk Savaş Yılları ve Bürokratikleşme: Soğuk Savaş'ın erken yıllarında Sovyetler Birliği'nin savunma harcama ve altyapısını belirleyen en önemli faktör uluslararası silahlanma yarışıydı. Bu dönemde özellikle 1960'ların sonuna kadar Sovyetler Birliği için temel hedef ileri teknoloji altyapılı nükleer ve balistik füze programlarında ABD'yle eşit konuma gelebilmek ve teknoloji gelişiminde batıyı yakalamaktı (Bystrova, 2011: 7). Bu hedeflere ulaşabilmek için 1965 yılında istikrarlı bir askeri endüstriyel yapı oluşturuldu. Savunma sanayine bağlı 10 ayrı bakanlığı koordine edecek olan bir bürokratik yapının başına savunma konseyi en yüksek politik karar verici birim olarak kondu. Bunun yanında Askeri Endüstriyel Komisyon asker, ar-ge laboratuvarları ve kapalı şehirler arasındaki teknik ve orta seviyeli koordinasyondan sorumlu idi. Bunun yanında 1950'lerle beraber sanayi üretimini belirli merkezlerde ve ülkelerde uzmanlaştıran ve komünist ülkeleri birbiriyle dayanışmaya teşvik eden Sovyet Bloğu sınıai sistemi oluşturuldu. Sovyet Bloğu'nda ticaret ve sanayi kaynakların kullanımını belirleyen bu sistemde Moskova temel karar verici konumundaydı.

1960'lar karmaşık bürokratik yapı içinde özellikle Bilimler Akademisi'nde etkili bir lobinin ortaya çıktığını görmekteyiz. Özellikle tatbiki mühendislik ve fizik bölümlerinin ön plana çıktığı bu ortamda 1962'de akademinin başına getirilen Mstislav Keldysh askeri projelerle yakından ilgili bir yöneticidir. 1975'te başa gelen sonraki başkan Anatolii Aleksandrov'un kariyeri nükleer silah teknolojisi üzerine geçen fizikçilerdendir. 1970'lere gelindiğinde gerek teknik komisyonlarda gerekse bilimler akademisinde etkili olan personelin ezici çoğunluğu şu veya bu şekilde askeri sanayi ve laboratuvarlarda çalışan insanlardan oluşmaktaydı. Bunun en önemli sonuçlarından biri kaynak ve eğitim olanakları açısından çok daha verimli olan askeri teknoloji kariyeri pek çok parlak Sovyet vatandaşı için çok daha çekici bir yaşam yolu olarak

belirdi. Ancak buna rağmen bu insanların Sovyet AEK'sındaki etkisinin teknik uzmanlık ile sınırlı oluğunu söylemek gerekmekte. Bilim adamları ve ara personel siyasa yapıcılarına sadece herhangi bir silah sistemi ile ilgili teknik danışmanlık yapabilmekteydi. Askeri Endüstriyel Komisyonun kompozisyonu %50 bakanlık personeli, %10 devlet planlama personeli, %6'sı savunma bakanlığı ve %34'ü ar-ge laboratuvarları, tasarım büro temsilcilerinden oluşmaktaydı (Bystrova, 2011: 10). Bu genel yapı içinde askeri karar alma mekanizmasının azınlıkta kaldığı görölmektedir. Bunun en temel sonuçlarından dizayn bürosu başkanları ve yüksek seviye teknik uzmanlar ile politik elit arasında kurulan ittifaklar olarak belirmektedir. Politik seçkinler genellikle geldikleri bölgenin Askeri sanayiden aldığı payı önemsemekteydiler ve bu da onları merkezden yönetilen kapalı bir sistemde teknik personel ile çıkar birliğine getirmekteydi. Bir tasarım bürosundan alınıp diğerine verilen silah projesi, bir bölgedeki fabrikanın üretim kotasının yükseltilmesi ya da daraltılması, bir silah projesine üretim yapan yan parçaların hangi bölgede üretileceği gibi sorular sadece dar bir politik ve bürokratik değil aynı zamanda hem bilim adamlarının hem de Sovyet beyaz yakalıların kariyerlerinin gidişatını etkiliyordu ki söz konusu hiyerarşının en önemli negatif etkilerinden biri sorunlu ya da verimsiz silah projelerinin yapısal sorunları giderilmeden yıllarca devam ettirilmelidir. Bunun en temel nedeni bir silah projesinin varyantlarını ve modüllerini üreten dağınık sanayinin bireysel çıkarlarının bu projenin devamında olması olarak özetlenebilir. Uzun döneme yayılan ve büyük kaynak çeken silah projelerine üretim yapan fabrikalar, laboratuvar ve tasarım büroları bir noktadan sonra kendisi bir ekonomi haline gelen bu projelerin kesilmesinden zarar edecekleri için olumsuz geri bildirim büyük karar alıcılara kadar ulaşmamaktaydı. Ayrıca T-64 ana muharebe tankı tasarımcısı Alexander Morozov gibi komünist parti içinde tanışıklık ağı güçlü olan saygıdeğer tasarımcılar kişsel bağlantılarını kullanarak projenin devamını garanti altına almaktaydılar (Zaloga, 2015).

Çatışma ve Gerilimler: Sovyet AEK içsel gerilimlerden muaf değildir. Merkezi ve devlet mülkiyeti üzerine olan bir yapıyı manipöle edebilme kabiliyeti farklı kesimler arasında çıkar anlaşmazlıkları yaratmıştır. Temel anlaşmazlıklar 3 başlık altında özetlenebilir:

1- Yüksek yönetim seviyesinde gruplar arası anlaşmazlıklar temelde farklı askeri sanayi kuruluşları ve bakanlıklar arasında proje onayı, bütçe genişlemesi ve lojistik öncelik üzerine yapılmaktaydı. Bu anlaşmazlıklar temelde politik karar verme mekanizmaları ve teknik rapor ve projelerin kabulü üzerine olduğu için iç yükleniciler, bürokratik personel, parti organları, askeri yetkililer ve bilim adamları arasındaydı. Çoğu zaman uzun zamana yayılan kişisel husumet ve ihtiraslar bu devasa yapının içinde etkili olabilmekteydi.

2- AEK içindeki branşların içindeki departmanlar, laboratuvarlar ve fabrikalar arasındaki çatışma. Merkezi olarak belirlenen üretim kotası ve buna bağlı ham madde ve mali kaynak dağılımı departmanların kendi içinde kadrolar arasında mücadele yaratmaktaydı. Ordunun temelde müşteri sanayinin de üretici olduğu bu yapı içinde kaynakların kontrolü ve kurumsal ve coğrafı akışının sonuçları basitçe üretimin dışında sosyal alanda olduğu için alt seviye çekişme ve çatışmalar tetiklenmekteydi.

3- Bütçeden en fazla payı alan nükleer teknolojinin gelişimi ve kullanımı için verilen mücadele hem farklı coğrafyalarla bağlantısı olan gruplar hem de askeri ve sivil kullanımda avantaj sağlıyacak gruplar arasında kaynak çekme yarışının konusunu oluşturmaktaydı (Bystrova, 2011: 14).

Özet olarak Sovyet AEK'sı soğuk savaş dönemi Sovyet toplumunun ekonomik ve sosyal altyapısı ve bağımlılık ilişkilerini şekillendirmede merkezi role sahiptir. Özellikle Gorbachev'den önce bütün parti liderleri Sovyet iç ve dış politikasını askeri sanayi üzerine yaslamıştır. Bu da hem doğu bloğuna silah ihrac eden temel ekonomi olarak işin dış ticaret ve diplomasi boyutunu oluşturmuştur hem de devasa askeri bütçenin uzmanlık alanlarına ve coğrafyalara aktarılma süreci yukarıdan aşağıya toplumsal hiyerarşinin şekillenmesi ve devamı için kendine has bir ittifak ve mücadele alanı yaratmıştır. Askeri doktrinin temelleri Stalin döneminde atılsa da bunun AEK kavramının gerektirdiği geniş ölçekli ve anonim ittifaklara dönüşmesi soğuk savaş döneminde kurulan bürokratik yapılanma ile belirlemiştir. Merkezin manipülasyonuna yol açan ve teknik geri besleme ve kalite kontrolü sekteye uğratan bu hiyerarşi verimsiz ve geri teknoloji altyapı ve projelerin uzun yıllar devam etmesine olanak vermiş ve büyük ihtimalle 1980'lerdeki ekonomik durgunluğa giden taşları döşemiştir.

4. ASKERİ SANAYİ VE KENTLEŞME

Merkezden yönetilen ve geç modernleşen bir toplum olarak Sovyetler Birliği'nde kentleşme göreceli olarak geç ivme kazanmıştır. 18.yy'dan itibaren genelde askeri nedenler etrafında gerçekleşen reformlar Çarlık Rusyası'nda izole edilmiş ve dağınık kentler ve kentsoylu sınıflar yaratmış olsa da Bolşevik Devrimi'ni takip eden dönemde Sovyet toplumu büyük ölçüde köylü toplumsal kesimlerden oluşmaktaydı. 1917 Devrimi'ni izleyen on yılda eski sınıfsal yapıların tasfiyesi ve yeni bir sosyal hiyerarşi tasarımı amacıyla toplumsal sınıflar politik önceliklere göre yeniden tanımlandı. Sheila Fitzpatrick'e göre ideolojik çerçevede yapılan ve halka dost ve düşman olarak tanımlanan sınıf hiyerarşisi hem politik şiddet hem de ödül dağıtım yöntemleriyle uygulamaya geçirildi (Fitzpatrick, 1978: 16). Sosyal hiyerarşiye karşı duyduğu teorik nefrete karşın Bolşevik rejimi yeni sınıf yapıları inşa etmek amacıyla tüketim ayrıcalıkları yardımıyla vurgulanan yeni sosyal hudutlar oluşturma politikasını sürdürdü.

Tüketim kalıpları üzerinde sınıf politikaları izlenmesinin temelde iki nedeni bulunmaktaydı. Tüketim merkezden idare edilen üretim ve dağıtım mekanizmalarının olduğu bir sistemde devleti elinde bulunduran gruplara güvenilir bir sosyal ve politik mühendislik aracı sunmaktaydı. Bunun yanında özellikle 1930'lardaki hızlı sanayileşme ve bununla ilişkili olarak ortaya çıkan tarımsal kıtlık dönemlerinde tüketime yönelik ödüller zorlu ekonomik koşullarda devlet politikalarına sadakatla bağlı bir yurttaş ve emek gücü dizayn etmek için kullanıldı (Chernyshova, 2013: 114-115). Sonuç olarak özellikle Stalinist sanayileşme yıllarında büyük oranda temel ihtiyaçların karşılanması üzerine kurulu olan tüketim ve ödül mekanizmaları eski seçkinlerin ve sosyal grupların tasfiyesi ve yeni bir kentli sınıf inşası için politik bir araç olarak kullanıldı. Stalin yönetimi hem savaş öncesi hem de savaş yıllarında askeri sanayileşme bağlamında daha değerli gördüğü toplumsal kesimlerin yiyecek karne kotalarını arttırdı ve devlet depolarından alışveriş imkanı sağladı (Chernyshova, 2013: 117).

1936 Anayasasının resmi olarak tanımladığı "karşılıklı dost sınıflar" olan fabrika işçileri ve kolektif çiftlik işçileri ve entelijansiya içinde devlet ve parti görevlileri ayrı bir kategori olarak belirtilmedi çünkü resmi olarak hala halkın hizmetkarları olarak görülmekteydiler. 1960'larda yükselen bürokrasi ve askeri sanayi kompleksinin etkisiyle devrim döneminin entelijansiyası yerini teknolojik ve sınai konularda teknik bilgi ve beceriye sahip, baskın olarak savunma

sektörü içinde istihdam edilen yeni bir beyaz yakalı gruba bıraktı. *Vneklassovia Prosloika* (sınıf-dışı sosyal tabaka) olarak tanımlanan toplumsal grup Brezhnev dönemi sosyal hiyerarşisinin orta sınıflarını oluşturmaktaydı ve Sovyetler Birliği'nin dağılmasına kadar bu konumunu korudu (Chernyshova, 2013: 130).

Gelişmiş kapitalist ülkelerle karşılaştırıldığında Sovyetler Birliği'ne kentleşmenin geç ve oldukça hızlı bir şekilde 1929-1939 arasında geldiği söylenebilir. 1929'da başlayan hızlı sanayileşme ve kolektivistleştirme politikaları milyonlarca köylüyü topraklarından koparıp yeni inşa edilen sanayi şehirlerine yığdı. Küçük kasabalar neredeyse birkaç ay içinde ağır sanayi merkezlerine dönüştürüldü. 1926 ile 1939 arasında kentlerde yaşayan nüfus 26 milyondan 56 milyona ıktı. (Morton & Stuart, 1984: 27-29). Savaş sonrası yıllarda Sovyet vatandaşlarının çoğunluğu şehirlerde yaşamaktaydı.

Ancak Stalin döneminde hızlı bir şekilde uygulamaya konulan sanayi merkezleri etrafında şehirleşme bununla uyumlu bir kentleşme politikası ile desteklenemedi. Çoğunlukla askeri gerekçelerle inşa edilen fabrikalar etrafına yerleşen işçi mahallelerinin standartlarını geliştirmek için büyük bir çaba gösterilmedi. Fabrikaları saran mahallerinin altyapısı ilgili sanayi bakanlığının sorumluluğundaydı ve bu bakanlıkları yönetenler için işçi yerleşimlerinin altyapısını geliştirmek hiçbir zaman bir öncelik olmadı. Bakanlıklar ve fabrika yönetimleri çoğunlukla üretime ilişkin önceliklere dayanarak varolan şehir dokusunu parçaladılar; sıfırdan inşa edilen mahalleler ise kötü planlanmışlardı, sıkıştıklar ve kötü yaşam koşullarına sahiptiler. Merkezden yönetilen sanayi kuruluşları ve fabrika temsilcileri kentsel karar alma mekanizmalarında temel etkiye sahip olarak sanayi kentlerinin birbiriyle planlanmış ilişkisi oldukça az olan “fabrika vasallıklarına” dönüştürdüler (Morton & Stuart, 1984: 33). Her yönetici işçi mahallesini kendi fabrikasının etrafında talep etmekteydi. Temiz su, enerji atık altyapılarında temel öncelikle fabrikaya verildi. Bunun sonucu olarak 1940'ların sonuna gelindiğinde oldukça etkili kitlesel üretim yapan ancak yaşam şartları oldukça kötü şehirler ortaya ıktı.

Her ne kadar 2. Dünya Savaşı sonrasında gıda kıtlığında azalma olsa da büyük sanayi kentlerindeki barınma ve iskan sorunları hiç bitmedi. Ev arzındaki sorunlar nedeniyle büyük şehirlere yerleşme, ev kiralama izinle mümkün olabiliyordu. Moskova, Kiev ve Leningrad gibi metropollerde oturma izni alabilmek için kişinin bahse konu sanayi merkezlerinde istihdamını meşru gösterecek kanıtları kent konseyine sunması gerekmektedir. İzinler genellikle üç yıl gibi sınırlı bir süreliğine verildiği için fabrikaların etrafında geçici olarak barınan ve bazı durumlarda ailesinden uzak yaşamak zorunda kalan *limitchki* (başka yerden gelen) adı verilen bir kentli grup şekillendi (Morton & Stuart, 1984: 35). Moskovalı yerleşik ve daha iyi eğitimli grupların yapmak istemediği işlerde istihdam edilen *limitchki* Soğuk Savaş döneminde genellikle kırsal kesimden geldiği için Sovyet toplumundaki kentleşmenin başka bir ayağını da oluşturdu.

Bahsettiğim nedenlerden dolayı sıradan bir Sovyet yurttaşı için şehir merkezlerinde ve sürekli bir barınma imkanı önemli kariyer hedeflerinden biri haline geldi. Soğuk Savaş dönemi Amerikan banliyölerinin tam tersine şehir merkezinde yaşamak yüksek sosyal statü ve yaşam tarzı anlamına gelirken şehrin çeperleri sıkışık ve başka ailelerle paylaşılan yaşam alanları anlamına gelmekteydi ve bahse konu banliyöler mağaza ve alışveriş merkezlerinden yoksundu. Bundan dolayı pekçok Sovyet yurttaşının gözünde şehir merkezleri yaşamak için en çok talep edilen yerlere dönüştüler. Moskova ve Kiev gibi ağır sanayi yerine bürokratik

kurumlar etrafında inşa edilen büyük şehirler ise ideal çalışma ve barınma yerleri olarak görülmekteydi. Sonuç olarak Soğuk Savaş Sovyet toplumunda hangi şehirde çalışıp yaşadığımız; bulunduğunuz şehrin hangi çeperinde bulunduğunuz sosyal hiyerarşinin temel gösterenlerinden birine dönüştü. Kentleşme hiyerarşisini belirleyen temel dinamikler kapitalist ülkelerden farklı olarak işsizlik veya emek piyasası tarafından değil kente ilişkin dağıtılan ayrıcalıklara yakınlık ve uzaklık ile şekillendi (Boym, 1994: 50). Eğitsel ve sanatsal aktivitelerin büyük kısmı sanayi ve bürokratik metropollerde yer aldığı için yaşam standardına ilişkin farklılıklara paralel olarak statü farklılıkları da vurgulanmaya başlandı. 1960'larda kentsel demografiyi kontrol etmekte zorlanan yöneticilerin, büyük kentlere yeni yerleşimi durdurma kararı almasının sonucu olarak, söz konusu kentlerde çalışıp şehir dışında yaşayan ve günün büyük kısmını kamusal ulaşımda geçirmek zorunda kalan bir çeper nüfusu şekillendi (Morton & Stuart, 1984: 37).

1960 ve 1980'ler arasında işçi ve köylü kökenli teknisyenlerle birlikte entelijansiyanın hacmi genişledi ve toplumsal olarak yaygınlaştı. Entelijansiya içi sosyal sınırlar daha geçirgen hale gelmeye başladı. Yüksek öğrenim almak ve beyaz yakalı teknik bir kariyere yönelmek bu grubun parçası olmak için yeterliydi. Eğitim kotaları, burslar ve kariyer olanakları daha çok savunma sanayisi etrafında kurulan işletmelere verildiği için sovyet toplumunda siviller açısından da dikey hareketlilik askeri girişim ve dağıtım mekanizmalarına eklemlenme anlamına geliyordu. Ancak resmi olarak eğitim ayrıcalıklarında herhangi bir kısıtlama olmasa ve 1970'lerle birlikte yüksek öğrenim imkanları toplumun büyük kitlelerine yayılmış olsa da üniversite sınavlarında başarı oranları zaten yerleşmiş entelijansiya ailelerin çocuklarında daha yüksekti. Bunun sonucu olarak Brezhnev dönemi akademisyen ve teknik uzmanlarının büyük bir çoğunluğu yerleşmiş entelijansiya ailelerinden gelmekteydi. (Chernyshova, 2013: 25)

Uzun vadede barınma, yemek ve diğer ürünülerin arz ve dağıtımında ortaya çıkan yapısal sorunlar ilginç bir şekilde tüketimi Sovyet toplumsal dayanışma dinamiklerinin merkezine yerleştirdi. Kriz dönemlerinde kota imtiyazları, kişisel bağlantılar ile alınan ödüller yaşam tarzı göstergelerine dönüştükçe yurttaşların kendilerini bürokrasiye yakın informel ağlar içine sokmaları önem kazandı. Ortak mesleki tanışıklık, benzer tanıdıklara sahip olmak, çeperde olsanız da merkezi bürokraside bağlantılarınız olması mal ve hizmet alımında avantaj sağladıkça askeri yatırım alanlarına doğru kariyer hedefleri oluşturmak kentleşme ve tüketim kültürü, iç içe geçen ve kendi özgün kimlik ve dayanışma biçimlerine sahip yeni bir Sovyet orta sınıfı şekillendirdi (Morton & Stuart, 1984: 43).

1960'lar ve 70'lerde askeri endüstriyel kompleksin bürokratik prosedürler ve kurumsal yapıları görece olarak bağımsızlaştıkça toplumsal sınıfların tanımı sosyolojik soyutlamalar yerine belirli meslek ve uzmanlıklara doğru değişim gösterdi. Mesleki konum tüketim patternleri ile iç içe geçtikçe toplumsal ilişkiler üretim ilişkileri yerine tüketime ilişkin sınırlar üzerinden vurgulanmaya başlandı. Bunun yanında ortak tüketim alışkanlıkları resmi sınıf tanımlarından kaçınmaya çalışan yeni orta sınıf üyeleri için de ortak yatkinlıklar inşa edilmesi anlamına geliyordu. Ferah evlerden, batı tipi müzik ve sanatsal ürünleri tüketmeye, yeni moda elbiselerden küresel markaların taklit ve orjinallerine ulaşma kadar yeni statü sembolleri genellikle bahsettiğim yeni entelijansiyanın ayrıcalığı haline geldi (Boym, 1994; Yurchak, 2005; Chernyshova, 2013).

Tüketimin satın alma gücünden çok kota ve bekleme sırasıyla belirlendiği bir toplumsal çevrede “tanışıklık toplumunu” şekillendiren sosyal ağlar çoğunlukla kimin tüketime yönelik hedeflere ne kadar hızlı ve yoğun bir şekilde ulaşacağını belirlemekteydi. Bu nedenle merkezi bürokrasinin askeri ya da askeri sanayi ile komşu sivil alanlarda yaptığı yatırım, iskan politikaları ve istihdam imkanları dar anlamda bürokratik karar alma mekanizmalarının ötesine geöen sosyal hiyerarşı sonuçları doğurmaktaydı.

Soğuk savaşın dorukta olduğu yıllarda genel hatlarıyla iki büyük şehir tipi ortaya çıktığı söylenebilir. Bunlardan birincisi *endüstriyel girişim* şehirleriydi (Morton & Stuart, 1984: 25). Bu tip şehirlerin planlanması merkezde yer alan ve birden fazla bakanlığa ait olan fabrikalar dikkate alınarak yapılmaktaydı. Sınai girişimler belirleyici olduğu için ilgili bakanlık tarafından atanan yöneticiler kentsel kararlarda başat yolu oynamaktaydı. Stalin – Brezhnev arası dönemde sayıları bini bulan endüstri kentleri genellikle metal döküm ve kimyasal üretim alanlarında uzmanlaşmışlardı. şehirlerin bütöeleri doğrudan merkezde yer alan sınai girişimlerin kotaları ve üretim hacimleri ile belirlenmekteydi. Planlanma, bütöe ve üretimden sorumlu olan yöneticiler için söz konusu şehirler gelecekte merkeze yakın ve politik/bürokratik etkisi daha güçlü pozisyonlara gelebilmek için bir sıörama tahtası işlevini de görmekteydiler.

Soğuk Savaş şartları altında ortaya çıkan ikinci şehir ise bürokratik-politik şehir olarak adlandırılabilir. Bu şehirler bağlı buldukları sanayi girişimlerinden tamamen bağımsız değildi ve şehir bütöesi büyük oranda sanayideki ilgili bakanlığın üretim kotaları ile bağlantılıydı. Yine de görelilik olarak öeperde yer alan sanayi kentlerinden farklı olarak sivil hizmetler, merkezi bürokrasi ve komünist parti kurumları sayesinde yaşam standartları daha yüksek ve eğitim, eğlence imkanları daha geniş şehirler olarak şekillendiler. Bürokratik politik şehirler daha önce bahsettiğim tüketime ve iskana yönelik sınırlılıkların daha az yaşandığı yerler olmakla birlikte öeperde kariyerleri ilerleyen entelijansiya için de son durak olmaktadır.

Soğuk Savaş dinamikleri, Sovyet karar alma mekanizmaları ve savunma sanayinin tasarımı sonucunda şehirleşme hem yeni toplumsal kesimlerin ortaya çıkmasında önemli bir rol oynamıştır hem de nispeten daha yüksek seviyelerde verilen askeri-endüstriyel kararların Sovyet toplumunun hiyerarşisini belirleyen dağıtım mekanizmalarıyla bağını sağlamıştır. Bu nedenle askeri endüstriyel mekanizmaları basitöe devlet yüksek kademelerindeki güç öekişmesi ve kurumsal dinamiklerle açıklamak eksik kalacaktır. şehirleşme, sanayileşme ve popüler militarizm devlet seçkinlerinin toplumla ilişkilendiren, seçkinler arası dinamiklerin sosyal hiyerarşı de etkiler yarattığı, bu kitlesel etkilerin de zamanla aşağıdan yukarıya doğru popüler destek ve beklentiler inşa ettiği söylenebilir.

Bununla beraber kanımca savunma sanayi ile Sovyet tipi şehirleşme dinamiklerinin en özgünü olan ve geröekte yukarıda saydığım sınıflandırmaya üçüncü bir kategoriyi de ekleyecek olan şehir tipine ayrı bir başlık açmak gereklidir: Gizli askeri teknoloji gelişimi üzerine kurulmuş olan kapalı şehirler.

Silahlanma yarışının konvansiyonel alanının dışına doğru kaymaya başladığı, ileri balistik ve nükleer teknolojiye ayrılan kaynakların genişlediği 1970’li yıllardan itibaren Sovyetler Birliği’nin farklı coğrafyalarında kurulan kapalı şehirlerin toplumsal dokunun önemli bir boyutunu oluşturduğunu görmekteyiz. Ulusal güvenlik aöısından riskli görülen askeri sanayi ve nükleer alanında araştırma ve geliştirme laboratuvarlarının ve üretim merkezlerinin inşa

edildiği bu şehirler KGB tarafından korunmaktaydı ve dışarıdan izinsiz giriş mümkün değildi. Birliğin özellikle batısından yoğunlaşan kapalı şehirler bazen aynı projeye farklı uzmanlık ve parça üretimi katmaktaydılar (Bukharin, 1998). Bazı durumlarda gevşek izin olan projelerde yakın sanayi merkezleriyle işbirliği de mümkündü. Kapalı şehirlerde yaşayan teknik personel olmak Sovyetler Birliği standartlarında büyük bir ayrıcalık olarak görülmektedir. Sovyet toplumundan belli bir oranda tecrit edilmiş bu şehirlerde teknik ayrıcalıklar bulunmaktaydı. Daha yüksek maaş, daha iyi çalışma standartları, daha iyi sosyal güvenlik ve eğitim olanakları ile beraber bu şehirleri oluşturan personel kendine has bir sosyal ilişkiler ağı ve kolektif mentalite geliştirmiştir (Cooper, 1991). Belirli bir bölgede kapalı şehirlerin sayısının artması aynı zamanda o bölgeyle bağlantıları güçlü politbüro yöneticileri için de arzu edilir bir durumdur. Kısacası en yüksek organdan başlayarak düşük seviye teknik personel ve ailelerine kadar merkezde alınan kararlar toplumsal hiyerarşinin şekillenmesinden önemli bir rol oynamaktaydı. Bunun önemli sonuçlarından biri merkezi koordinasyon ve nispeten basit üretim üzerine kurulu olan askeri sanayi doktrinine rağmen birbirlerin çok uzakta inşa edilmiş ve çok farklı ve birbiriyle uyumsuz projeler üzerine uzmanlaşmış bir yapının ortaya çıkmasıdır. Bu koordinasyonu güç yapı ve düşük verimlilikli projeler uzun yıllar devam edip bütçeden pay almaktaydılar çünkü projenin verimliliğinin yanında politik ve sosyal hiyerarşideki rant ilişkileri ile bağlantısı bulunmaktaydı. Benzer bir şekilde teknik personel verimsiz ve geri kalmış teknolojiyi geri besleme ve raporlama ile değiştirme motivasyonuna sahip değildi. Biraz önce değindiğim gibi bazı “gevşek güvenlik” düzenlemeleri uygulanan kapalı şehirler yakındaki açık şehirlerle yakın sosyal ilişkilere sahip oldukları için belirli bir bölgede kapalı şehrin varlığı o bölge için kazanç ve hareketlilik anlamına gelmekteydi. Kapalı şehirlerin en önemlilerinden biri olan ve 1951’de roket motorlarının geliştirilmesi için kurulan Dnepropetrovsk Sovyet yüksek siyasetinde de başarılı rol oynamıştır. Brezhnev döneminde Komünist Parti, Moskova Bilimler Akademisi ve Politbüro’da yer alan yöneticilerin çoğunluğu Dnepropetrovsk kökenliydi. Bu nedenle de benzer kariyeri olan yönetici ve teknisyenler Brezhnev Klanı yada Dnepropetrovsk Klanı adı yakıştırılmıştır (Globalsecurity, 2019). Kapalı şehirler kendilerine has bir sosyalleşme laboratuvarı örneği olarak da görülebilir. Dış etkiye kapalı olmaları, yüksek yaşam standartları nedeniyle bu şehirlerde yaşayan ve çalışan insanlar birbirlerini yakından tanıyorlardı; dünya görüşleri ve yaşam biçimleri oldukça benzerdi; gelecekteki kariyer planlarında da bu tanışıklık ve sosyal ağlar birbirini tanıyan grupların yükselmesini veya tasfiyesini getirmiştir. Leonid Brezhnev’in kendisi Metalurji alanındaki kariyerinden sonra Dnepropetrovsk merkezi komitesinde başkanlık yapmıştır. Bunun yanında Dnepropetrovsk’da görev yapmış olan Brezhnev’in mesai arkadaşlarının onunla birlikte önemli görevlere geldiğini görmekteyiz. Bakanlıklar Komisyonu Başkanı Tikhonov, Merkezi Savunma Komitesi Sekreteri Kirilenko, Merkezi Komite Sekreteri Chernenko, Ukrayna Komünist Partisi Merkezi Komite Sekreteri Scherbitsky, İç İşleri Bakanı Shlovok, KGB Başkan Yardımcısı Tzinev Brezhnev ile yükselmiş ve görece olarak politik kariyerleri onunla iç içe geçmiş önemli yöneticilerden birkaçıdır (Globalsecurity, 2019). Weberyen anlamda parti kavramıyla örtüşen bu grup aidiyeti sonraki yıllarda da örneğin Ukrayna ulusal siyasetinde önemli bir rol oynamıştır. 1996 gibi geç bir tarihte bile aktif kariyer sürdüren Ukraynalı politikacıların %80’i Sovyet balistik füze programıyla bağlantılı görevlerde bulunmuş kapalı şehir Dnepropetrovsk’tan gelmekteydiler. Benzer sosyal ağ ilişkileri Gorbachev döneminde de devam etmiştir.

Gorbachev'in yönetiminde önemli konumlarda olan yöneticiler bir kapalı Şehir olmasa da sivil ve askeri sanayi üretimi etrafında inşa edilmiş olan ve diğer fabrika Őehirlerinin yönetsel koordinasyon merkezi olarak işlev görev Stavropol kkenliydiiler.

Politik ağlar ve nomenklatura oluşumunun yanında askeri endüstriyel kompleksin Şehirleşme ve kültür üzerine etkileri üzerine de gittikçe artan bir literatür ortaya çıkmaktadır. Svetlana Boym, Hilary Pilkington, Thomas Cushman, Alexei Yurchak ve William J. Risch Moskova, Leningrad ve Lviv gibi açık Őehirlere odaklanarak soğuk savaş dönemi sovyet toplumunda materyal kültür, endüstrileŐme, ve kentli grup aidiyetinin yarattığı sınıfsal hiyerarŐı üzerinde eserler vermiŐlerdir (Boym, 1994; Pilkington, 1994; Cushman, 1995; Yurchak, 2005; Risch, 2011). Bu eserlerin yanında Sergei Zhuk'un kapalı Şehirlerin kendine has sosyal Şartlarının paradoksal bir biçimde batı tipi kültürel inanç ve estetik kalıplarına yönelen bir gençlik kültürü ve orta sınıf kimliğine nasıl ortam oluŐturduđu da zikredilmesi gereken çalışmalar arasında yer almaktadır (Zhuk, 2008).

5. SONUÇ

Sovyet askeri sanayisi ve onu çevreleyen iktidar iliŐkilerinin Mills'in formülize ettiği anlamda bir askeri endüstriyel kompleks olup olmadığı üzerinde tartıŐılan bir soru olarak durmaktadır. Timothy Colton'a göre bu soruya verilen farklı cevapların nedeni yazarların Sovyetler Birliği tarihinde farklı dönemlere eğilmeleridir (Colton, 1978: 214). Stalin dönemi hızlı bir sanayileŐmeye tanık olsa da aşırı kiŐiselleŐtirilmiŐ ve rejim Őiddeti zerine kurulu politik sadakat ilişkileri ortaya çıkan sanayi, bürokrasi ve tasarım bürolarının grup etkileŐimi içinde ortak çıkarlar etrafında bir araya gelmesini imkansız kılmıŐtır. Buna karŐılık Stalin'in ölümünden sonra sürdürülen politikalar göreli olarak bağımsız ve çıkar ağları üzerine kurulu bir bürokratik elite manevra alanı sađlamıŐtır. Soğuk Savaş bağlamında özerk hale gelen teknokratik militarizm dış tehdit temasını kullanarak popüler militarizmin sosyalist bir versiyonunu inşa ederek toplumsal denetimin araçlarını ŐekillendirebilmiŐ; yapısal olarak popüler militarizm ve askeri sanayi tarafından domine edilen refah dağıtımı özellikle Brezhnev döneminde yeni orta sınıfların yaşam beklentileri ile i içe geçerek sosyal hiyerarŐının oluşumunda nmeli bir rol oynamıştır. Bu noktada Sovyet savunma sanayisinin toplumsal iktidarın Şekillenmesi ile bağlantılı karakteristik zellikleri Şu Şekilde zetlenebilir:

1- Komünist Parti liderliğinin baskın gücüne rağmen savunma harcamalarının belirlenmesinde çıkarı olan askeri, sınai, yerel bürokratik ve teknik kadrolar arasında ortaya çıkan ahenk.

2- Silahlı kuvvetlerinin yüksek politik inşa süreçlerindeki etkisizliğine rağmen orta ve alt seviyede karar alma mekanizmalarına olan etkisi. Silah altına alma, savunma temelli sanayi altyapısı, lojistik, paramiliter eğitim gibi alanlardaki etkisi ile savaşa hazırlığın sosyalleşme günlük yaşam paternlerini etkilemesi.

3- Askeri savunma harcamalarına ağırlık veren bir ekonomide eğitim, iskan ve genel kariyer fırsatlarının askerlikle ilgili uzmanlık ve programlara yakınlık ile avantaj kazanmaları. Benzer programlar etrafında kurulan kariyerlerin kendine has tanışıklık, dünya görüŐü ve sosyal aidiyet duygusuna sahip gruplar inşa etmesi.

İktidar Őekinleri adlı çalışmasında Wright Mills temelde askeri karar alma ve bürokrasi gibi politik gücü sınırlı olan askeri endüstriyel elitin elinde tuttuğu iktidarın doğası üzerine sorduğu soruya dört ayrı açıdan bakarak cevap vermiştir (Mills, 2020):

1- İlk olarak savaşa hazırlık ve dış tehdit retoriği üzerine inşa edilmiş bir ülkede karar verme mekanizmalarını kontrol eden elitler harcamaların nasıl yapılacağına ilişkin kamusal tartışmanın etrafından dolanacak bir güvenlik bürokrasisini kontrol ederler. Bu bürokrasi içinde giderek daha az kişi daha geniş kitlelerin hayatlarını etkileyecek kararlar alma gücünü ele geçirir.

2- Soğuk Savaş döneminde karmaşıklaşan ve ölçeği büyüyen savunma sanayi daha önceki dönemlerde görülmeyen bir kurumlararası etkileşim, rekabet ya da işbirliği için çekim gücü yaratır.

3- Büyüyen ölçek ve karmaşıklaşan karar alma ve uygulama mekanizmaları yurttaşların kolayca anlayamacağı, onlardan gittikçe tecrit olan ve tecrit oldukça kendi seçkinlerine manevra alanı sağlayan bir teknokratik militarizmin yükselişine olanak sağlar.

4- Yukarıda bahsedilen kurumsal ve teknik karar alma süreçlerini kontrol eden gruplar içinde ortaya çıkan özgün hiyerarşisini beslediği ortak aidiyet, alışkanlık ve avantajlarla şekillenen sosyal ağlar kariyer imkanları sosyal hiyerarşinin kuşaklar arasında miras bırakılmasını mümkün kılar.

Görüldüğü gibi Mills'e göre Birleşik Devlet özelinde askeri endüstriyel kompleksin ortaya çıkışı kapitalizm ve özel mülkiyet ilişkilerinden çok popüler militarizm, güvenlik ideolojisi ve tekno-bürokratik iktidarın kamusal kontrol mekanizmaları karşısında elde ettiği hareket serbestliğinden kaynaklanmaktadır. Bu açıdan bakıldığında Sovyetler Birliği gibi merkezi bürokratik bir teşkilatlanmaya sahip, ekonomik dağıtımın çoğunu kontrol eden, devlet merkezli eğitim ve kariyer olanaklarının toplumsal hiyerarşiyi belirlediği bir örnekte askeri endüstriyel kompleksin çok daha belirleyici olduğunu iddia edebiliriz.

KAYNAKLAR

Allen, R. (2004), *Farm to Factory: A Reinterpretation of the Soviet Industrial Revolution*, NJ: Princeton University Press, Princeton.

Aspaturian, V. (1972), "The Soviet Military-Industrial Complex—Does it Exist?", *Journal of International Affairs*, Vol. 26, No. 1.

Boym, S. (1994), *Common Places: Mythologies of Everyday Life in Russia*, Harvard University Press, Cambridge.

Bukharin, O. (1998). "Retooling Russia's Nuclear Cities". *The Bulletin of the Atomic Scientists* – Educational Foundation for Nuclear Science, September/October.

Bystrova, I. (2011), "Russian Military Industrial Complex", Papers Aleksanteri.

Chernyshova, N. (2013), *Soviet Consumer Culture in the Brezhnev Era*, Routledge, London.

Colton, T.J. (1978), "Civil-Military Relations in the Soviet Union: The Developmental Perspective", *Studies in Comparative Communism*, Vol: 11, No: 3 Autumn.

Cook, F.J. (1964), *The Warfare State*, Collier Macmillan, New York.

Cooper, J.M. (1990), "The defense industry and civil-military relations," in Timothy J. Colton and Thane Gustafson, eds, *Soldiers and the Soviet State : Civil-military relations from Brezhnev to Gorbachev* (Princeton, NJ: Princeton University Press): 164-191.

Cooper, J.M. (1991), *The Soviet Defence Industry*, Royal Institute of International Affairs, London.

Cooper, L. (1992), *Power and Politics in the Soviet Union: The Crumbling of an Empire*, Macmillan Press, London.

Cushman, T. (1995), *Notes from Underground: Rock Music Counterculture in Russia*, SUNY Press, New York.

Fitzpatrick, S. (Ed.). (1978), *Cultural Revolution in Russia, 1928–1931*, Indiana University Press, Bloomington.

Galbraith, J.K. (1967), *The New Industrial State*, Princeton University Press.

Global Security, (2019), "Brezhnev-Dnepropetrovsk Mafia"
<https://www.globalsecurity.org/military/world/russia/brezhnev-dnepropetrovsk-mafia.htm>

Halloway, D. (1982), "Innovation in the defence sector," in Ronald Amann and Julian Cooper, eds, *Industrial innovation in the Soviet Union* (New Haven, CT: Yale University Press): 276-367.

Halloway, D. (1983), *The Soviet Union and the Arms Race*, Yale University Press, London.

Harrison, M. (2001), "Soviet industry and the red army under stalin : a military-industrial complex?", *Warwick Economic Research Papers*.

Mann, M. (1988), *States, Wars and Capitalism: Studies in Political Sociology*, Blackwell Publication, Oxford.

Mann, M. (2013), *The Sources of Social Power Volume 4: Globalizations 1945-2011*, Cambridge University Press, New York.

Mills, C.W. (2000), *The Power Elite*, Oxford University Press, New York.

Morton, H.W.,& Stuart, R.C. (1984), *The Contemporary Soviet City*, Macmillan Press, London.

Osorio, A.E.F. (2013), "The Soviet and Russian Military Industrial Complex: Different Approaches, Common Conclusions"
http://www.cervantesvirtual.com/portales/biblioteca_americana/obra/the-soviet-and-russian-military-industrial-complex-different-approaches-common-conclusions-862842

Pilkington, H. (1994), *Russia's Youth and its Culture: A nation's constructors and constructed*, Routledge, London.

Risch, J.W. (2011), *The Ukrainian West: Culture and the Fate of Empire in Soviet Lviv*, Harvard University Press, Cambridge.

Yurchak, A. (2005) *Everything Was Forever, Until It Was No More: The Last Soviet Generation*, Princeton University Press.

Zaloga, S. (2015), *T-64 Battle Tank: The Cold War's Most Secret Tank*, Osprey Publishing, Oxford.

Zhuk, S.I. (2008), "Religion, 'Westernization' and Youth in the 'Closed City' of Soviet Ukraine, 1964–84, *The Russian Review* 67, October: 661–679.

EGE STRATEJİK ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

EGE STRATEGIC
RESEARCH
JOURNAL

THE INVASION OF IRAQ 2003 AND CANADIAN NON-INTERVENTIONIST APPROACH

IRAK'IN İŞGALİ 2003 VE KANADA'NIN MÜDAHALECİ OLMAYAN YAKLAŞIMI

Melih DİNÇERⁱ

Abstract

The invasion of Iraq in 2003 was an important milestone in international relations. Bush² administration wanted to topple Saddam regime. He put forward that Iraq had weapons of mass destruction. According to him, Saddam regime was very dangerous for peace and security of the world. Some countries didn't support this opinion while others were endorsing this point of view. At the time of the invasion, Canada and its government were hesitating about claims of Bush administration. Canadian Prime Minister Jean Chrétien and his government didn't send military forces to invading Iraq on 20 March 2003. Which factors caused Prime Minister Jean Chrétien and his government to take the decision not to go to the war? This is our research question. Although Canada and the US had strong relations, Canadian foreign policy didn't support the invasion of Iraq under Chrétien government at the time of the occupation. This article argued that there were four reasons of this decision. The first reason is that Canadian public opinion didn't support the occupation of Iraq by Canadian military forces. 63 percent of Canadian people were opposed to military attack on Iraq by Canadian troops. The second reason is that according to Prime Minister Jean Chrétien, weapons of mass destruction of Iraq should be analyzed thoroughly. The United Nations inspection teams should do more research. There was no strong evidence that Iraq had weapons of mass destruction. The third reason is that Prime Minister Jean Chrétien didn't want to make action without endorsement of the UN Security Council. He stressed that Canada would not join the war unless the Security Council adopts a new resolution authorizing military intervention. The fourth reason is to show political independence of Canada in constructing its own foreign policy. Prime Minister Jean Chrétien criticized that some people perceived Canada as the 51st state of the US. He stated that this non-interventionist decision consolidated political independence of Canada in foreign policy.
Keywords: Jean Chrétien, Invasion of Iraq, Canada, the United States of America.

Öz

2003'de Irak'ın işgali uluslararası ilişkilerde önemli bir kilometre taşıdır. Bush yönetimi Saddam rejimini devirmek istemiştir. Irak'ın kitle imha silahları olduğunu öne sürmüştür. Ona göre Saddam rejimi dünyanın barış ve güvenliği için çok tehlikeliydi. Bazı ülkeler bu fikri desteklemiyorken başkaları bu bakış açısını desteklemiştir. İşgal zamanında Kanada ve hükümeti Bush yönetiminin iddiaları hakkında tereddüt etmekteydi. Kanada Başbakanı Jean Chrétien ve hükümeti askeri güçleri 20 Mart 2003'de Irak'ı işgale göndermemiştir. Hangi faktörler Başbakan Jean Chrétien'in ve hükümetinin savaşa gitmeme kararını almasına yol açmıştır? Bu bizim araştırma sorumuzdur. Kanada ve ABD güçlü ilişkilere sahip olmasına

Makale Gönderim Tarihi: 12.10.2019

Makale Kabul Tarihi: 21.05.2020

ⁱ PhD Candidate, Istanbul Medeniyet University, Institute of Graduate Studies, Department of International Relations, melihdincerr@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3079-1512>

² In all of this article, we refer to George W. Bush by the words Bush, Bush administration and Bush Doctrine.

rağmen, Kanada dış politikası Chrétien hükümeti altında işgal zamanında Irak'ın istilasını desteklememiştir. Bu makale bu kararın dört sebebi olduğunu savunmuştur. Birinci sebep Kanada kamuoyu Irak'ın Kanada askeri güçleri tarafından işgalini desteklememiştir. Kanada halkının %63'ü Irak'a Kanada ordularının askeri saldırısına karşıydı. İkinci sebep Başbakan Jean Chrétien'a göre Irak'ın kitle imha silahları tamamen analiz edilmelidir. Birleşmiş Milletler'in denetim takımları daha çok araştırma yapmak zorundadır. Irak'ın kitle imha silahlarına sahip olduğuna dair hiçbir güçlü kanıt yoktur. Üçüncü sebep Başbakan Jean Chrétien BM Güvenlik Konseyi desteği olmaksızın aksiyon almak istememiştir. Kanada'nın Güvenlik Konseyi askeri müdahale yetkisi veren yeni bir karar almazsa savaşa katılmayacağını vurgulamıştır. Dördüncü sebep Kanada'nın kendi dış politikasını inşa etmedeki siyasal bağımsızlığını göstermektir. Başbakan Jean Chrétien bazı insanların Kanada'yı ABD'nin 51.eyaleti olarak algılamasını eleştirmiştir. Bu müdahaleci olmayan kararın Kanada'nın dış politikadaki siyasal bağımsızlığını güçlendirdiğini vurgulamıştır.

Anahtar Kelimeler: Jean Chrétien, Irak'ın İşgali, Kanada, Amerika Birleşik Devletleri.

1. INTRODUCTION

American war in Iraq cast a shadow over relations between Canada and the United States of America during Chrétien – Bush years. Bush and his administrators were not satisfied with Canadian approach to Iraq War. Jean Chrétien, Prime Minister of Canada 1993 – 2003, had deep doubts about weapons of mass destruction of Iraq. He wanted to see evidence of weapons of mass destruction. He searched for assistance of the UN. This article is putting forward that the approach of Jean Chrétien to Iraq war was appropriate to international law. Without decisions of the United Nations, it's not legitimate to eliminate Saddam Hussein regime by military operations, that's why this approach is highly suitable for a sovereign state according to international law and system of the UN. It is important to say that the U.S. – Canada relations worsened after post-2000 events. There are two noteworthy reasons that changed the route of relations (Barry, 2005, p.215).

The first reason is that after the Cold War, Canadian people became in the social sense more liberal, full of doubts against traditional Cold War perspective, and ardent supporters for peaceful solution of universal problems. On the contrary, American nation became conservative, docile and easily controllable, and disposed to view of survival of the fittest especially because of their national economic system. This kind of separation of values caused American and Canadians to perceive international issues differently. While American view is more power and national interest oriented, Canadian perspective is focusing more on multilateral relations and peaceful cooperation. The second reason is the September 11 attacks. The attacks closely connected with al-Qaeda developed a deep feeling of weakness between American people. This situation made security concerns the most important agenda of American national politics (Barry, 2005, p.216). In this political environment, Bush administration forced other states to cooperate against terrorism in American conditions and desires. President Bush made a speech to a joint session of Congress on 20 September 2001. He said, "we will pursue nations that provide aid or safe haven to terrorism. Every nation in every region now has a decision to make: Either you are with us or you are with the terrorists. (CNN)" President Bush created an environment in which politicians of other nations should make a choice between American point of view and putting forward their own perspectives against international terrorism.

Despite political disagreements on military operation against Iraq, Canada gave importance to cooperation with the United States of America. Two states signed Smart Border Declaration in December 2001 to boost border security and trade. This included border security, infrastructure for flow of people and goods and information sharing. Also, two countries will share information with each other about asylum seekers (The U.S. Department of State Archive). Despite disagreements on Iraq, Canada contributed to Afghanistan military operation on American side. After terrorist attacks against the U.S. on 11 September 2001, the United Nations Security Council approved the resolution 1368 condemning 11 September attacks and expressing readiness to take all measures against terrorism on 12 September 2001 (The United Nations Security Council Resolution 1368). The United Kingdom and the United States started Operation Enduring Freedom to eliminate al – Qaeda and Taliban regime from Afghanistan on 7 October 2001. With Operation Apollo, Canadian forces officially took part in Afghanistan military operation. Since the commencement of Canadian military mission, more than 40,000 members of Canadian Armed Forces (CAF) have participated in Afghanistan military operation (The Government of Canada). It is absolutely crucial to policies of the United States that Canada deployed its own troops as an international partner to support their efforts in Afghanistan.

The U.S.-led occupation of Iraq increased anti-American and anti-western sentiments in the Islamic world (Ismael and Ismael, 2005, p.615). At that time, Canadian politicians were very cautious about taking part in the occupation of Iraq. Canadian Prime Minister Jean Chrétien wasn't convinced that Iraq had weapons of mass destruction. According to him, renewed inspection program scheduled by the UN was necessary. Also, the subject of weapons of mass destruction was just a speculation. The occupation of Iraq by coalition forces will just cause chaos in which new terrorists can arise considerably. In addition to this, Jean Chrétien wasn't convinced that Saddam regime had weapons of mass destruction due to failure of Bush and his officials to show enough evidence. Additionally, the International Atomic Energy Agency and the UN arm inspection groups under the authority of Mohamed ElBaradei and Hans Blix reported no evidence of weapons of mass destruction and a revived nuclear program process. It should be highlighted that deploying forces and troops in Iraq was not reasonable for Jean Chrétien due to apparent lack of proof and Security Council support. In the light of the information mentioned above, Canadian Prime Minister Jean Chrétien didn't approve military involvement in coalition forces. It is true to say that decision taken by Chrétien government to not participate in the occupation of Iraq caused Bush administration to feel bitter about Canadian approach. However, the failure to show evidence of weapons of mass destruction, to forge a relation between Saddam regime and terrorists, and finally political instability showed us that Canadian approach was true when the occupation of Iraq is analyzed. Bush administration focused much excessively on international terrorism and foreign security threats (Barry, 2005, p.234-236).

There is one dependent variable. This is the decision of Canada not to go to the war. Also, there are two independent variables. The first independent variable is Canadian national public opinion. The second independent variable is Jean Chrétien government. This article argues that there are four important reasons of Canadian decision to not go to the occupation of Iraq by active military involvement. The first reason is that Canadian public opinion didn't support the occupation of Iraq by Canadian military forces. 63 percent of Canadian people were opposed to military attack on Iraq by Canadian troops. The second reason is that the UN inspection

program didn't show enough evidence that Saddam regime had weapons of mass destruction. Also, this topic was manufactured by American speculation. Weapons of mass destruction were a gossip manufactured by Bush administration. The third reason is national public opinion and humanitarian worries. Guy Lachapelle accentuates that generally Canadian nation and especially Québécois people were against the occupation of Iraq. According to Lachapelle, opinions of Québécois people and demonstrations in Montreal impacted upon political decision to not go to war (2003, p.925). On 15 February 2003, 150,000 people in the center of Montreal demonstrated against the occupation of Iraq (Le Devoir). Additionally, Jean Chrétien had humanitarian concerns about going to war. *'I had to send troops in many places when I was prime minister and it's always a worry you have because you're asking young Canadians to go abroad and some will not come back,'* he said. He was concerned about sending the young of Canada to the war. Absolutely, deaths of the young in the war will be a disadvantage for his political career, but it should be highlighted that there was an emotional and humanitarian feeling in his perspective. The fourth reason is political independence in constructing foreign policy. Jean Chrétien said that decision to not go to war was a movement which showed and consolidated very strongly the independence of Canada in foreign policy (CTV News). This opinion of independence is coming from liberal traditional discourse of Canadian liberal politicians.

In the rest of the article, these four reasons will be analyzed. Also, next chapter will be about the literature of Canadian foreign policy in Iraq war. *Which factors caused Prime Minister Jean Chrétien and his government to take the decision not to go to the war?* In the article, this is the research question. After literature review, the four reasons will be examined separately. Jean Chrétien was a liberal in his political standing, so he didn't support the invasion of Iraq. The aim of the article is to show the reasons of not going to Iraq war. Every factor is written in separate chapters, so clearly reasons of Chrétien decision can be verified.

2. WHAT DOES LITERATURE SAY?

In this part of the article, we will see the literature about reasons of Canadian foreign policy in Iraq war. *Which factors caused Prime Minister Jean Chrétien and his government to take the decision not to go to the war?* This is our research question for this article. Clarkson and Lachapelle underscored that weapons of mass destruction were top of the American agenda. However, Canadian Prime Minister Jean Chrétien didn't see any threat coming from Iraqi government and its politics. Bush doctrine was promoting regime change while Jean Chrétien was supporting non-interventionist view. Bush administration was not persuasive because of lack of evidence for weapons of mass destruction that Iraqi government had. Moreover, Washington couldn't develop convincing arguments about links between Saddam regime and Al-Qaeda. Liberating Iraqi people and nation was not proved beyond reasonable doubt, that's to say, it wasn't a verified aim. Additionally, desire of Bush administration to change Iraqi regime by interventionist policies increased the gap between Canadian and American foreign policies. Canadian foreign policy under Chrétien administration had respect for international law, so it differed greatly from American interventionist foreign policy (2005, p.75-76).

According to Rick Fawn, Chrétien government would have been affected by the public opinion of Québec. Québec elections were going to be made in the spring. Therefore, Canadian

government would have been worried about triumph of separatists because Québec people mostly didn't support the occupation of Iraq. Going to war would have been a negative effect on voters. However, it can be said that public opinion of Québec wasn't the sole reason. In addition to this, Jean Chrétien's party, Liberal Party of Canada, didn't support the war (2008, p.527). Rick Fawn explicitly stated that regional public opinion of Québec was important to avoid participating in the occupation of Iraq. Also, members of parliament from Liberal Party didn't support the invasion.

Brendon O'Connor and Srdjan Vucetic explained that there were three reasons of saying 'no' to Bush administration for participation in the occupation of Iraq. They accept a long formal tradition that ideological structures of governments and public opinion of nation are main factors to determine foreign policy. Leadership and political party, public opinion and strategic culture were three main factors determining foreign policy of Canada. When we talk about leadership and political party, it can be said that Liberal Party of Canada is the left of center while Conservative Party of Canada is at the center – right. In historical process, there has been a tradition that Canadian liberals have hesitated about sending military forces to American wars. This tradition has been coming from the decision of Liberal Prime Minister Lester Pearson (1963-1968) not to send Canadian military forces to Vietnam. At that time, Conservative Prime Minister John Diefenbaker (1957-1963) supported American politics and strategy in Vietnam. Vietnam policy of Canadian liberals was a milestone in constructing modern foreign policy. Canadian liberals continued to criticize American policies in Vietnam and the route of these two states in foreign policy bifurcated. Prime Ministers Lester Pearson and Pierre Trudeau criticized American foreign policy in Vietnam. In the light of the information mentioned above, it can be stated that while Canadian liberals say 'no' to participation in American wars, Canadian conservatives generally support American aims in foreign policy. For example, former Canadian Prime Minister and conservative Stephen Harper endorsed Canada's participation in coalition of the willing. Second reason was public opinion. This reason was more important in Jean Chrétien's decision. Québec province showed low endorsement for the occupation of Iraq. Mostly people didn't support this invasion. This was very significant in Chrétien's decision not to participate in military occupation. Decision making process of Jean Chrétien was affected by Québec provincial election. On 14 April 2003, the election was done and Quebec Liberal Party (Le Parti libéral du Québec) won the majority of votes. Parti Québécois was second and as a result of elections, liberals won a victory against Parti Québécois. Brendon O'Connor and Srdjan Vucetic stated that the decision of Jean Chrétien not to send Canadian troops to Iraq paved the way for public opinion that got Quebec Liberal Party to win the election. They thought that Québec people supported Quebec Liberal Party due to the fact that Liberal Party of Canada didn't send troops to Iraq. Additionally, general public opinion of Canada was against the occupation of Iraq by the United States (2010, p.526-539). In February 2003, Gallup conducted a survey about opinions of Canadian people for the occupation of Iraq. The survey was completed between 3-9 February. Gallup asked 1,000 Canadian adults its own questions. The survey showed that majority of people in Canada were against participation in the invasion. They didn't support Canadian military involvement in the invasion of Iraq. Also, they were opposed to the invasion of Iraq by the United States. According to results of the survey, 62 percent of survey participants were against the invasion of Iraq by the United States. Moreover, 63 percent of survey participants were opposed to

Canadian military involvement in the invasion (Gallup). It goes without saying that general public opinion of Canada was opposed to military invasion of Iraq by the United States and Canada Armed Forces. Finally, Brendon O'Connor and Srdjan Vucetic emphasized that strategic culture was an important factor that determined the decision of Jean Chrétien. Strategic culture can be defined as a national point of view fed by historical, ideological, and legendary structure of a country. This point of view is highly effective to determine defense and foreign policies. Strategic culture of a nation is about historical experiences, its own technological development, philosophy, politics, societal institutions, values, and demography. Canada had important values for international relations and systems. After the World War II, the nation of Canada has adopted the policy of conforming to international law and its institutions. In the twentieth century, Canada accepted the North Atlantic line which later created ideological divides of the Cold War. The North Atlantic Line created a strong relation between Britain, the United States and Canada. Also since the second half of the twentieth century, it has been ideological structure of the North Atlantic Treaty Organization. However, in this political environment Canada searched for independence when constructing its own foreign policy decisions. Chrétien supported this idea and sought to differ from the United States in foreign policy. Basic tenets of Chrétien's foreign policy were multilateralism, internationalism, and collective security. Chrétien wanted to conform to international law and be a responsible member of international organizations. For example, Canada is a member of the International Criminal Court, an international institution that the United States didn't accept officially. The United States didn't ratify the Rome Statute. On the contrary, after the Cold War Canada saw itself as a peacemaker in the world. Furthermore, use of military power is an alternative that Chrétien didn't support in Iraq. Canadian strategic culture perceived use of military power as a last resort in foreign policy (2010, p.539-542).

According to Srdjan Vucetic, while analyzing reasons why Prime Minister Chrétien didn't send troops to the occupation of Iraq, a more-actor based structure should be used. There were some personal reasons to make this decision. In 2000 the United States presidential election, Chrétien supported democratic opponent of Bush. Moreover, Chrétien thought that political aims of American foreign policy should be questioned. The basic reason of this thinking is that Chrétien was a member of Liberal Party. Canadian liberals are generally supporting country's independence over relations with the United States of America. Srdjan Vucetic stressed that Chrétien believed the independence of Canada and importance of multilateralism in foreign policy even if Canada had strong relations with its superpower neighbor. American unilateralism and its military action against Iraq without the UN resolution authorizing military intervention prevented Chrétien from becoming a member of military coalition. The second reason is Canadian liberal traditional discourse. This liberal discourse states that Canada belongs to liberal values and if necessary, the country can differ from superpowers in foreign policy. According to liberal discourse, Canadian governments should conform to international law and its institutions. This liberal discourse belongs to Canadian liberal tradition. Today, Liberal Party of Canada continues keeping this tradition alive (2006, p.133-147).

According to the literature, there were some strong reasons for Chrétien not to participate in Iraq war. The first reason is that Bush administration didn't provide enough evidence for Iraqi weapons of mass destructions. The second reason is that Canadian national public opinion was against this occupation. The third important reason is the liberal traditional discourse of Liberal

Party of Canada. This party has a tradition which is opposite to Conservative Party of Canada. Liberal Party didn't support Iraqi invasion. According to liberal tradition, Canada has liberal values, so the country differs from superpowers in international relations. In the light of the information mentioned above, it can be added that one more reason is important for Chrétien not to go to the war, this is the desire to show full independence of Canada against its superpower, the United States. Canada is generally criticized for its close relations with the US. In this environment, sometimes Canada is perceived as the 51st state of the US. Chrétien wanted to show that Canada has full independence in its foreign policy decisions. With this information, in the next chapter the UN weapon inspection program in Iraq and shortage of evidence of mass destruction weapons will be analyzed.

3. HISTORICAL BACKGROUND OF THE UN WEAPON INSPECTION PROGRAM IN IRAQ AND SHORTAGE OF EVIDENCE OF MASS DESTRUCTION WEAPONS

Political environment, which paves the way for the occupation of Iraq, dates from the beginning of 1990s. On August 2, 1990, Saddam regime occupied Kuwait, after the occupation it was condemned by the Security Council. The same day, the Security Council adopted the resolution 660 that condemned Iraqi government. The resolution 660 showed that there was a breach of international peace and security. It demanded that Iraqi government withdraws its troops to locations in which they were situated on 1 August 1990. Also, it demanded that Iraq and Kuwait make negotiations to solve their problems (The United Nations Security Council Resolution 660). On 6 August 1990, the Security Council adopted the resolution 661. It stated that all states will prevent the importation of products coming from Iraq and Kuwait. Furthermore, sale or supply of any commodity including military weapons will be prevented universally. However, this doesn't include foodstuffs in humanitarian cases and products for medical problems (The United Nations Security Council Resolution 661). It is seen that sale and supply of weapons to Iraq were prohibited. There are fifteen Security Council resolutions adopted in 1990 about Iraq. It can be said that the most important resolution amongst them was the resolution 678 adopted on 29 November 1990. It stated that states can use all necessary means to realize what the resolution 660 dictates to warring parties, that's to say, Saddam government shall withdraw its forces on or before 15 January 1991 (The United Nations Security Council Resolution 678). Unless he doesn't obey this decision, states can use all essential ways to prevent Iraqi forces from staying in Kuwait.

The U.S.-led coalition made heavy aerial bombardment systematically because of the fact that Saddam Hussein regime didn't withdraw Iraqi troops out of Kuwait on or before 15 January 1991. This coalition was military cooperation formed on an ad hoc basis to pull Iraqi forces out of Kuwait (Patrick, 2003, p.40). Coalition forces defeated Iraqi army in short time and on 28 February 1991 the Gulf War ended with ceasefire declared by George H. W. Bush. The Security Council adopted the resolution 687 on 3 April 1991. It stated that Iraq will unconditionally agree to destroy totally all chemical and biological weapons. Also, all Iraqi ballistic missiles with a range greater than one hundred and fifty kilometers will be destroyed. Additionally, the United Nations Special Commission (UNSCOM) was established to carry out inspection of removal of Iraqi chemical and biological weapons. Moreover, the resolution stated that Iraq will not use or improve nuclear weapon and its subsystems. The resolution requests the

assistance and cooperation of the International Atomic Energy Agency (IAEA). This resolution started the inspection program for Iraqi weapons and its facilities (The United Nations Security Council Resolution 687).

The Iraqi government formally agreed to the resolution 687 on 6 April 1991. On 9 June 1991, UNSCOM started first chemical weapon inspection. In June 23-28, nuclear equipment was destroyed under UNSCOM examination. On 15 August 1991, the Security Council adopted the resolution 707 and stated that Iraq must give details about its program to produce weapons of mass destruction (The United Nations Security Council Resolution 707). On 6 September 1991, UNSCOM group that wanted to use helicopters was prevented. On 18 February 1992, UNSCOM stated that Iraqi government doesn't fulfill its obligations and refuse responsibilities. In June 1992, Iraq gave detail information about its chemical weapon program. After this disclosure, in July UNSCOM started destruction of chemical weapons and its facilities. However, after the destruction Iraqi officials prevented some people who were going to inspect some sites. This situation worsened relations between Iraqi government and inspection officials. In 1993, France, the United States, and the United Kingdom made air strikes in Iraq to make Iraqi government obey inspection rules and the Security Council resolutions. In March 1996, the Security Council stated that inspection teams should be permitted to carry out examination. In May-June 1996, UNSCOM conducted inspection to see destruction of Al-Hakam, factory of biological weapons. Iraqi government could fulfill sometimes its responsibility coming from the UN Security Council resolutions, but it didn't obey the rules every time during inspection period. On 12 June 1996, the Security Council adopted the resolution 1060 stating that Iraqi government will allow inspectors unconditional access to all fields and areas that UNSCOM groups want to examine (The United Nations Security Council Resolution 1060).

UNSCOM withdrew its personnel from Iraq due to uncompromising behavior of Iraqi government on 16 December 1998 (the United Nations). After this action, the United States and the United Kingdom started Operation Desert Fox and attacked Iraqi targets in December 16-19. It was a military bombing campaign to get Iraqi government to obey the Security Council resolutions and UNSCOM inspection. Defense Secretary William Cohen and Gen. Hugh Shelton said for the operation that the mission was extremely successful and the result was satisfactory. According to William Cohen and Hugh Shelton, approximately 100 targets were destroyed. These included some presidential sites of Saddam Hussein and headquarters of Baath party. 650 strike sorties were done by the British and American air forces. Approximately 415 Tomahawk and cruise missiles were utilized. Main aims of Americans here were to contain Iraq in the Middle East (CNN).

On 11 September 2001, there were sudden attacks on the World Trade Center and Pentagon. Nearly 3,000 people were killed and this was a historic moment for international relations. Bush administration wanted to change Iraqi regime. According to Bush, Saddam Hussein created a regime that supported terrorists. Also, Iraqi government had relations with terrorists who planned these attacks against Americans. The speech, which Bush delivered on 29 January 2002, showed that Bush targeted Iraq and North Korea for regime change. According to Bush, regimes of Iraq and North Korea were full of politicians who supported terrorism. He said that regimes, which supported terrorism, should be prevented. For instance, North Korea had weapons of mass destruction. In the Middle East, Iran supported and exported terrorism around other countries. Iraq supported terrorism against the United States. Saddam regime wanted to

develop biological and chemical weapons. Iraqi regime has hidden something from civilized world. Bush said that these states and their allies composed an axis of evil. They threatened peace and security of international politics. They were very dangerous due to the fact that they searched for alternatives to peace and security of international politics and weapons of mass destruction. They could give terrorists these weapons so that terrorists could have necessary means to incite hatred. They could strike our allies with these weapons. We must deploy missile defenses to protect our nation and allies. The United States shall make essential things to protect peace and security (the Washington Post). Canadian Prime Minister Jean Chrétien didn't support regime change of Iraq designed by the United States. Regime change of a country like this was very dangerous for security and peace of the world. Chrétien supported disarmament of Iraq, but he thought that foreign intervention to change regime was dangerous. *"If you start changing regimes, where do you stop, this is the problem. Who is next? Give me the list, the priorities,"* he said while visiting Mexico City on 28 February 2003 Friday.

On 8 November 2002, the Security Council had adopted the resolution 1441 stating that Iraqi government shall obey the disarmament rules determined by the Security Council resolutions (The United Nations Security Council Resolution 1441). *"I think that if I read 1441, it's talking about disarmament of the government of Saddam Hussein. That is the resolution that we are working on. If you read it, it is not talking about a regime change,"* Chrétien explained (CNN). It can be said that Chrétien was against regime change in Iraq. Also, he didn't support military intervention without the UN endorsement. He said that regime change was an endless process and that's the problem. Who is coming next? Is there a list to complete? These questions were very important that Chrétien asked. At that time, the truth about weapons of mass destruction and disarmament were significant for Chrétien.

Prime Minister Jean Chrétien and his government wanted to see a new Security Council resolution authorizing military intervention in Iraq. As we know, the Security Council resolution 678 authorized all states to use necessary means to uphold the resolution 660. It was about withdrawing Iraqi troops from Kuwait. In 2003, a new resolution was required to make a military operation against Iraq, so Chrétien didn't send military forces to the invasion of Iraq without endorsement and authorization of the Security Council. On 7 March 2003, chief UN weapons inspector Hans Blix reported on disarmament of Iraq in the United Nations that there were no proscribed activities of armament, but he stated that we should do more research (CNN). No weapons of mass destruction were found in Iraq after the invasion, so this war was not based on just reasons. Director General of the International Atomic Energy Agency Mohamed ElBaradei said that *"the most dissatisfying moment of my life, of course, was when the Iraq war was launched. That hundreds of thousands of people lost their lives on the basis of fiction, not facts, makes me shudder* (Reuters)." Enemark and Michaelsen stressed that the occupation of Iraq by coalition forces was unjust. They analyzed this occupation in accordance with just war theory. The Security Council didn't authorize coalition forces to occupy Iraqi territory. Also, there was no collective endorsement of international society for occupation. They highlighted that this occupation didn't come from a need of humanitarian intervention. At the time of military intervention, there was no massive loss of civilian life in Iraq, so it wasn't humanitarian intervention. Moreover, this military action was disproportionate when threat perception of coalition forces was analyzed. They underscored that this was a political decision (2005, p.562-563). Additionally, the United Nations Secretary-General Kofi Annan stated that

the invasion of Iraq was illegal because of the fact that it was done by unilateral action. It should have been started and completed by decision of the United Nations (BBC). In addition to the shortage of evidence of mass destruction weapons, Canadian national public opinion was a factor not to go to the war.

4. CANADIAN NATIONAL PUBLIC OPINION

Generally it can be said that Canadian national public opinion was opposed to participating in the occupation of Iraq. Before the invasion, Canadian nation organized many protests in the country. According to CBC, on 17 November 2002 many people organized protests against the occupation of Iraq across Canada this weekend. Activists, union leaders and members staged protests outside of the Ontario legislature to say ‘no’ to war. They criticized the United States and its political partners. Approximately 2,000 people supported anti-war protests. People thought that American foreign policies were reflections of imperialism. Some people showed their posters and placards saying ‘*don’t assault Iraq*’ and they criticized American foreign policy with harsh words (CBC).

Gallup carried out a survey about public opinion of Canada on potential invasion of Iraq. Survey was conducted on 3-9 February 2003 with 1,000 Canadian adults. According to the survey, 62 percent of Canadian nation were opposed to American military attack on Iraq. 63 percent of people were opposed to Canadian military attack on Iraq. Survey asked the most important reasons of American military action in Iraq. Mostly people said that American aim was to disarm weapons of mass destruction of Iraq. 23 percent of people said that American policy was aiming to take control of Iraqi oil resources. According to the survey, the third aim of American military action in Iraq was to topple Saddam Hussein. 15 percent of people said that American military action was in Iraq because of the fact that Iraq supported international terrorism. A small scale of people thought that the US will create a democratic government in Iraq. The answers of the survey are as follows:

Table 1: The Most Important Reasons of American military policy in Iraq

Disarming weapons of mass destruction of Iraq	35%
Taking control of Iraqi oil resources	23%
Toppling Saddam Hussein	14%
Iraqi support for terrorism	15%
The desire of President Bush to finish job coming from the First Gulf War	6%
Creating a democratic government	4%
Iraqi threat against Israel	2%
American general policy against Islam	Less than half of 1%

Source: Gallup, Unwilling Coalition? Majorities in Britain, Canada Oppose Military Action in Iraq, <https://news.gallup.com/poll/7798/unwilling-coalition-majorities-britain-canada-oppose-military-act.aspx> [Access: 8 December 2019].

The answers showed that Canadian national public opinion perceived American aims in terms of weapons of mass destruction of Iraq. People mostly thought that the United States wanted to disarm Iraqi weapons. When the answers are analyzed, it can be seen that the second reason was to take control of Iraqi oil resources. They selected this reason because they believed that economy was a reason behind this military action. The United States wanted to take control of this fields. The third reason was to topple Saddam regime. Bush administration perceived

Saddam regime as a corrupt administration and terrorism supporter. The fourth reason was about again terrorism. 15 percent of people said that there was an Iraqi support for terrorism. The desire of Bush administration to complete unfinished business had a small scale of selection. Just 6 percent of people opted to say this. Creating a democratic government was an ideal in which Canadian public opinion didn't trust. Iraqi threat against Israel and American general policy on Islam were too weak reasons to be selected according to the survey. Canadian national public opinion prevented the government from taking part in Iraq war as the most important voice of Canada. Furthermore, the lack of endorsement of the UN Security Council and the desire for showing full independence of Canada against the United States were the factors not to be engaged into the war.

5. THE LACK OF ENDORSEMENT OF THE UN SECURITY COUNCIL AND SHOWING FULL INDEPENDENCE OF CANADA

Jean Chrétien government was opposed to military involvement in the invasion of Iraq without the UN endorsement and resolution authorizing military measure. They wanted to see strong evidence that Iraqi government had weapons of mass destruction. On 20 March 2003, the invasion of Iraq started. Before three days, on 17 March 2003 the House of Commons of Canada discussed the position of Canada in the occupation of Iraq. Leader of the opposition Stephen Harper asked that 150 military personnel are working with British and American troops on the ground, will these Canadian forces stay in cooperation with American and British counterparts if there will be a war? Jean Chrétien described the position of Canada related to Iraq war. He said that the approval of the Security Council was required. If the Security Council adopts a resolution authorizing military operation against Iraqi government, Canada would join military campaign. He stated that unless the Security Council adopts a new resolution, his government will not make the decision to participate in the war. The resolution authorizing military campaign was very important to take part in this military operation. However, at the same time he said that Canadian ships were in the region, and they will continue their task against terrorism. Canadian military participation was not possible without endorsement of the Security Council.

He continued saying that Canada will fight against terrorism as it does in Afghanistan. In the Gulf, keeping peace and security is very important for our foreign policy. Moreover, he expressed that if there will be a war, Canada will participate in reconstruction process of Iraq. Canada will help victims of a war. However, he also said that he was hoping there won't be a war of course. Also, he stated that Iraqi government should conform to the resolutions of the Security Council. It goes without saying that the most important step for Jean Chrétien was a resolution of the United Nations authorizing military campaign. He clearly said that Canada will not participate in a war without endorsement of the Security Council resolution. Additionally, the most important names of the cabinet of Chrétien were opposed to the invasion. In the same debates, Minister of National Defense John McCallum said that coalition of states is multinational. France, New Zealand, Greece, and the Netherlands are there. According to him, Canada is taking part in a fight against terrorism for the Gulf region and the World while keeping communication with these states. In addition to this, Foreign Minister of Canada Bill Graham stated that the position of Prime Minister was very clear that Canada would not join

the war and invasion without endorsement of the United Nations Security Council resolution. Americans will know this and they will be able to make their decision in accordance with this position. Obviously, Bill Graham stressed that Canada wanted to create peace among states, Prime Minister Jean Chrétien wanted to see a solution without war (the House of Commons of Canada).

After the Iraq war began, one of the most important topics of the House of Commons of Canada was reconstruction of Iraq. On 21 March 2003, one of the leaders of Bloc Québécois Gilles Duceppe asked that there will absolutely be a regime change in Iraq, but the United States must not transform Iraq into its protectorate. Did Canada take a decision for reconstruction of Iraq under the UN? Minister of Foreign Affairs Bill Graham answered this question and said that this is absolutely very crucial question. Canada supports an administration process of Iraq by the United Nations after the war. The United Nations should reconstruct and administer post-war Iraq (the House of Commons of Canada). Reconstruction and post-war administration of Iraq should be done by the authority of the UN. Manuel Dorion-Soulié and Stéphane Roussel stated that the politics of Jean Chrétien was supporting soft power because Prime Minister Chrétien didn't believe that hard power is a prestigious way to reach peace and security. For his politics, soft power was more important than any kind of power projection. As a liberal, Chrétien generally supported soft power in international relations (2014, p.15-16).

He wanted to reach a compromise between conflicting interests under the umbrella of the United Nations. However, Bush administration didn't give him this chance by invading Iraq. Jean Chrétien stated in an interview with *Le Devoir* that after the Iraq war, Iranian influence on Iraq increased. Iran is Shiite while Iraq is Sunni. In the past, Saddam fought against Iran with American support. Finally, this war is not a successful progression for American foreign policy in the Middle East. He explained that without endorsement of the UN resolution, Canada didn't participate in this war and military coalition. Evidence of weapons of mass destruction was not convincing enough. He was not persuaded by evidence to send troops to the war. Since the beginning of coalition process, the position of Canada not to send troops without the UN endorsement has been so clear. Also, he explained that Canada generally was accused of being so close to its big neighbor, the United States. Generally, people say that Canada is a partner of the United States. Some countries thought that Canada was 51st state of the United States. This decision was very important for that reason. It showed that Canada has a full independence of foreign policy against the United States, so this decision was very important for the reputation of Canada (*Le Devoir*).

Canada and the United States are neighbor countries on the American continent. They have strong economic and political relations. Also, Canada supported American aims in Afghanistan and took a leading role in military operations. However, the period of Jean Chrétien was different from the others. He was critical of American foreign policy. It was an exceptional decision for Canadian politics. In the next chapter, US – Canada relations of today will be analyzed.

6. THE US – CANADA RELATIONS TODAY

The US and Canada are good allies today. They have strong economic, educational and political relations. American trade in goods and services with Canada was totally 718.5 billion dollars

in 2018. While American exports were 363.8 billion dollars, imports were 354.7 billion dollars. Canada is the second largest trading partner of the US in goods with 618.6 billion dollars in 2018. American goods exported to Canada were in total 299.8 billion dollars. Goods imported from Canada were in total 318.8 billion dollars. In 2018, Canada was the biggest export market for American goods. Moreover, Canada was the third biggest goods supplier for American import in 2018 (Office of the United States Trade Representative). The US and Canada have strong economic relations today as we can see.

It is important to say that the US, Canada, and Mexico signed in 2018 to ameliorate NAFTA into 21st century standards. Furthermore, these two countries have memberships in the same organizations. They have been including the UN, NATO, WTO, G7, and G20. Also, Organization of American States and Asia-Pacific Economic Cooperation Forum are amongst these organizations. Also, two countries have joint education programs. The Youth Ambassadors program includes high school students for three weeks to participate in a leadership program in the US. Moreover, two countries are supporting Fulbright Canada. With this program, skilled students from the US and Canada can study in one of these countries.

These two countries have partnerships in security. They are implementing extensive law enforcement programs. They include the Border Enforcement Security Taskforces (BESTs), and the Integrated Border Enforcement Teams (IBETS). These countries have shared borders, so they should have close relations. For example, US Customs and Border Protection (CBP) creates control mechanisms at eight airports of Canada (U.S. Department of State).

Even if Canada has some problems Trump administration, in foreign policy and international problems, generally it supports American aims. This situation was different in the invasion of Iraq 2003. However, today it can be seen that Canadian leaders would support American foreign policy aims. For example, President Nicolas Maduro of Venezuela said that there was a US-led coup in Venezuela (CNN). Canada had temporarily shut its embassy in Venezuela (Deutsche Welle). Canada has criticized political situation in Venezuela that this political administration undermined democratic institutions. Canada has been at the forefront of international movements that wanted to recognize Juan Guaido as the legitimate political leader of the country. Canada has taken the position that the US supported.

These two countries are member of the same collective security organization, NATO. The article 5 of The North Atlantic Treaty, which created NATO, says that parties to this treaty have concluded that when an armed attack to one or more of them in Europe or North America will be perceived as an assault to all of them (The North Atlantic Treaty). Canada shares the same line with the US. The decisions of Canadian foreign policy would be different from American aims and decisions, but they are members of NATO. They share the same responsibilities and roles in this collective security organization. From today's perspective, Canadian decision not to go to the war was a different point in political history, but they share same identity of western political power inside NATO.

7. CONCLUSION

It is concluded that the approach of Jean Chrétien government was appropriate to international law. Today in international relations, military operations are justified and made legitimate by decisions of the United Nations Security Council resolutions. The Security Council is the sole

institution that has power monopoly on a legitimate basis. Chrétien government wanted to see strong evidence that Iraq had weapons of mass destruction. Moreover without endorsement of the UN, the government didn't support the military coalition even if it supports combat against terrorism. Canada and the US are good allies. Prime Minister Chrétien took a decision despite close relations between these two states.

There are four reasons of Chrétien government's decision. The first reason is that the United States didn't show enough evidence of weapons of mass destruction. Chrétien thought that without strong evidences this couldn't be true. Furthermore, Iraq partly conformed to the UN inspection requirements. While Chrétien thought a more detailed inspection, Bush administration immediately wanted to invade Iraq in the 2003 spring. Hans Blix and ElBaradei didn't report weapons of mass destruction. Also, Iraq had destroyed facilities of some weapons during the process. Chrétien thought that weapons of mass destruction were an American speculation and it should have been completely examined. The second reason is that Chrétien government didn't want to send its troops to a military operation without the Security Council resolution authorizing military intervention. This approach was appropriate to international law and the system of the UN. This was true that he wanted to share the responsibility with other countries in frame of the UN. The third reason is that Canadian public opinion didn't support the invasion of Iraq by Canada. 63 percent of Canadian nation were opposed to military attack on Iraq by Canadian military forces.

The last reason is that Chrétien wanted to show the political independence of Canada in constructing foreign policy. He consolidated the independence of Canada from its big superpower neighbor. By this decision, he showed that Canada could make decisions totally which were independent of the superpower. Canada is not 51st state of the US. On the contrary, Canada is a sovereign state that has strong relations with the superpower. In the light of the information mentioned above, it is concluded that Prime Minister Chrétien and his government made a decision totally independent of its big neighbor, the US. There were four reasons of this decision. They were failure to find out weapons of mass destruction, absence of the Security Council resolution, non-interventionist public opinion, and finally the desire to show political independence of Canada in constructing its own foreign policy.

BIBLIOGRAPHY

Barry, D. (2005). "Chrétien, Bush, and the War in Iraq", *American Review of Canadian Studies*, Vol.35, No.2, 215-245.

BBC, Iraq war illegal, says Annan, http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/3661134.stm [Access: 29 November 2019].

CBC, Canadian activists stage anti-war rallies, <https://www.cbc.ca/news/canada/canadian-activists-stage-anti-war-rallies-1.356085> [Access: 8 December 2019].

Clarkson, S. and Lachappelle, E. (2005). "Jean Chrétien's legacy in managing Canadian-American relations", *Canadian Foreign Policy Journal*, Vol.12, No.2, 65-82.

CNN, Transcript of President Bush's address, <https://edition.cnn.com/2001/US/09/20/gen.bush.transcript/> [Access: 17 November 2019].

CNN, Pentagon assessment of Desert Fox: 'Job extremely well done', <http://edition.cnn.com/US/9812/19/iraq.us.forces.02/> [Access: 5 November 2019].

CNN, Canada's Chretien criticizes 'regime change' in Iraq, <http://edition.cnn.com/2003/WORLD/americas/02/28/sprj.irq.canada.us.reut/> [Access: 28 November 2019].

CNN, Transcript of Blix's U.N. presentation, <http://www.cnn.com/2003/US/03/07/sprj.irq.un.transcript.blix/> [Access: 29 November 2019].

CNN, Maduro says a US-led 'coup' is behind the political upheaval in Venezuela, <https://edition.cnn.com/2019/01/27/americas/venezuela-maduro-us-coup-accusation/index.html> [Access: 17 January 2020].

CTV News, Saying 'no' to Iraq War was 'important' decision for Canada: Chretien, <https://www.ctvnews.ca/politics/saying-no-to-iraq-war-was-important-decision-for-canada-chretien-1.1192878> [Access: 25 November 2019].

Deutsche Welle, Canada suspends operations at Venezuela embassy, <https://www.dw.com/en/canada-suspends-operations-at-venezuela-embassy/a-49011031> [Access: 16 January 2020].

Dorion-Soulié, M. and Roussel, S. (2014). "« Oui » à l'Irak? Le baptême du feu de Stephen Harper et l'émergence du néocontinentalisme (2002–2003)", *Canadian Foreign Policy Journal*, Vol.20, No.1, 9–18.

Enemark, C. and Michaelsen, C. (2005). "Just War Doctrine and the Invasion of Iraq", *Australian Journal of Politics & History*, Vol.51, No.4, 545-563.

Fawn, R. (2008). "No Consensus with the Commonwealth, No Consensus with Itself? Canada and the Iraq War", *the Round Table*, Vol.97, No.397, 519 – 533.

Gallup, Unwilling Coalition? Majorities in Britain, Canada Oppose Military Action in Iraq, <https://news.gallup.com/poll/7798/unwilling-coalition-majorities-britain-canada-oppose-military-act.aspx> [Access: 29 November 2019].

Ismael, T.Y. and Ismael, J.S. (2005). "Whither Iraq? Beyond Saddam, sanctions and occupation", *Third World Quarterly*, Vol.26, No.4-5, 609 – 629.

Lachapelle, G. (2003). "Pourquoi le gouvernement canadien a-t-il refusé de participer à la guerre en Irak ?", *Revue française de science politique*, Vol.53, 911-927.

Le Devoir, La plus grosse manifestation de l'histoire du Québec, <https://www.ledevoir.com/societe/20668/la-plus-grosse-manifestation-de-l-histoire-du-quebec> [Access: 25 November 2019].

Le Devoir, Irak: les 10 ans du non canadien - Jean Chrétien ne regrette rien, <https://www.ledevoir.com/politique/canada/373123/jean-chretien-ne-regrette-rien#> [Access: 3 December 2019].

NATO, The North Atlantic Treaty, Washington D.C: 4 April 1949, Article 5.

O'Connor, B. and Vucetic, S. (2010). "Another Mars–Venus divide? Why Australia said ‘yes’ and Canada said ‘non’ to involvement in the 2003 Iraq War", *Australian Journal of International Affairs*, Vol.64, No.5, 526-548.

Office of the United States Trade Representative, U.S.-Canada Trade Facts, <https://ustr.gov/countries-regions/americas/canada> [Access: 11 January 2020].

Patrick, S. (2003). "Beyond Coalitions of the Willing: Assessing U.S. Multilateralism", *Ethics & International Affairs*, Vol.17, No.1, 37-54.

Reuters, IAEA chief: should have 'howled' louder on Iraq, <https://www.reuters.com/article/idINIndia-41663720090810> [Access: 29 November 2019].

The Government of Canada, The Canadian Armed Forces Legacy in Afghanistan, <https://www.canada.ca/en/department-national-defence/services/operations/military-operations/recently-completed/canadian-armed-forces-legacy-afghanistan.html> [Access: 24 November 2019].

The House of Commons of Canada, House Publications 17 March 2003, <https://www.ourcommons.ca/DocumentViewer/en/37-2/house/sitting-71/hansard> [Access: 29 November 2019].

The House of Commons of Canada, House Publications 21 March 2003, <https://www.ourcommons.ca/DocumentViewer/en/37-2/house/sitting-75/hansard#SOB-467216> [Access: 29 November 2019].

The United Nations Security Council Resolution, Number of Resolution: 660, Date of Resolution: 2 August 1990.

The United Nations Security Council Resolution, Number of Resolution: 661, Date of Resolution: 6 August 1990.

The United Nations Security Council Resolution, Number of Resolution: 678, Date of Resolution: 29 November 1990.

The United Nations Security Council Resolution, Number of Resolution: 687, Date of Resolution: 3 April 1991.

The United Nations Security Council Resolution, Number of Resolution: 707, Date of Resolution: 15 August 1991.

The United Nations Security Council Resolution, Number of Resolution: 1060, Date of Resolution: 12 June 1996.

The United Nations Security Council Resolution, Number of Resolution: 1368, Date of Resolution: 12 September 2001.

The United Nations Security Council Resolution, Number of Resolution: 1441, Date of Resolution: 8 November 2002.

The United Nations, UNSCOM Chronology, <https://www.un.org/Depts/unscom/Chronology/chronologyframe.htm> [Access: 27 November 2019].

The U.S. Department of State Archive, U.S. - Canada Smart Border/30 Point Action Plan Update, <https://2001-2009.state.gov/p/wha/rls/fs/18128.htm> [Access: 24 November 2019].

The Washington Post, Text of President Bush's 2002 State of the Union Address, <https://www.washingtonpost.com/wp-srv/onpolitics/transcripts/sou012902.htm?> [Access: 27 November 2019].

U.S. Department of State, U.S. Relations with Canada, <https://www.state.gov/u-s-relations-with-canada/> [Access: 14 January 2020].

Vucetic, S. (2006). "Why did Canada sit out of the Iraq war? One constructivist analysis", *Canadian Foreign Policy Journal*, Vol.13, No.1, 133-153.

EGE STRATEJİK ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

EGE STRATEGIC
RESEARCH
JOURNAL

TÜRMOB DİSİPLİN KURULU'NCA ALINAN KARARLARA İLİŞKİN BİR ARAŞTIRMA: 2011-2019 DÖNEMİ

A RESEARCH ON THE DECISIONS OF THE DISCIPLINARY BOARD OF TÜRMOB : 2011-2019 PERIOD

Ayşen KORUKOĐLU¹

Öz

Bu çalışmada 2011- 2019 dđnemi SMMM ve YMM odalarından TÜRMOB'a gđnderilen disiplin dosyaları hakkında Birlik Disiplin Kurulu'nca alınan kararlar incelenmiştir. Sđz konusu yıllara ait Birlik Disiplin Kurulu faaliyet raporlarından elde edilen veriler, dosya sayıları ve alınan kararlar açısından Ki-kare bağımsızlık testleri de gerçekleştirilerek analiz edilmiş, yıl ve il odaları bazında dağılımları yorumlanmıştır. Analiz sonuçlarından SMMM odaları için alınan kararlarda, "kınama", "kovuşturma açılmaması", "uyarma" ve "diğer" kararlarının ne çıkan kararlar olduğu, "ceza verilmesine yer olmadığı" kararının son sırada yer aldığı gđrđlmüřtür. Ayrıca YMM odaları için alınan kararlarda ise özellikle "kovuşturma açılmaması" kararının ne çıkan karar olduğu, "geçici men-6 ay" kararının son sırada yer aldığı ve "meslekten men" kararının alınmadığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Meslek Mensubu, Disiplin Cezaları, Birlik Disiplin Kurulu Kararları, TÜRMOB

Abstract

In this study, the decisions taken by the Union Disciplinary Board about the disciplinary files sent from the chambers of Certified Public Accountants (SMMM) and the chambers of Sworn-in Certified Public Accountants (YMM) in the period of 2011-2019 to the Union of Chambers of Certified Public Accountants and Chambers of Sworn-in Certified Public Accountants of Turkey (TÜRMOB) were examined. The data obtained from the annual activity reports of the Union Disciplinary Board, numbers of files and decisions taken were analyzed using Chi-Square independence tests, and their distribution by year and provincial chamber were interpreted. The analysis results showed that, for decisions taken for the SMMM chambers, "censure", "not starting a disciplinary proceeding", "warnings" and "other" decisions were prominent, but the decision "not to apply a disciplinary penalty" came last. In addition, for the YMM chambers, whereas the decision "not to start a disciplinary proceeding" was prominent, it was determined that the decision for "six months temporary suspension" from professional activities came last, and the decision to "dismiss from the profession" was not taken.

Keywords: Professional Accountant, Disciplinary Penalties, The Decisions of the Disciplinary Board of the Union, TÜRMOB

Makale Gđnderim Tarihi: 20.03.2020

Makale Kabul Tarihi: 17.04.2020

¹ Dr. đr. Üyesi, Ege Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakóltesi, İşletme Bđlümü, ayse.korukoglu@ege.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8083-1995

1. GİRİŞ

Muhasebe mesleği ile ilgili disiplin iŐlemlerine ilk kez 1989 yılında çıkartılan 3568 sayılı Meslek Kanunu'nda yer verilmiştir. Söz konusu Kanunda oda ve birlik disiplin kurullarının görev tanımları yapılmış, 48. maddesinde meslek mensuplarına verilecek disiplin cezaları açıklamalarıyla birlikte uyarma, kınama, geçici olarak mesleki faaliyetten alıkoyma, yeminli sıfatını kaldırma ve meslekten çıkarma olarak belirtilmiŐtir.

Meslek mensupları için ilk disiplin yönetmeliği 1990 yılında yrrlge girmiŐ ve daha sonra 31 Ekim 2000 tarihinde 24216 Sayılı Resmi Gazete'de yeni yönetmelik yayımlanmıŐtır. 2007 ve 2015 yıllarında ise yönetmeliğin bazı maddelerinde deđiŐikliđe gidilmiŐtir. Disiplin yönetmeliğinin amacının; meslek mensupları ve aday meslek mensupları hakkında disiplin kovuŐturması yapılmasına karar verecek yetkili organları, disiplin cezalarını vermeye yetkili organları, disiplin cezalarına karşı yapılacak itirazların usul ve esaslarını, disiplinle ilgili diğer hususları düzenlemek olduğu 1. maddesinde belirtilmektedir. Söz konusu yönetmelikte disiplin cezalarının hangi hallerde uygulanacağı ceza türleri itibariyle ayrıntılı açıklanmakta, disiplin sürecinin aŐamaları; ihbar ve Şikayet, ilk inceleme, soruşturma, kovuşturma, ilan ve temyiz olarak disiplin kovuŐturması bölümünde ele alınmaktadır. Özellikle geçici olarak mesleki faaliyetten alıkoyma, meslekten çıkarma ve yeminli sıfatının kaldırılması cezalarının Maliye Bakanlığı ile diğer ilgili kurum ve kuruluŐlara duyurulması, Resm Gazete'de ve meslek mensubunun bağlı olduğu oda ve birlik internet sayfasında yayımlanması ve yöresinde uygun araçlarla ilan olunması gerektiği yönetmeliğin 12. maddesinde açıklanmaktadır.

İhbar, Şikayet veya istem konusunun ilk incelemesini yapan oda yönetim kurulunun soruşturma açılmasına karar vermesi durumunda soruşturma raporu hazırlanmakta ve söz konusu rapor yönetim kurulunca uygun görüldüğünde oda disiplin kuruluna gönderilmektedir. İlgili oda yönetim kurulu veya disiplin kurulu dosyayı ve raporu inceleyerek disiplin kovuŐturması baŐlatılmasına yer olmadığına ya da disiplin kovuŐturmasının açılmasına karar verebilmektedir. Kovuşturmanın açılmasına karar verildiğinde, oda disiplin kurulunca en geç bir yıl içinde kovuşturma dosyası sonulandırılmakta ve alınan disiplin kurulu kararları daha sonra Birlik Disiplin Kurulu BaŐkanlıđı'na gönderilmektedir. Odalardan gelen dosyalar Birlik Disiplin Kurulu'nca incelenerek karara bağlanmakta, disiplin cezaları ile ilgili nihai karar ise Maliye Bakanlığı'na iletilmekte ve Resmi Gazete'de yayımlanmaktadır.

Bu çalışmada, 2011-2019 döneminde odalardan gelen dosyalar hakkında Birlik Disiplin Kurulu'nca hangi kararların alındığı, özellikle il SMMM ve YMM odaları için alınan kararlarda yıllar itibariyle ne çıkan karar türlerinin neler olduğu, yıl, oda ve il bazında hangi benzerliklerin ve farklılıkların ortaya çıktığı ve ayrıca karara bağlanan dosyaların, odalara ve unvanlara göre dağılımının ne Şekilde gerçekleŐtiđi araŐtırılmıŐ ve elde edilen bulgular yorumlanmıŐtır. Araştırma sonuçlarının odalara, meslek mensuplarına ve diğer ilgililere disiplin sürecinde önemli bir yeri olan Birlik Disiplin Kurulu Kararlarının söz konusu dönem için yıl, oda ve il bazında değerlendirmesini yapabilmelerine, süreç ile ilgili olumlu geliŐmeleri, farklılıkları ve noksanlıkları görebilmelerine, disiplin sürecinin daha iyi

sonuçlanabilmesi için gelecekte yapılması gerekenler konusunda katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2. LİTERATÜR ÖZETİ

Muhasebe meslek mensuplarına yönelik disiplin işlemleri konusunda literatürde gerek teorik gerekse uygulamalı olarak farklı çalışmalar yer almaktadır. Bu çerçevede Banar ve Aslan (2009), Resmi Gazetede 2000–2008 yılları arasında yayınlanan muhasebe meslek mensuplarının almış oldukları geçici olarak mesleki faaliyetten alıkoyma ve meslekten çıkarma disiplin cezalarını araştırmışlardır. Yaşar (2016), muhasebe meslek mensuplarının mesleki kurallara duyarlılığının cinsiyet yönünden karşılaştırılmasını, 2001-2015 döneminde uygulanan geçici olarak mesleki faaliyetten alıkoyma, yeminli sıfatını kaldırma ve meslekten çıkarma disiplin cezalarını ele alarak yapmıştır. Garmilis ve Stokes (2007), ABD ve Fransa’da muhasebe meslek mensuplarının disiplin sürecinin işleyişini ve disiplin cezalarını karşılaştırmalı olarak incelemişler, O’Dwyer ve Canning (2008) ise, İrlanda’daki muhasebe mesleğinde disiplin ve şikayet etme sürecinin yapısını ve işleyişini ele alarak Aralık 1999 yılı öncesi ve sonrası için durum değerlendirmesi yapmışlardır.

Ekerkil (2016), muhasebe meslek mensuplarının etik-disiplin ilişkisini ve 1993-2015 döneminde aldıkları geçici olarak mesleki faaliyetten alıkoyma, yeminli sıfatını kaldırma ve meslekten çıkarma ile staj iptali disiplin cezalarını analiz etmiştir. Leonard vd. (2016) ise, Kanada’da 1987- 2013 yılları arasında görülen disiplin vakalarının sıklığını, disiplin cezası alanların özelliklerini, disiplin sürecini ve verilen disiplin cezalarını, muhasebe meslek mensuplarının etik davranışlarını araştırmışlardır. Gül, H. (2016), muhasebe meslek mensuplarının 2001-2015 döneminde almış oldukları geçici olarak mesleki faaliyetten alıkoyma ve meslekten çıkarma disiplin cezalarını incelemiştir. Karabınar ve Çevik (2018) ise, bir muhasebe meslek odasında 2008-2013 yıllarında verilen disiplin cezalarını ve bu cezaların verilmesine neden olan eylemlerin analizini yapmışlardır.

Bédard (2001), Kanada’da muhasebe mesleği disiplin süreci faaliyetlerinin kamu yararını korumaya ve mesleğe etkilerini araştırmış ve çalışmasında 1974-1995 dönemini kapsayan araştırma bulgularına yer vermiştir. Ekerkil vd. (2016), Türkiye’de TÜRMOB ile Birleşik Krallık ACCA’da muhasebe meslek mensuplarının disiplin sürecinin işleyişini ve disiplin cezalarını karşılaştırmalı ele almışlardır. Canning ve O’Dwyer (2001), İrlanda’da muhasebe mesleği disiplin işlemlerinin hesap verebilir, şeffaf ve kamu yararına olup olmadığını sorgulamışlardır.

Ekerkil (2017), İstanbul SMMM Odası’na bağlı meslek mensuplarının 2008-2015 döneminde aldıkları geçici olarak mesleki faaliyetten alıkoyma, yeminli sıfatını kaldırma ve meslekten çıkarma cezalarının dağılımını ve nedenlerini araştırmıştır. Dursun (2019) ise, muhasebe meslek mensuplarının 2008-2017 yılları arasında almış oldukları söz konusu disiplin cezalarının cinsiyet ve mesleki unvan açısından analizini yapmıştır.

3. ARAŞTIRMANIN AMACI, KAPSAMI VE BULGULARI

Bu çalışma, ceza türleri itibariyle odalardan TÜRMOB’a gelen dosyalar hakkında Birlik Disiplin Kurulu’nca 3568 sayılı Kanun ve Disiplin Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde hangi

kararların alındığını ve alınan kararlarda yıl, oda ve il bazında ne gibi benzerlik ve farklılıkların olduğunu araştırmak amacıyla yapılmıştır. Çalışma kapsamına 2011-2019 dönemine ait Birlik Disiplin Kurulu faaliyet raporlarından elde edilen veriler dahil edilmiştir. Çalışmada Birlik Disiplin Kurulu'nca karara bağlanan SMMM ve YMM oda dosya sayılarının yıllar ve iller bazında farklılık gösterip göstermediği ve ayrıca odalar için alınan farklı karar türleri ile il kriterinin birbirinden bağımsız olup olmadığı Ki-kare bağımsızlık testleri ile araştırılmıştır. Birlik Disiplin Kurulu'nca karara bağlanan dosyaların odalara ve meslek unvanlarına göre dağılımlarına ve ayrıca alınan kararların yıl ve il odaları bazında dağılımlarına ilişkin ulaşılan sonuçlar ve yorumları aşağıda ayrıntılı olarak verilmiştir.

Birlik Disiplin Kurulu'nca 2011-2019 yılları karara bağlanan dosyaların odalara göre dağılımı Tablo 1'de ve meslek unvanlarına göre dağılımı ise Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 1. Birlik Disiplin Kurulu'nca Karara Bağlanan Dosyaların Odalara Göre Dağılımı

ODALAR	YILLAR																		TOPLAM	
	2011		2012		2013		2014		2015		2016		2017		2018		2019			
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
SMMMO	507	88,5	253	76,2	196	66	300	68,8	290	63,9	365	75,3	311	66,6	212	63,7	211	61,9	2645	71,1
YMMO	66	11,5	79	23,8	101	34	136	31,2	164	36,1	120	24,7	156	33,4	121	36,3	130	38,1	1073	28,9
TOPLAM	573	100	332	100	297	100	436	100	454	100	485	100	467	100	333	100	341	100	3718	100

Tablo 1'de görüldüğü gibi, 2.645'i SMMM ve 1.073'ü YMM odalarından gelen toplam 3.718 dosya karara bağlanmıştır. Karara bağlanan SMMMO dosya sayısı en fazla 507 dosya ile 2011, en az 196 dosya ile 2013 yılında, YMMO dosya sayısı ise en fazla 164 dosya ile 2015, en az 66 dosya ile 2011 yılında gerçekleşmiştir. Bu durum, 2011 yılında en fazla SMMMO ve en az YMMO dosyasının karara bağlandığını ve söz konusu yıla göre diğer yıllarda SMMMO dosya sayısında azalış, YMMO dosya sayısında ise artış olduğunu göstermektedir.

Karara bağlanan dosyaların meslek unvanlarına göre dağılımının yer aldığı Tablo 2 incelendiğinde ise; en fazla dosyanın 1.943 dosya ile Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlere (SMMM) ait olduğu ve bunu 1.073 dosya ile Yeminli Mali Müşavir (YMM) ve 686 dosya ile Serbest Muhasebeci (SM) dosyalarının izlediği görülmektedir. 2011 yılı karara bağlanan SMMM (303 dosya) ve SM (202 dosya) dosya sayısının en fazla olduğu yıl iken 2018 ve 2019 yılları özellikle SM dosya sayısının en az olduğu (30 dosya) yıllar olmuştur. Yıllar itibarıyla SM dosya sayısında önemli ölçüde azalış ve ayrıca karara bağlanan çok az sayıda stajyer dosyası (16 dosya) söz konusu olmuştur.

Tablo 2. Birlik Disiplin Kurulu'nca Karara Bağlanan Dosyaların Meslek Unvanlarına Göre Dağılımı

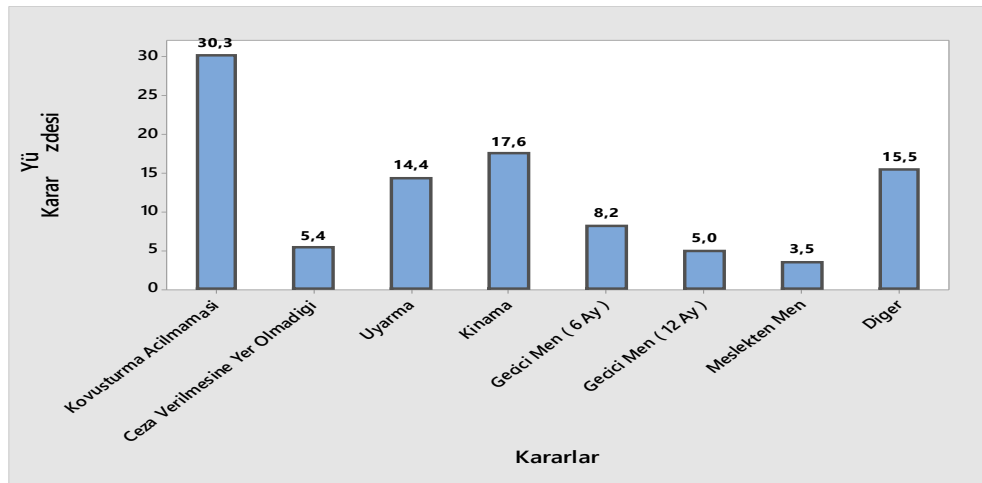
UNVAN	YILLAR																		TOPLAM	
	2011		2012		2013		2014		2015		2016		2017		2018		2019			
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
SM	202	35,3	87	26,2	44	14,8	95	21,8	62	13,7	79	16,3	57	12,2	30	9,01	30	8,8	686	18,5
SMMM	303	52,9	164	49,4	151	50,8	204	46,8	225	49,6	284	58,6	254	54,4	179	53,8	179	52,5	1943	52,3
YMM	66	11,5	79	23,8	101	34	136	31,2	164	36,1	120	24,7	156	33,4	121	36,3	130	38,1	1073	28,9
STAJYER	2	0,35	2	0,6	1	0,34	1	0,23	3	0,66	2	0,41	0	0	3	0,9	2	0,59	16	0,43
TOPLAM	573	100	332	100	297	100	436	100	454	100	485	100	467	100	333	100	341	100	3718	100

Çalışmada, Birlik Disiplin Kurulu faaliyet raporlarından 2011-2019 yılları itibariyle odalardan gelen dosyalar hakkında Birlik Disiplin Kurulu'nca çok sayıda farklı kararların alındığı görülmüştür. Kararların yıl ve il odaları bazında dağılım verilerini daha rahat gösterilebilmek ve ayrıca yorumlarını yapabilmek amacıyla hazırlanan tablo ve şekillerde kararlar; kovuşturma açılmaması, ceza verilmesine yer olmadığı, uyarma, kınama, geçici men-6 ay, geçici men-12 ay, meslekten men ve bunların dışında kalanlar ise diğer olarak verilmiştir. Diğer kararlar; odaya iade, cezanın kaldırılması, karar verilmesine yer olmadığı, dosyanın işleminden kaldırılması, bekletme, kovuşturma açılmasına, kovuşturmanın derinleştirilmesine, soruşturma açılmasına yer olmadığına, geçici men 7 ay, geçici men 8 ay, geçici men 9 ay, geçici men 10 ay, geçici men 11 ay, yeminli sıfatını kaldırma, staj iptali, kınama-uyarma, kınama-kınama, kınama-geçici men 6 ay, kınama-geçici men 12 ay, kınama-meslekten men, kınama-uyarma-kınama, uyarma-kınama, uyarma-uyarma, uyarma- geçici men 6 ay, uyarma-geçici men 12 ay, geçici men 6 ay-kınama, geçici men 6 ay-uyarma, geçici men 6 ay-geçici men 6 ay, geçici men 12 ay- meslekten men, geçici men 12 ay-kınama gibi kararları içermektedir.

2011-2019 yılları Birlik Disiplin Kurulu'nca alınan kararlara ilişkin veriler Tablo 3'de, alınan kararların genel ve yıl bazında dağılımları ise Şekil 1 ve 2'de yer almaktadır.

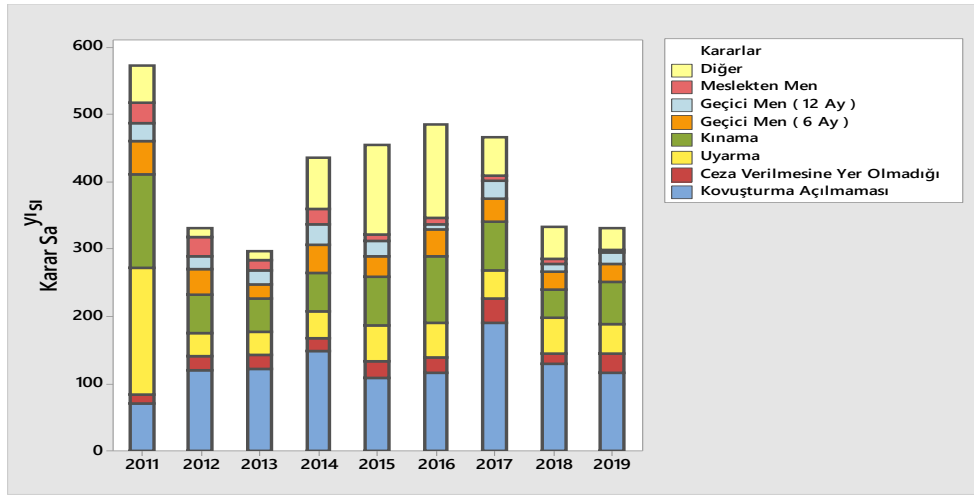
Tablo 3. 2011-2019 Yılları Birlik Disiplin Kurulu'nca Alınan Kararlar

KARARLAR	YILLAR																TOPLAM			
	2011		2012		2013		2014		2015		2016		2017		2018				2019	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kovuşturma Açılmaması	71	12,4	121	36,4	123	41,4	149	34,2	110	24,2	116	23,9	190	40,7	130	39	117	34,3	1127	30,3
Ceza Verilmesine Yer Olmadığı	13	2,27	20	6,02	20	6,73	20	4,59	23	5,07	24	4,95	37	7,92	16	4,8	29	8,5	202	5,43
Uyarma	188	32,8	35	10,5	34	11,4	39	8,94	54	11,9	50	10,3	41	8,78	52	15,6	43	12,6	536	14,4
Kınama	140	24,4	57	17,2	50	16,8	56	12,8	73	16,1	99	20,4	73	15,6	43	12,9	62	18,2	653	17,6
Geçici Men (6 Ay)	49	8,55	37	11,1	20	6,73	42	9,63	29	6,39	40	8,25	34	7,28	26	7,81	28	8,21	305	8,2
Geçici Men (12 Ay)	26	4,54	19	5,72	22	7,41	31	7,11	24	5,29	9	1,86	26	5,57	12	3,6	17	4,99	186	5
Meslekten Men	30	5,24	29	8,73	14	4,71	22	5,05	8	1,76	9	1,86	8	1,71	7	2,1	4	1,17	131	3,52
Diğer	56	9,77	14	4,22	14	4,71	77	17,7	133	29,3	138	28,5	58	12,4	47	14,1	41	12	578	15,5
TOPLAM	573	100	332	100	297	100	436	100	454	100	485	100	467	100	333	100	341	100	3718	100

Şekil 1. Birlik Disiplin Kurulu Kararlarının Dağılımı

Toplam 3.718 dosya hakkında alınan kararların dağılımları Tablo 3 ve Şekil 1'den incelendiğinde; kovuşturma açılmaması kararının (% 30.3) ilk sırada yer aldığı ve bu kararı kınama (% 17.6), diğer (% 15.3) ve uyarma (% 14.4) kararlarının izlediği, meslekten men (% 3.52) kararının ise son sırada olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle uyarma, kınama ile meslekten men kararlarının en fazla, kovuşturma açılmaması kararının ise en az 2011 yılında alındığı grlmektedir.

Şekil 2. Birlik Disiplin Kurulu Kararlarının Yıl Bazında Dağılımları

Alınan kararların yıl bazında dağılımları Tablo 3 ve Şekil 2'den ayrıntılı ele alındığında ise;

-En fazla dosyanın (573 dosya) karara bağlandığı 2011 yılında, uyarma (% 32.8) ve kınama (% 24.4) kararlarının ilk sıralarda, ceza verilmesine yer olmadığı kararının (% 2.27) son sırada,

-2012 yılında kovuşturma açılmaması (% 36.4) ve kınama kararlarının (% 17.2) ilk sıralarda, diğer kararının (% 4.22) son sırada,

-En az dosyanın (297 dosya) karara bağlandığı 2013 yılında ise kovuşturma açılmaması (% 41.4) ve kınama kararlarının (% 16.8) ilk sıralarda, diğer (% 4.71) ve meslekten men (% 4.71) kararlarının son sıralarda,

-2014 yılında kovuşturma açılmaması (% 34.2), diğer (% 17.7) ve kınama (% 12.8) kararlarının ilk sıralarda, ceza verilmesine yer olmadığı kararının (% 4.59) son sırada,

-2015 yılında diğer (%29.3), kovuşturma açılmaması (%24.2) ve kınama (% 16.1) kararlarının ilk sıralarda, meslekten men kararının (% 1.76) son sırada,

-2016 yılında diğer (%28.5), kovuşturma açılmaması (%23.9) ve kınama (%20.4) kararlarının ilk sıralarda, geçici men-12 ay (% 1.86) ve meslekten men (% 1.86) kararlarının son sıralarda,

-2017 yılında kovuşturma açılmaması (%40.7), kınama (%15.6) ve diğer (% 12.4) kararlarının ilk sıralarda, meslekten men kararının (% 1.71) son sırada,

-2018 yılında kovuşturma açılmaması (% 39), uyarma (% 15.6), diğer (% 14.1) ve kınama (% 12.9) kararlarının ilk sıralarda, meslekten men kararının (% 2.1) son sırada,

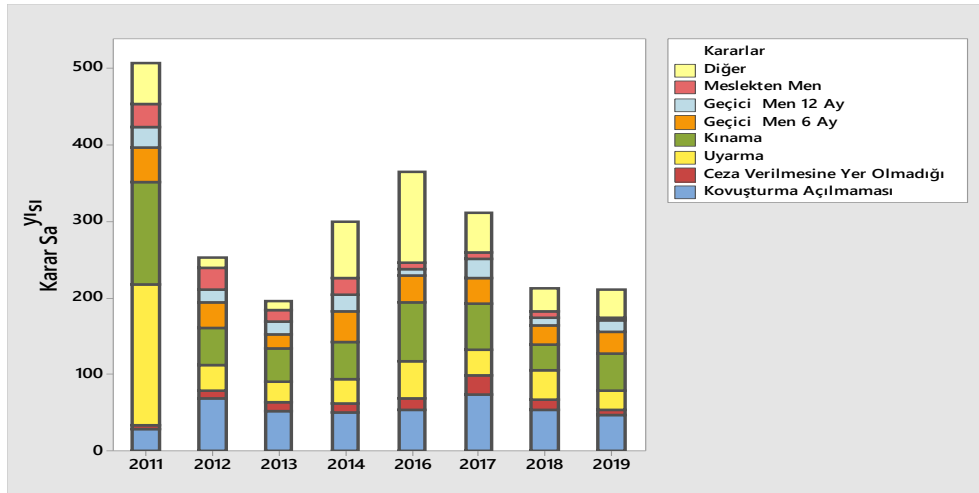
-2019 yılında kovuşturma açılmaması (%34.3), kınama (%18.2) ve uyarma (%12.6) kararlarının ilk sıralarda, meslekten men kararının (% 1.17) ise son sırada yer aldığı anlaşılmaktadır.

Özellikle kovuşturma açılmaması kararı, 2011, 2015 ve 2016 yılları dışında diğer yıllarda ilk sırada yer alan karar olmuştur.

2011-2019 yılları (2015 yılı hariç) SMMM ve YMM odaları için alınan Birlik Disiplin Kurulu kararlarına ilişkin veriler Tablo 4 ve 5’de, alınan kararların yıl bazında dağılımları ise Şekil 3 ve 4’de ayrıca yer almaktadır. 2015 yılı TÜRMOB Disiplin Kurulu faaliyet raporunda alınan kararların oda bazında dağılımı verisi bulunmadığı için Tablo 4 ve 5’de 2015 yılı verisine yer verilememiştir.

Tablo 4. SMMM Odaları İçin Alınan Birlik Disiplin Kurulu Kararları

KARARLAR	SMMM																	
	2011		2012		2013		2014		2016		2017		2018		2019		TOPLAM	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kovuşturma Açılmaması	30	5,92	69	27,3	52	26,5	51	17	55	15,1	74	23,8	55	25,9	48	22,7	434	18,4
Ceza Verilmesine Yer Olmadığı	5	0,99	11	4,35	12	6,12	11	3,67	14	3,84	26	8,36	12	5,66	6	2,84	97	4,12
Uyarma	182	35,9	33	13	27	13,8	32	10,7	48	13,2	33	10,6	39	18,4	26	12,3	420	17,8
Kınama	135	26,6	48	19	43	21,9	49	16,3	78	21,4	59	19	34	16	48	22,7	494	21
Geçici Men (6 Ay)	45	8,88	34	13,4	18	9,18	40	13,3	34	9,32	34	10,9	25	11,8	28	13,3	258	11
Geçici Men (12 Ay)	26	5,13	16	6,32	18	9,18	21	7	9	2,47	25	8,04	10	4,72	15	7,11	140	5,94
Meslekten Men	30	5,92	29	11,5	14	7,14	22	7,33	9	2,47	8	2,57	7	3,3	4	1,9	123	5,22
Diğer	54	10,7	13	5,14	12	6,12	74	24,7	118	32,3	52	16,7	30	14,2	36	17,1	389	16,5
TOPLAM	507	100	253	100	196	100	300	100	365	100	311	100	212	100	211	100	2355	100

Şekil 3. SMMM Odaları İçin Alınan Birlik Disiplin Kurulu Kararlarının Yıl Bazında Dağılımı

2015 yılı hariç diğer yıllar itibariyle toplam 2.355 SMMM dosyası hakkında alınan kararların dağılımı Tablo 4 ve Şekil 3’den incelendiğinde, kınama (% 21), kovuşturma açılmaması (% 18,4), uyarma (% 17,8) ve diğer (% 16,5) kararlarının ilk sıralarda, ceza verilmesine yer olmadığı kararının (% 4,12) ise son sırada yer aldığı görülmektedir. Ayrıca;

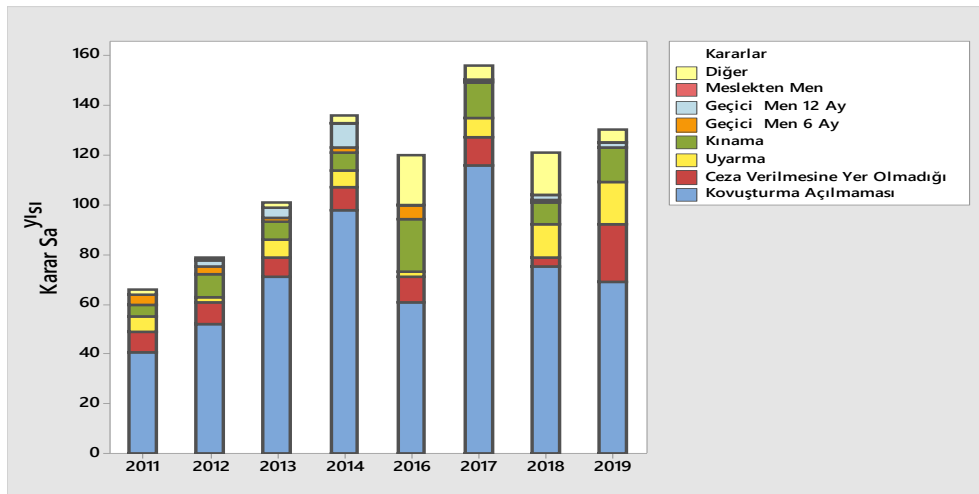
- Kınama kararının en fazla (135 dosya) 2011, en az (34 dosya) 2018 yılında,
- Kovuşturma açılmaması kararının en fazla (74 dosya) 2017, en az (30 dosya) 2011 yılında,
- Uyarma kararının en fazla (182 dosya) 2011, en az (26 dosya) 2019 yılında,

- Diğer kararının en fazla (118 dosya) 2016, en az (12 dosya) 2013 yılında,
- Ceza verilmesine yer olmadığı kararının en fazla (26 dosya) 2017, en az (5 dosya) ise 2011 yılında alındığı anlaşılmaktadır.

Toplam 909 YMMO dosyası hakkında alınan kararların dağılımı Tablo 5 ve Şekil 4'den incelendiğinde ise; kovuşturma açılmaması kararının (% 64.1) ilk sırada olduğu ve bunu kınama (% 9.46) ile ceza verilmesine yer olmadığı (%9.02) kararlarının izlediği, geçici men-6 ay kararının (% 1.98) son sırada yer aldığı ve meslekten men kararının ise yıllar itibariyle alınmadığı görülmektedir.

Tablo 5. YMM Odaları İçin Alınan Birlik Disiplin Kurulu Kararları

KARARLAR	YMMO																	
	2011		2012		2013		2014		2016		2017		2018		2019		TOPLAM	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kovuşturma Açılmaması	41	62,1	52	65,8	71	70,3	98	72,1	61	50,8	116	74,4	75	62	69	53,1	583	64,1
Ceza Verilmesine Yer Olmadığı	8	12,1	9	11,4	8	7,92	9	6,62	10	8,33	11	7,05	4	3,31	23	17,7	82	9,02
Uyarma	6	9,09	2	2,53	7	6,93	7	5,15	2	1,67	8	5,13	13	10,7	17	13,1	62	6,82
Kınama	5	7,58	9	11,4	7	6,93	7	5,15	21	17,5	14	8,97	9	7,44	14	10,8	86	9,46
Geçici Men (6 Ay)	4	6,06	3	3,8	2	1,98	2	1,47	6	5	0	0	1	0,83	0	0	18	1,98
Geçici Men (12 Ay)	0	0	3	3,8	4	3,96	10	7,35	0	0	1	0,64	2	1,65	2	1,54	22	2,42
Meslekten Men	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Diğer	2	3,03	1	1,27	2	1,98	3	2,21	20	16,7	6	3,85	17	14	5	3,85	56	6,16
TOPLAM	66	100	79	100	101	100	136	100	120	100	156	100	121	100	130	100	909	100

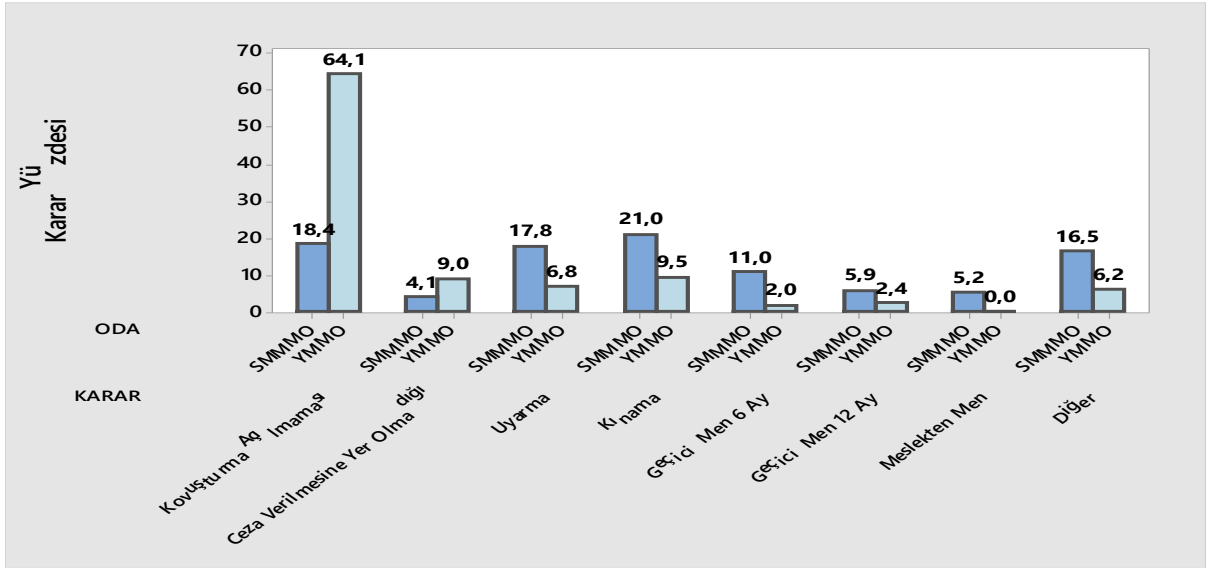
Şekil 4. YMM Odaları İçin Alınan Birlik Disiplin Kurulu Kararlarının Yıl Bazında Dağılımı

Ayrıca söz konusu tablo ve şekilden;

- Kovuşturma açılmaması kararının en fazla (116 dosya) 2017, en az (41 dosya) 2011 yılında,
- Kınama kararının en fazla (21 dosya) 2016, en az (5 dosya) 2011 yılında,
- Ceza verilmesine yer olmadığı kararının en fazla (23 dosya) 2019, en az (4 dosya) 2018 yılında,
- Geçici men-6 ay kararının en fazla (6 dosya) 2016, en az (1 dosya) 2018 yılında alındığı ve 2017 yılında ise alınmadığı anlaşılmaktadır.

Yıllar itibariyle ele alındığında 2011 yılı, SMMM odaları için alınan kınama ve uyarma kararlarının en fazla, kovuşturma açılmaması ile ceza verilmesine yer olmadığı kararlarının en az, YMM odaları için alınan kovuşturma açılmaması ve kınama kararlarının ise en az alındığı yıl olmuştur. Özellikle kınama kararının odalar açısından farklılık göstermesi dikkat çekicidir. Odalar için alınan Birlik Disiplin Kurulu kararlarının dağılımı Şekil 5’de yer almaktadır. Söz konusu şekilden de görüldüğü gibi SMMM odaları için alınan kararlarda her karar türüne yer verilmiştir. Özellikle kınama (% 21), kovuşturma açılmaması (% 18.4), uyarma (% 17.8) ve diğer (%16.5) kararları birbirine yakın yüzdelerle öne çıkan kararlar olmuş, ceza verilmesine yer olmadığı kararı (% 4.12) ise son sırada yer almıştır.

YMM odaları için alınan kararlarda, kovuşturma açılmaması kararı (% 64.1) öne çıkan karar olmuş, geçici men-6 ay kararı (% 1.98) son sırada yer almış ve meslekten men kararı ise alınmamıştır.

Şekil 5. SMMM ve YMM Odaları İçin Alınan Birlik Disiplin Kurulu Kararlarının Dağılımı

2011-2019 yılları (2015 yılı hariç) il SMMM ve YMM odaları için alınan Birlik Disiplin Kurulu kararlarına ilişkin veriler Tablo 6’da, alınan kararların yıl bazında dağılımı ise Şekil 6’da yer almaktadır. 2015 yılı faaliyet raporunda alınan kararların oda ve il bazında dağılımı verisi bulunmadığı için bu yıla ilişkin veri söz konusu tablo ve şekilde yer almamaktadır. Tablo 6 ve Şekil 6 birlikte değerlendirildiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Toplam dosya sayıları açısından;

- Karara bağlanan en fazla SMMMO dosyası ile diğer illerin (1.228 dosya) ilk sırada yer aldığı ve onu İstanbul (641 dosya), Ankara (269 dosya) ve İzmir (217 dosya) illerinin izlediği,
- En fazla YMMO dosyasının İstanbul İli’ne (373 dosya), daha sonra Ankara İli’ne (298 dosya), diğer illere (163 dosya) ve İzmir İli’ne (75 dosya) ait olduğu görülmüştür.

Yıllar itibariyle karara bağlanan il oda dosya sayıları açısından;

-Ankara SMMMO için en fazla dosyanın (69 dosya) 2014 yılında, en az dosyanın (15 dosya) 2012 yılında, YMMO için ise, en fazla dosyanın (54 dosya) 2014 yılında, en az dosyanın (15 dosya) 2011 yılında,

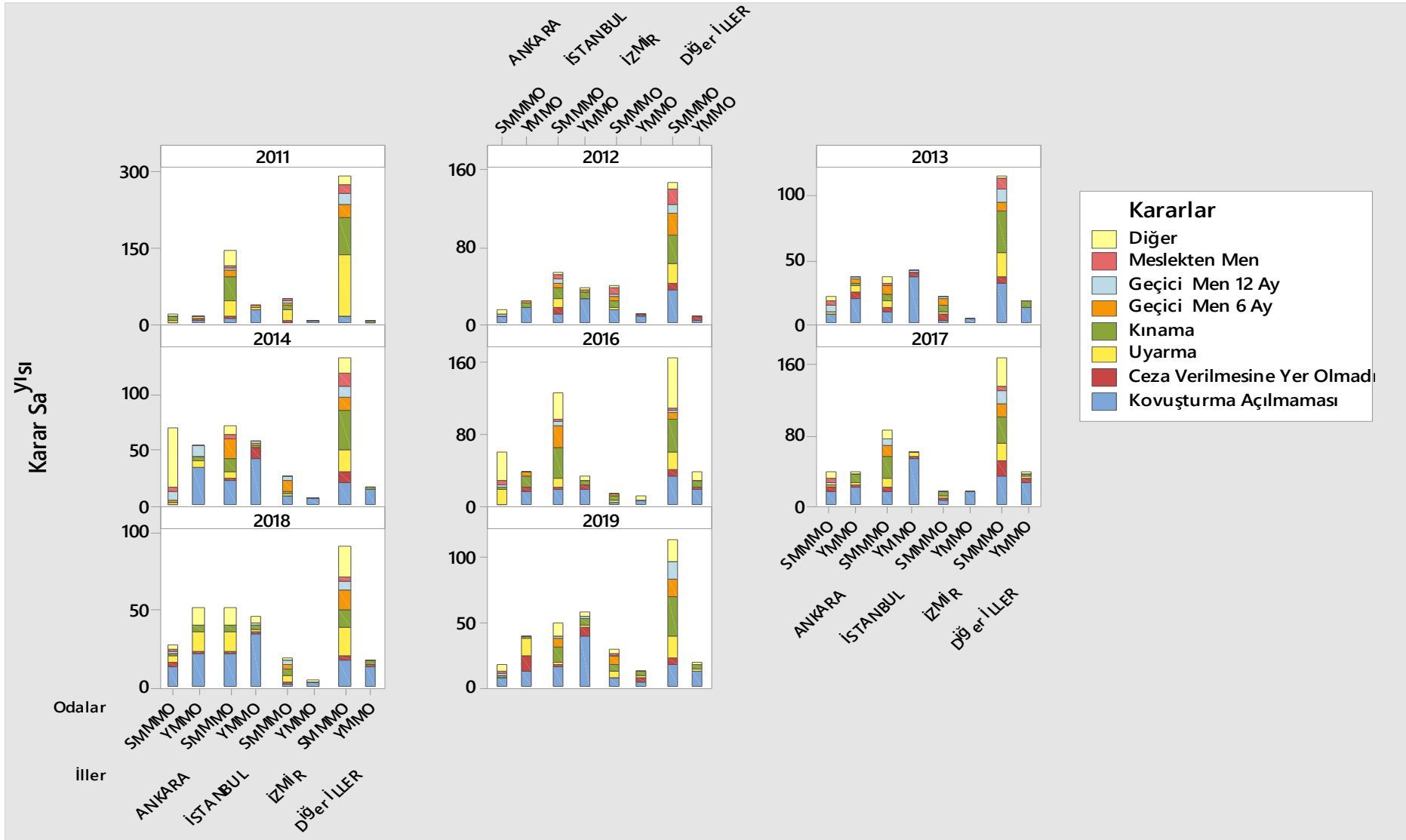
-İstanbul SMMMO için en fazla dosyanın (145 dosya) 2011 yılında, en az dosyanın (37 dosya) 2013 yılında, YMMO için ise, en fazla dosyanın (62 dosya) 2017 yılında, en az dosyanın (32 dosya) 2016 yılında,

Tablo 6. İI SMMM ve YMM Odaları İçin Alınan Birlik Disiplin Kurulu Kararları

YIL	KARARLAR	ANKARA				İSTANBUL				İZMİR				DİĞER İLLER				TOPLAM			
		SMMMO		YMMO		SMMMO		YMMO		SMMMO		YMMO		SMMMO		YMMO		SMMMO		YMMO	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
2011	Kovuşturma Açılmaması	2	10,5	8	53,3	11	7,59	26	68,4	3	6	6	100	14	4,78	1	14,3	30	5,92	41	62,1
	Ceza Verilmesine Yer Olmadığı	0	0	4	26,7	2	1,38	4	10,5	2	4	0	0	1	0,34	0	0	5	0,99	8	12,1
	Uyarma	5	26,3	1	6,67	32	22,1	2	5,26	23	46	0	0	122	41,6	3	42,9	182	35,9	6	9,09
	Kınama	7	36,8	2	13,3	47	32,4	2	5,26	7	14	0	0	74	25,3	1	14,3	135	26,6	5	7,58
	Geçici Men (6 Ay)	0	0	0	0	14	9,66	4	10,5	7	14	0	0	24	8,19	0	0	45	8,88	4	6,06
	Geçici Men (12 Ay)	0	0	0	0	4	2,76	0	0	2	4	0	0	20	6,83	0	0	26	5,13	0	0
	Meslekten Men	0	0	0	0	5	3,45	0	0	4	8	0	0	21	7,17	0	0	30	5,92	0	0
	Diğer	5	26,3	0	0	30	20,7	0	0	2	4	0	0	17	5,8	2	28,6	54	10,7	2	3,03
	TOPLAM	19	100	15	100	145	100	38	100	50	100	6	100	293	100	7	100	507	100	66	100
2012	Kovuşturma Açılmaması	8	53,3	16	66,7	11	20,8	25	67,6	14	35,9	7	63,6	36	24,7	4	57,1	69	27,3	52	65,8
	Ceza Verilmesine Yer Olmadığı	0	0	1	4,17	6	11,3	1	2,7	0	0	4	36,4	5	3,42	3	42,9	11	4,35	9	11,4
	Uyarma	0	0	1	4,17	8	15,1	1	2,7	4	10,3	0	0	21	14,4	0	0	33	13	2	2,53
	Kınama	0	0	3	12,5	12	22,6	6	16,2	6	15,4	0	0	30	20,5	0	0	48	19	9	11,4
	Geçici Men (6 Ay)	1	6,67	2	8,33	6	11,3	1	2,7	5	12,8	0	0	22	15,1	0	0	34	13,4	3	3,8
	Geçici Men (12 Ay)	1	6,67	1	4,17	3	5,66	2	5,41	2	5,13	0	0	10	6,85	0	0	16	6,32	3	3,8
	Meslekten Men	1	6,67	0	0	5	9,43	0	0	7	17,9	0	0	16	11	0	0	29	11,5	0	0
	Diğer	4	26,7	0	0	2	3,77	1	2,7	1	2,56	0	0	6	4,11	0	0	13	5,14	1	1,27
	TOPLAM	15	100	24	100	53	100	37	100	39	100	11	100	146	100	7	100	253	100	79	100
2013	Kovuşturma Açılmaması	7	31,8	19	52,8	10	27	36	85,7	3	13,6	4	80	32	27,8	12	66,7	52	26,5	71	70,3
	Ceza Verilmesine Yer Olmadığı	1	4,55	5	13,9	2	5,41	3	7,14	4	18,2	0	0	5	4,35	0	0	12	6,12	8	7,92
	Uyarma	1	4,55	6	16,7	6	16,2	0	0	2	9,09	1	20	18	15,7	0	0	27	13,8	7	6,93
	Kınama	0	0	2	5,56	5	13,5	0	0	6	27,3	0	0	32	27,8	5	27,8	43	21,9	7	6,93
	Geçici Men (6 Ay)	0	0	2	5,56	7	18,9	0	0	4	18,2	0	0	7	6,09	0	0	18	9,18	2	1,98
	Geçici Men (12 Ay)	5	22,7	2	5,56	0	0	2	4,76	2	9,09	0	0	11	9,57	0	0	18	9,18	4	3,96
	Meslekten Men	4	18,2	0	0	2	5,41	0	0	1	4,55	0	0	7	6,09	0	0	14	7,14	0	0
	Diğer	4	18,2	0	0	5	13,5	1	2,38	0	0	0	0	3	2,61	1	5,56	12	6,12	2	1,98
	TOPLAM	22	100	36	100	37	100	42	100	22	100	5	100	115	100	18	100	196	100	101	100
2014	Kovuşturma Açılmaması	0	0	34	63	23	32,4	42	72,4	8	29,6	7	100	20	15	15	88,2	51	17	98	72,1
	Ceza Verilmesine Yer Olmadığı	0	0	0	0	1	1,41	9	15,5	0	0	0	0	10	7,52	0	0	11	3,67	9	6,62
	Uyarma	2	2,9	6	11,1	7	9,86	1	1,72	3	11,1	0	0	20	15	0	0	32	10,7	7	5,15
	Kınama	0	0	5	9,26	12	16,9	1	1,72	2	7,41	0	0	35	26,3	1	5,88	49	16,3	7	5,15
	Geçici Men (6 Ay)	2	2,9	0	0	17	23,9	2	3,45	9	33,3	0	0	12	9,02	0	0	40	13,3	2	1,47
	Geçici Men (12 Ay)	8	11,6	8	14,8	0	0	2	3,45	4	14,8	0	0	9	6,77	0	0	21	7	10	7,35
	Meslekten Men	5	7,25	0	0	3	4,23	0	0	1	3,7	0	0	13	9,77	0	0	22	7,33	0	0
	Diğer	52	75,4	1	1,85	8	11,3	1	1,72	0	0	0	0	14	10,5	1	5,88	74	24,7	3	2,21
	TOPLAM	69	100	54	100	71	100	58	100	27	100	7	100	133	100	17	100	300	100	136	100

Tablo 6 (Devamı) İl SMMM ve YMM Odaları İçin Alınan Birlik Disiplin Kurulu Kararları

YIL	KARARLAR	ANKARA				İSTANBUL				İZMİR				DİĞER İLLER				TOPLAM			
		SMMM		YMM		SMMM		YMM		SMMM		YMM		SMMM		YMM		SMMM		YMM	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
2016	Kovuşturma Açılmaması	1	1,67	17	43,6	18	14,4	19	59,4	4	28,6	7	63,6	32	19,3	18	47,4	55	15,1	61	50,8
	Ceza Verilmesine Yer Olmadığı	1	1,67	3	7,69	4	3,2	5	15,6	0	0	0	0	9	5,42	2	5,26	14	3,84	10	8,33
	Uyarma	16	26,7	1	2,56	9	7,2	0	0	3	21,4	0	0	20	12	1	2,63	48	13,2	2	1,67
	Kınama	3	5	11	28,2	34	27,2	4	12,5	5	35,7	0	0	36	21,7	6	15,8	78	21,4	21	17,5
	Geçici Men (6 Ay)	0	0	6	15,4	25	20	0	0	1	7,14	0	0	8	4,82	0	0	34	9,32	6	5
	Geçici Men (12 Ay)	3	5	0	0	4	3,2	0	0	0	0	0	0	2	1,2	0	0	9	2,47	0	0
	Meslekten Men	4	6,67	0	0	3	2,4	0	0	0	0	0	0	2	1,2	0	0	9	2,47	0	0
	Diğer	32	53,3	1	2,56	28	22,4	4	12,5	1	7,14	4	36,4	57	34,3	11	28,9	118	32,3	20	16,7
	TOPLAM	60	100	39	100	125	100	32	100	14	100	11	100	166	100	38	100	365	100	120	100
2017	Kovuşturma Açılmaması	17	43,6	21	53,8	17	19,8	53	85,5	6	35,3	16	94,1	34	20,1	26	68,4	74	23,8	116	74,4
	Ceza Verilmesine Yer Olmadığı	3	7,69	3	7,69	5	5,81	4	6,45	2	11,8	0	0	16	9,47	4	10,5	26	8,36	11	7,05
	Uyarma	0	0	1	2,56	8	9,3	3	4,84	4	23,5	0	0	21	12,4	4	10,5	33	10,6	8	5,13
	Kınama	1	2,56	11	28,2	26	30,2	1	1,61	3	17,6	0	0	29	17,2	2	5,26	59	19	14	8,97
	Geçici Men (6 Ay)	3	7,69	0	0	13	15,1	0	0	1	5,88	0	0	17	10,1	0	0	34	10,9	0	0
	Geçici Men (12 Ay)	2	5,13	0	0	8	9,3	0	0	0	0	0	0	15	8,88	1	2,63	25	8,04	1	0,64
	Meslekten Men	5	12,8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	1,78	0	0	8	2,57	0	0
	Diğer	8	20,5	3	7,69	9	10,5	1	1,61	1	5,88	1	5,88	34	20,1	1	2,63	52	16,7	6	3,85
	TOPLAM	39	100	39	100	86	100	62	100	17	100	17	100	169	100	38	100	311	100	156	100
2018	Kovuşturma Açılmaması	14	50	22	42,3	21	28,4	35	76,1	2	10,5	4	80	18	19,8	14	77,8	55	25,9	75	62
	Ceza Verilmesine Yer Olmadığı	2	7,14	2	3,85	7	9,46	1	2,17	1	5,26	0	0	2	2,2	1	5,56	12	5,66	4	3,31
	Uyarma	4	14,3	12	23,1	11	14,9	1	2,17	5	26,3	0	0	19	20,9	0	0	39	18,4	13	10,7
	Kınama	2	7,14	4	7,69	17	23	3	6,52	4	21,1	0	0	11	12,1	2	11,1	34	16	9	7,44
	Geçici Men (6 Ay)	0	0	0	0	9	12,2	0	0	3	15,8	0	0	13	14,3	1	5,56	25	11,8	1	0,83
	Geçici Men (12 Ay)	1	3,57	0	0	1	1,35	2	4,35	2	10,5	0	0	6	6,59	0	0	10	4,72	2	1,65
	Meslekten Men	2	7,14	0	0	2	2,7	0	0	0	0	0	0	3	3,3	0	0	7	3,3	0	0
	Diğer	3	10,7	12	23,1	6	8,11	4	8,7	2	10,5	1	20	19	20,9	0	0	30	14,2	17	14
	TOPLAM	28	100	52	100	74	100	46	100	19	100	5	100	91	100	18	100	212	100	121	100
2019	Kovuşturma Açılmaması	7	41,2	13	33,3	16	32	39	67,2	7	24,1	5	38,5	18	15,7	12	60	48	22,7	69	53,1
	Ceza Verilmesine Yer Olmadığı	0	0	12	30,8	1	2	7	12,1	0	0	3	23,1	5	4,35	1	5	6	2,8	23	17,7
	Uyarma	1	5,88	13	33,3	2	4	2	3,45	6	20,7	1	7,69	17	14,8	1	5	26	12,3	17	13,1
	Kınama	2	11,8	1	2,56	12	24	5	8,62	4	13,8	4	30,8	30	26,1	4	20	48	22,7	14	10,8
	Geçici Men (6 Ay)	0	0	0	0	7	14	0	0	7	24,1	0	0	14	12,2	0	0	28	13,3	0	0
	Geçici Men (12 Ay)	1	5,88	0	0	1	2	2	3,45	0	0	0	0	13	11,3	0	0	15	7,1	2	1,54
	Meslekten Men	1	5,88	0	0	0	0	0	0	2	6,9	0	0	1	0,87	0	0	4	1,9	0	0
	Diğer	5	29,4	0	0	11	22	3	5,17	3	10,3	0	0	17	14,8	2	10	36	17,1	5	3,85
	TOPLAM	17	100	39	100	50	100	58	100	29	100	13	100	115	100	20	100	211	100	130	100
GENEL TOPLAM		269	11,4	298	32,8	641	27,2	373	41	217	9,2	75	8,3	1228	52,1	163	17,9	2355	100	909	100

-İzmir SMMM için en fazla dosyanın (50 dosya) 2011 yılında, en az dosyanın (14 dosya) 2016 yılında, YMMO için ise, en fazla dosyanın (17 dosya) 2017 yılında, en az dosyanın (5 dosya) 2013 ve 2018 yıllarında,

-Diğer iller SMMM için en fazla dosyanın (293 dosya) 2011 yılında, en az dosyanın (91 dosya) 2018 yılında, YMMO için ise, en fazla dosyanın (38 dosya) 2016 ve 2017 yıllarında, en az dosyanın (7 dosya) ise 2011 ve 2012 yıllarında karara bağlandığı saptanmıştır.

Yıl bazında veriler ayrıntılı olarak değeriendirildiğinde öne çıkan sonuçlar aşağıdaki gibidir:

2011 yılında;

-507'si SMMM ve 66'sı YMM odalarına ait olmak üzere toplam 573 dosya karara bağlanmıştır. Karara bağlanan en fazla SMMM dosyası diğer illere (293 dosya), en az Ankara İli'ne (19 dosya), en fazla YMMO dosyası İstanbul İli'ne (38 dosya), en az ise İzmir İli'ne (6 dosya) aittir,

-SMMM odaları için alınan uyarma (% 35.9) ve kınama (% 26.6) kararları ilk sıralarda, ceza verilmesine yer olmadığı kararı (% 0.99) ise son sırada yer almıştır. YMM odaları için alınan kovuşturma açılmaması kararı (% 62.1) ilk, diğer kararı (% 3.03) son sırada yer almış ve geçici men (12 ay) ile meslekten men kararları ise alınmamıştır,

-Ankara, İstanbul, İzmir ve diğer iller SMMM odaları için alınan kararlar arasında uyarma ve kınama ilk sıralarda yer almış ve ayrıca diğer kararı özellikle Ankara ve İstanbul SMMM odaları için diğer iki kararla birlikte öne çıkan karar olmuştur,

-Ankara SMMM için alınan sadece dört karar türü (kınama, uyarma, diğer ve kovuşturma açılmaması kararları) söz konusu iken İstanbul, İzmir ve diğer illerin SMMM odaları için tüm kararlar alınmıştır,

-İzmir YMMO için sadece kovuşturma açılmaması kararı alınmış ve söz konusu karar Ankara (% 53.3) ve İstanbul (% 68.4) YMM odaları için alınan kararlar arasında da ilk sırada yer almış, diğer iller YMMO için ise uyarma (% 42.9) ve diğer (% 28.6) kararları öne çıkan kararlar olmuştur.

2012 yılında;

-253'ü SMMM ve 79'u YMM odalarına ait olmak üzere toplam 332 dosya karara bağlanmıştır. Karara bağlanan en fazla SMMM dosyası diğer illere (146 dosya), en az Ankara İli'ne (15 dosya), en fazla YMMO dosyası İstanbul İli'ne (37 dosya), en az ise diğer illere (7 dosya) aittir,

-SMMM odaları için alınan kovuşturma açılmaması (% 27.3) ve kınama (% 19) kararları ilk sıralarda, ceza verilmesine yer olmadığı kararı (% 4.35) ise son sırada yer almıştır. YMM odaları için alınan kovuşturma açılmaması kararı (% 65.8) ilk, diğer kararı (% 1.27) son sırada yer almış ve meslekten men kararı ise alınmamıştır,

-İstanbul YMMO ile Ankara, İzmir, diğer iller SMMM ve YMM odaları için alınan kararlar arasında kovuşturma açılmaması kararı ilk sırada yer almıştır. Ayrıca kınama kararı Ankara dışında İstanbul, İzmir ve diğer iller SMMM odaları için, ceza verilmesine yer olmadığı kararı ise İzmir (% 36.4) ve diğer iller (% 42.9) YMM odaları için öne çıkan kararlar olmuştur,

-İzmir ve diğer iller YMM odaları için sadece kovuşturma açılmaması ve ceza verilmesine yer olmadığı kararları alınmıştır.

2013 yılında;

-196'sı SMMM ve 101'i YMM odalarına ait olmak üzere toplam 297 dosya karara bağlanmıştır. Karara bağlanan en fazla SMMMMO dosyası diğer illere (115 dosya), en az Ankara (22 dosya) ve İzmir (22 dosya) illerine, en fazla YMMO dosyası İstanbul İli'ne (42 dosya), en az ise İzmir İli'ne (5 dosya) aittir,

-SMMM odaları için alınan kavuşturma açılmaması (% 26.5) ve kınama (% 21.9) kararları ilk sıralarda, ceza verilmesine yer olmadığı (% 6.12) ve diğer (% 6.12) kararları ise son sırada yer almıştır. YMM odaları için alınan kovuşturma açılmaması kararı (% 70.3) ilk, geçici men-6 ay (% 1.98) ile diğer (% 1.98) kararları son sırada yer almış ve meslekten men kararı ise alınmamıştır,

-Tüm illerin YMM odaları ve ayrıca İzmir İli dışındaki illerin SMMM odaları için alınan kararlar arasında kavuşturma açılmaması kararı ilk sırada yer almıştır. Söz konusu kararlar birlikte geçici men-12 ay Ankara İli, geçici men-6 ay İstanbul İli, kınama diğer iller SMMM odaları için öne çıkan kararlar olmuştur. İzmir İli SMMMMO için ise, kınama, ceza verilmesine yer olmadığı ve geçici men-6 ay kararları ilk sıralarda yer almıştır.

2014 yılında;

-300'ü SMMM ve 136'sı YMM odalarına ait olmak üzere toplam 436 dosya karara bağlanmıştır. Karara bağlanan en fazla SMMMMO dosyası diğer illere (133 dosya), en az İzmir İli'ne (27 dosya), en fazla YMMO dosyası İstanbul İli'ne (58 dosya), en az ise İzmir İli'ne (7 dosya) aittir. İzmir İli, karara bağlanan en az SMMMMO ve YMMO dosya sayısına sahip il olmuştur,

-SMMM odaları için alınan diğer (% 24.7), kavuşturma açılmaması (%17) ve kınama (%16.3) kararları ilk sıralarda, ceza verilmesine yer olmadığı kararı (% 3.67) ise son sırada yer almıştır. YMM odaları için alınan kovuşturma açılmaması kararı (% 72.1) ilk, geçici men-6 ay kararı (% 1.47) son sırada yer almış ve meslekten men kararı ise alınmamıştır,

-Ankara SMMMMO için alınan kararlar arasında diğer kararı (% 75.4), öne çıkan karar olmuştur,

-Kovuşturma açılmaması, geçici men-6 ay ve kınama İstanbul İli, geçici men-6 ay ve kovuşturma açılmaması İzmir İli, kınama ve kovuşturma açılmaması diğer iller SMMM odaları için ilk sıralarda yer alan kararlar olmuştur,

-İzmir YMMO için sadece kavuşturma açılmaması kararı alınmış ve söz konusu karar diğer tüm illerin YMM odaları için alınan kararlar arasında da ilk sırada yer almıştır.

2016 yılında;

-365'i SMMM ve 120'si YMM odalarına ait olmak üzere toplam 485 dosya karara bağlanmıştır. Karara bağlanan en fazla SMMMMO dosyası diğer illere (166 dosya), en az İzmir İli'ne (14 dosya), en fazla YMMO dosyası Ankara İli'ne (39 dosya), en az ise İzmir İli'ne (11 dosya) aittir. İzmir İli, 2014 yılında olduğu gibi bu yıl da karara bağlanan en az SMMMMO ve YMMO dosya sayısına sahip olmuştur,

-SMMM odaları için alınan diğer (% 32.3), kınama (% 21.4) ve kavuşturma açılmaması (%15.1) kararları ilk sıralarda, geçici men-12 ay (% 2.47) ve meslekten men (% 2.47) kararları son sırada yer almıştır. YMM odaları için alınan kovuşturma açılmaması (% 50.8),

kınama (17.5) ve diğer (% 16.7) kararları ilk sıralarda, uyarma kararı (% 1.67) son sırada yer almış ve geçici men-12 ay ile meslekten men kararları ise alınmamıştır,

-Diğer ve uyarma Ankara İli, kınama ve diğer İstanbul İli, kınama ve kovuşturma açılmaması İzmir İli, diğer ve kınama diğer iller SMMM odaları için ilk sıralarda yer alan kararlar olmuştur. Tüm illerin YMM odaları için alınan kararlar arasında ise kovuşturma açılmaması ilk sırada yer almıştır.

2017 yılında;

-Birlik Disiplin Kurulu'nca 311'i SMMM ve 156'sı YMM odalarına ait olmak üzere toplam 467 dosya karara bağlanmıştır. Karara bağlanan en fazla SMMMO dosyası diğer illere (169 dosya), en az İzmir İli'ne (17 dosya), en fazla YMMO dosyası İstanbul İli'ne (62 dosya), en az ise İzmir İli'ne (17 dosya) aittir. 2014 ve 2016 yıllarında olduğu gibi bu yıl da İzmir İli, karara bağlanan en az SMMM ve YMM oda dosya sayısına sahip olmuştur,

-SMMM odaları için alınan kavuşturma açılmaması (% 23.8), kınama (%19) ve diğer (%16.7) kararları ilk sıralarda, meslekten men kararı (% 2.57) ise son sırada yer almıştır. YMM odaları için alınan kovuşturma açılmaması kararı (%74.4) ilk, diğer kararı (%3.85) son sırada yer almış ve geçici men-6 ay ile meslekten men kararları ise alınmamıştır,

-Kovuşturma açılmaması ve diğer Ankara İli, kınama ve kovuşturma açılmaması İstanbul İli, kovuşturma açılmaması ve uyarma İzmir İli, kovuşturma açılmaması, diğer ve kınama diğer iller SMMM odaları için alınan kararlar arasında ilk sıralarda yer almıştır. Bu yıl için de kovuşturma açılmaması kararı, tüm illerin YMM odaları için ilk sırada yer almıştır.

2018 yılında;

-212'si SMMM ve 121'i YMM odalarına ait olmak üzere toplam 333 dosya karara bağlanmıştır. Karara bağlanan en fazla SMMMO dosyası diğer illere (91 dosya), en az İzmir İli'ne (19 dosya), en fazla YMMO dosyası Ankara İli'ne (52 dosya), en az ise İzmir İli'ne (5 dosya) aittir. İzmir İli, diğer üç yılda (2014, 2016 ve 2017 yılları) olduğu gibi bu yıl da karara bağlanan en az SMMM ve YMM oda dosya sayısına sahip il olmuştur,

-SMMM odaları için alınan kavuşturma açılmaması (% 25.9), uyarma (% 18.4) ve kınama (% 16) kararları ilk sıralarda, meslekten men kararı (% 3.3) ise son sırada yer almıştır. YMM odaları için ise alınan kovuşturma açılmaması kararı (% 62) ilk, geçici men-6 ay (% 0.83) son sırada yer almış ve meslekten men kararı ise alınmamıştır,

-Kovuşturma açılmaması ve uyarma Ankara ile İstanbul, uyarma ve kınama İzmir, uyarma, diğer ve kovuşturma açılmaması diğer iller SMMM odaları için alınan kararlar arasında ilk sıralarda yer almıştır. Kovuşturma açılmaması, tüm illerin YMM odaları için alınan kararlar arasında ilk sırada yer almış, ayrıca diğer ve uyarma kararları Ankara YMMO için öne çıkan kararlar olmuştur.

2019 yılında;

-211'i SMMM ve 130'u YMM odalarına ait olmak üzere toplam 341 dosya karara bağlanmıştır. Karara bağlanan en fazla SMMMO dosyası diğer illere (115 dosya), en az Ankara İli'ne (17 dosya), en fazla YMMO dosyası İstanbul İli'ne (58 dosya), en az ise İzmir İli'ne (13 dosya) aittir,

-SMMM odaları için alınan kovuşturma açılmaması (% 22.75) ve kınama (% 22.75) kararları ilk sırada, diğer (% 17.06), geçici men-6 ay (% 13.27) ve uyarma (% 12.32) kararları izleyen sıralarda, meslekten men kararı (% 1.90) ise son sırada yer almıştır. YMM odaları için alınan kovuşturma açılmaması kararı (% 53.1) ilk, geçici men-12 ay (% 1.54) son sırada yer almış ve geçici men-6 ay ile meslekten men kararları ise alınmamıştır,

-Kovuşturma açılmaması ve diğer kararları Ankara, kovuşturma açılmaması, kınama ve diğer kararları İstanbul, kovuşturma açılmaması, geçici men 6 ay ve uyarma kararları İzmir, kınama kovuşturma açılmaması, uyarma ve diğer kararları diğer iller SMMM odaları için alınan kararlar arasında ilk sıralarda yer almıştır.

-Tüm illerin YMM odaları için alınan kararlar arasında, kovuşturma açılmaması kararı ilk sırada yer almıştır. Ayrıca uyarma ve ceza verilmesine yer olmadığı kararları Ankara YMMO, kınama ve ceza verilmesine yer olmadığı kararları da İzmir YMMO için öne çıkan kararlar olmuştur.

İl SMMM ve YMM odaları için alınan Birlik Disiplin Kurulu kararlarının genel dağılımı ayrıca Şekil 7'de yer almaktadır. Söz konusu şekil incelendiğinde il odaları için alınan kararlar açısından;

-Ankara SMMMO için, diğer (% 42) ve kovuşturma açılmaması (% 20.8) kararları ilk sıralarda, geçici men-6 ay kararı (% 2.2) son sırada, YMMO için ise kovuşturma açılmaması kararı (% 50.3) ilk sırada, geçici men-6 ay kararı (% 3.4) son sırada yer almış ve meslekten men kararı alınmamıştır,

-İstanbul SMMMO için, kınama (% 25.7), kovuşturma açılmaması (% 19.8), diğer (% 15.4) ve geçici men-6 ay (% 15.3) kararları ilk sıralarda, meslekten men kararı (% 3.1) son sırada, yer almıştır. YMMO için ise kovuşturma açılmaması kararı (% 73.7) ilk sırada, geçici men-6 ay kararı (% 1.9) son sırada yer almış ve meslekten men kararı alınmamıştır,

-İzmir SMMMO için, uyarma (% 23), kovuşturma açılmaması (% 21.7), kınama (% 17.1) ve geçici men-6 ay (% 17.1) kararları ilk sıralarda, ceza verilmesine yer olmadığı kararı (% 4.1) son sırada yer almıştır. YMMO için ise kovuşturma açılmaması kararı (% 74.7) ilk sırada, uyarma kararı (% 2.7) son sırada yer almış, geçici men-6 ay, geçici men-12 ay ve meslekten men kararları alınmamıştır,

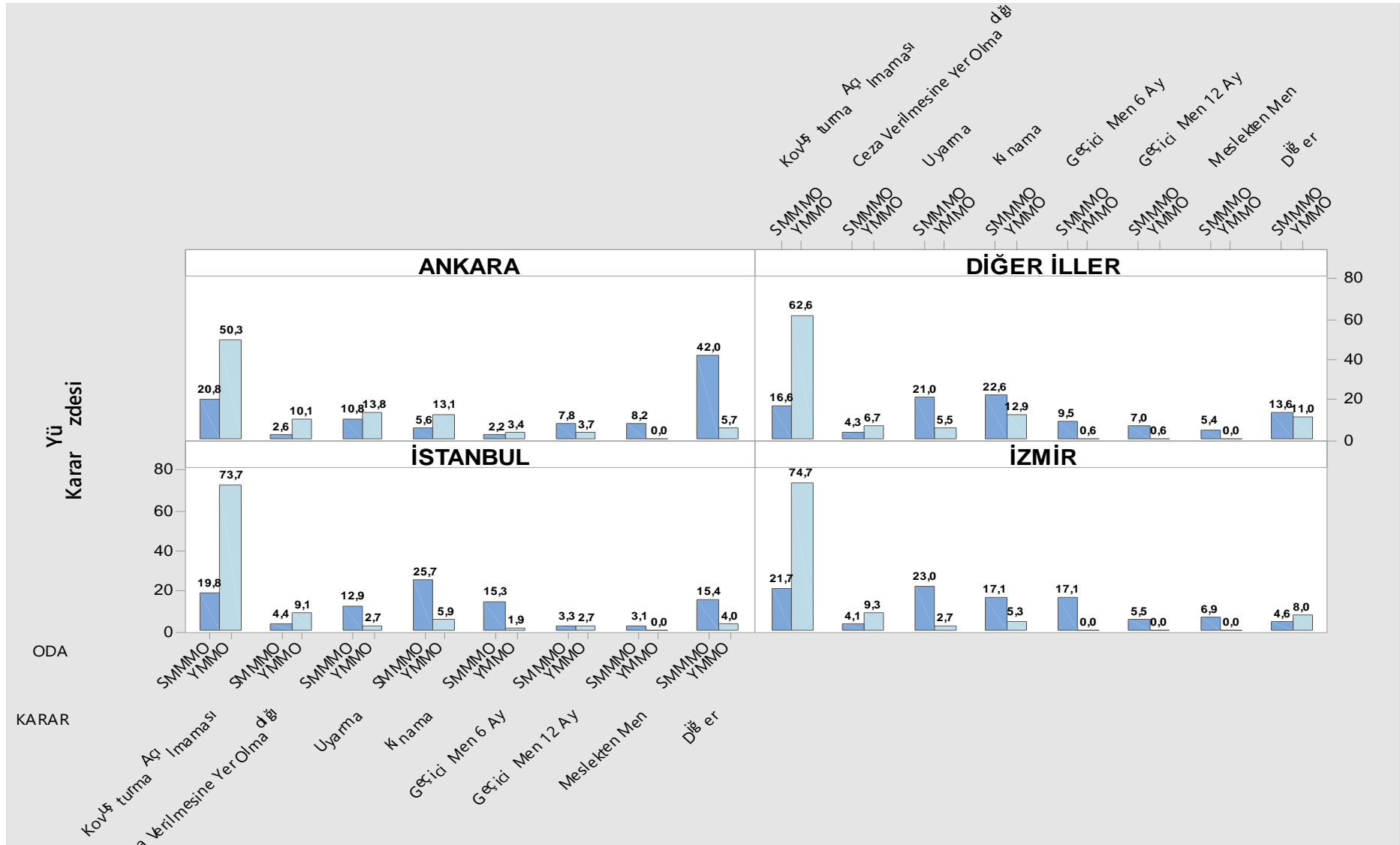
-Diğer iller SMMMO için, kınama (% 22.6), uyarma (% 21), kovuşturma açılmaması (% 16.6) ve diğer (% 13.6) kararları ilk sıralarda, ceza verilmesine yer olmadığı kararı (% 4.3) son sırada yer almıştır. YMMO için ise kovuşturma açılmaması kararı (% 62.6) ilk sırada, geçici men-6 ay (% 0.6) ve geçici men-12 ay (% 0.6) kararları son sırada yer almış, meslekten men kararı alınmamıştır.

Birlik Disiplin Kurulu'nca odalar için alınan farklı karar türleri ile il kriterinin birbirinden bağımsız olup olmadığının araştırılması önem taşımaktadır. Bu durumu araştırmak için,

H_0 : Karar türleri ile iller birbirinden bağımsızdır,

H_1 : Karar türleri ile iller birbirine bağımlıdır

hipotezleri oluşturulmuştur. Bu hipotezler için SMMM ve YMM oda verileri kullanılarak Ki-kare bağımsızlık testleri gerçekleştirilmiş ve sonuçlar Tablo 7'de verilmiştir. Ki-kare istatistiği, SMMMO için 266.71 (Serbestlik Derecesi 21), YMMO için ise 83.67 olarak hesaplanmıştır (Serbestlik Derecesi 18).

Şekil 7. İl SMMM ve YMM Odaları İçin Alınan Birlik Disiplin Kurulu Kararlarının Dağılımı

Bu sonuçlar, her iki oda bazında da sıfır hipotezinin reddedildiğini, karar türü ve il kriterlerinin birbirine bağımlı olduğunu göstermiştir ($p < 0.001$). Gerçekleştirilen testin sonucunda SMMM odaları için, Ankara İli'nde diğer, kınama ve geçici men-6 ay kararlarında, YMM odaları için ise, İstanbul İli'nde uyarma, Ankara İli'nde uyarma ve kovuşturma açılmaması kararlarında Ki-kare katkı bileşenlerinin büyüklüğü öne çıkmıştır. Yukarıda belirtilen oda, il ve karar türü bilgilerine ilişkin dosya sayılarının Tablo 7' de yer alan iki yönlü bağımsızlık varsayımlarının geçerliliğinin ortadan kalkmasında önde gelen etkenler olduğu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 7. İİ SMMM ve YMM Odaları İçin Alınan Birlik Disiplin Kurulu Kararlarının Ki-kare Bağımsızlık Testi Sonuçları

KARARLAR	Hücre İçeriği	SMMMO					YMMO				
		İLLER				Toplam	İLLER				Toplam
		Ankara	İstanbul	İzmir	Diğer		Ankara	İstanbul	İzmir	Diğer	
Kovuşturma Açılmaması	n	56	127	47	204	434	150	275	56	102	583
	Satır %	12,9	29,26	10,83	47	100	25,73	47,17	9,61	17,5	100
	Sütun %	20,82	19,81	21,66	16,61	18,43	50,336	73,727	74,667	62,577	64,136
	Bek.Değ.	49,57	118,13	39,99	226,31		191,13	239,23	48,1	104,54	
	χ^2 Kat.Bil.	0,83	0,67	1,23	2,20		8,85	5,35	1,30	0,06	
Ceza Verilmesine Yer Olmadığı	n	7	28	9	53	97	30	34	7	11	82
	Satır %	7,22	28,87	9,28	54,64	100	36,59	41,46	8,54	13,41	100
	Sütun %	2,6	4,37	4,15	4,32	4,12	10,067	9,115	9,333	6,748	9,021
	Bek.Değ.	11,08	26,4	8,94	50,58		26,88	33,65	6,77	14,7	
	χ^2 Kat.Bil.	1,50	0,10	0,00	0,12		0,36	0,00	0,01	0,93	
Uyarma	n	29	83	50	258	420	41	10	2	9	62
	Satır %	6,9	19,76	11,9	61,43	100	66,13	16,13	3,23	14,52	100
	Sütun %	10,78	12,95	23,04	21,01	17,83	13,758	2,681	2,667	5,521	6,821
	Bek.Değ.	47,97	114,32	38,7	219,01		20,33	25,44	5,12	11,12	
	χ^2 Kat.Bil.	7,51	8,58	3,30	6,94		21,03	9,37	1,90	0,40	
Kınama	n	15	165	37	277	494	39	22	4	21	86
	Satır %	3,04	33,4	7,49	56,07	100	45,35	25,58	4,65	24,42	100
	Sütun %	5,58	25,74	17,05	22,56	20,98	13,087	5,898	5,333	12,883	9,461
	Bek.Değ.	56,43	134,46	45,52	257,59		28,19	35,29	7,1	15,42	
	χ^2 Kat.Bil.	30,42	6,94	1,59	1,46		4,14	5,00	1,35	2,02	
Geçici Men 6 Ay	n	6	98	37	117	258	10	7	0	1	18
	Satır %	2,33	37,98	14,34	45,35	100	55,56	38,89	0	5,56	100
	Sütun %	2,23	15,29	17,05	9,53	10,96	3,356	1,877	0	0,613	1,98
	Bek.Değ.	29,47	70,22	23,77	134,53		5,9	7,39	1,49	3,23	
	χ^2 Kat.Bil.	18,692	10,986	7,359	2,285		2,8473	0,0202	1,4851	1,5375	
Geçici Men 12 A	n	21	21	12	86	140	11	10	0	1	22
	Satır %	15	15	8,57	61,43	100	50	45,45	0	4,55	100
	Sütun %	7,81	3,28	5,53	7	5,94	3,691	2,681	0	0,613	2,42
	Bek.Değ.	15,99	38,11	12,9	73		7,21	9,03	1,82	3,94	
	χ^2 Kat.Bil.	1,57	7,68	0,06	2,31		1,99	0,10	1,82	2,20	
Meslekten Men	n	22	20	15	66	123	0	0	0	0	0
	Satır %	17,89	16,26	12,2	53,66	100					
	Sütun %	8,18	3,12	6,91	5,37	5,22					
	Bek.Değ.	14,05	33,48	11,33	64,14						
	χ^2 Kat.Bil.	4,50	5,43	1,19	0,05						
Diğer	n	113	99	10	167	389	17	15	6	18	56
	Satır %	29,05	25,45	2,57	42,93	100	30,36	26,79	10,71	32,14	100
	Sütun %	42,01	15,44	4,61	13,6	16,52	5,705	4,021	8	11,043	6,161
	Bek.Değ.	44,43	105,88	35,84	202,84		18,36	22,98	4,62	10,04	
	χ^2 Kat.Bil.	105,81	0,45	18,63	6,33		0,10	2,77	0,41	6,31	
TOPLAM	n	269	641	217	1228	2355	298	373	75	163	909
	Satır %	11,42	27,22	9,21	52,14	100	32,78	41,03	8,25	17,93	100
	Sütun %	100	100	100	100	100	100	100	100	100	

Çalışma kapsamında Birlik Disiplin Kurulu'na karara bağlanan SMMMO ve YMMO dosya sayılarının yıllar ve iller bazında farklılık gösterdiği anlaşılmıştır. Bu durumu araştırmak için;
 H_0 : Dosya sayıları açısından yıllar ile iller birbirinden bağımsızdır,
 H_1 : Dosya sayıları açısından yıllar ile iller birbirine bağımlıdır hipotezleri oluşturulmuştur.

Söz konusu hipotezler için SMMM ve YMM oda verileri kullanılarak Ki-kare bağımsızlık testleri yapılmış ve sonuçlar Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Birlik Disiplin Kurulu’nca Karara Bağlanan İl SMMMO ve YMMO Dosya Sayılarının Ki-kare Bağımsızlık Testi Sonuçları

YIL	Hücre İçeriği	SMMMO					YMMO				
		İLLER				Toplam	İLLER				Toplam
		Ankara	İstanbul	İzmir	Diğer		Ankara	İstanbul	İzmir	Diğer	
2011	n	19	145	50	293	507	15	38	6	7	66
	Satır %	3,75	28,6	9,86	57,79	100	22,73	57,58	9,09	10,61	100
	Sütun %	7,06	22,62	23,04	23,86	21,53	5,03	10,19	8	4,29	7,26
	Bek.Değ.	57,91	138	46,72	264,37		21,64	27,08	5,45	11,83	
	χ^2 Kat.Bil.	26,15	0,36	0,23	3,10		2,04	4,40	0,06	1,98	
2012	n	15	53	39	146	253	24	37	11	7	79
	Satır %	5,93	20,95	15,42	57,71	100	30,38	46,84	13,92	8,86	100
	Sütun %	5,58	8,27	17,97	11,89	10,74	8,05	9,92	14,67	4,29	8,69
	Bek.Değ.	28,9	68,86	23,31	131,93		25,9	32,42	6,52	14,17	
	χ^2 Kat.Bil.	6,69	3,65	10,56	1,50		0,14	0,65	3,08	3,63	
2013	n	22	37	22	115	196	36	42	5	18	101
	Satır %	11,22	18,88	11,22	58,67	100	35,64	41,58	4,95	17,82	100
	Sütun %	8,18	5,77	10,14	9,36	8,32	12,08	11,26	6,67	11,04	11,11
	Bek.Değ.	22,39	53,35	18,06	102,2		33,11	41,44	8,33	18,11	
	χ^2 Kat.Bil.	0,01	5,01	0,86	1,60		0,25	0,01	1,33	0,00	
2014	n	69	71	27	133	300	54	58	7	17	136
	Satır %	23	23,67	9	44,33	100	39,71	42,65	5,15	12,5	100
	Sütun %	25,65	11,08	12,44	10,83	12,74	18,12	15,55	9,33	10,43	14,96
	Bek.Değ.	34,27	81,66	27,64	156,43		44,59	55,81	11,22	24,39	
	χ^2 Kat.Bil.	35,20	1,39	0,02	3,51		1,99	0,09	1,59	2,24	
2016	n	60	125	14	166	365	39	32	11	38	120
	Satır %	16,44	34,25	3,84	45,48	100	32,5	26,67	9,17	31,67	100
	Sütun %	22,3	19,5	6,45	13,52	15,5	13,09	8,58	14,67	23,31	13,2
	Bek.Değ.	41,69	99,35	33,63	190,33		39,34	49,24	9,9	21,52	
	χ^2 Kat.Bil.	8,039	6,623	11,46	3,109		0,0029	6,0366	0,122	12,6243	
2017	n	39	86	17	169	311	39	62	17	38	156
	Satır %	12,54	27,65	5,47	54,34	100	25	39,74	10,9	24,36	100
	Sütun %	14,5	13,42	7,83	13,76	13,21	13,09	16,62	22,67	23,31	17,16
	Bek.Değ.	35,52	84,65	28,66	162,17		51,14	64,01	12,87	27,97	
	χ^2 Kat.Bil.	0,34	0,02	4,74	0,29		2,88	0,06	1,32	3,59	
2018	n	28	74	19	91	212	52	46	5	18	121
	Satır %	13,21	34,91	8,96	42,92	100	42,98	38,02	4,13	14,88	100
	Sütun %	10,41	11,54	8,76	7,41	9	17,45	12,33	6,67	11,04	13,31
	Bek.Değ.	24,22	57,7	19,53	110,55		39,67	49,65	9,98	21,7	
	χ^2 Kat.Bil.	0,59	4,60	0,02	3,46		3,83	0,27	2,49	0,63	
2019	n	17	50	29	115	211	39	58	13	20	130
	Satır %	8,06	23,7	13,74	54,5	100	30	44,62	10	15,38	100
	Sütun %	6,32	7,8	13,36	9,36	8,96	13,09	15,55	17,33	12,27	14,3
	Bek.Değ.	24,1	57,43	19,44	110,02		42,62	53,34	10,73	23,31	
	χ^2 Kat.Bil.	2,09	0,96	4,70	0,23		0,31	0,41	0,48	0,47	
Toplam	n	269	641	217	1228	2355	298	373	75	163	909
	Satır %	11,42	27,22	9,21	52,14	100	32,78	41,03	8,25	17,93	100
	Sütun %	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

SMMM odaları için Ki-kare istatistiği 151.1 (Serbestlik Derecesi 21), YMM odaları için ise 59.0 olarak hesaplanmıştır (Serbestlik Derecesi 21). Bu sonuçlardan her iki oda bazında da sıfır hipotezinin reddedildiği, dosya sayıları açısından yıl ve il kriterlerinin birbirine bağımlı olduğu anlaşılmıştır ($p < 0.001$). Karara bağlanan dosya sayılarının Ki-kare katkı bileşenlerinin büyüklüğü açısından SMMM odaları için, 2011 ve 2014 yıllarında Ankara İli, 2016 ve 2012 yıllarında İzmir İli, YMM odaları için ise 2016 yılında İstanbul İli ile diğer iller dikkat çekmektedir. Tablo 8’ de yer alan iki yönlü bağımsızlık varsayımlarının geçerliliğinin ortadan kalkmasında yukarıda belirtilen oda, yıl ve il bilgilerine ilişkin dosya sayılarının önde gelen etkenler olduğu ortaya çıkmaktadır.

4. SONUÇ

2011-2019 döneminde odalardan Birliğe gönderilen dosyalar hakkında Birlik Disiplin Kurulu'nca alınan kararların yıl, oda ve il bazında ayrıntılı incelendiği bu çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

-Birlik Disiplin Kurulu'nca 2.645'i SMMM ve 1.073'ü YMM odalarından gelen toplam 3.718 dosya karara bağlanmış, 2011 yılı en fazla, 2013 yılı da en az dosyanın karara bağlandığı yıl olmuştur. 2011 yılında özellikle en fazla SMMMO ve en az YMMO dosyası karara bağlanmış, söz konusu yıla göre diğer yıllarda SMMMO dosya sayısında azalış, YMMO dosya sayısında ise artış söz konusu olmuştur,

-Karara bağlanan dosyaların meslek unvanlarına göre dağılımı, en fazla dosya sayısı ile SMMM ve daha sonra YMM, SM ve stajyer dosyaları şeklindedir. En fazla SMMM ve SM dosyası 2011 yılında, YMM dosyası ise 2015 yılında karara bağlanmış, 2018 ve 2019 yılları özellikle SM dosya sayısının en az olduğu yıllar olmuştur.

-Birlik Disiplin Kurulu kararlarında genel olarak kovuşturma açılmaması kararının ilk sırada yer aldığı ve bu kararı kınama, diğer ve uyarma kararlarının izlediği, meslekten men kararının ise son sırada yer aldığı saptanmıştır. Uyarma, kınama ile meslekten men kararları en fazla, kovuşturma açılmaması kararı ise en az 2011 yılında alınmıştır. Yıllar itibariyle alınan kararlar arasında;

2011 yılında, uyarma kararı ilk, ceza verilmesine yer olmadığı kararı son sırada,

2012 yılında, kovuşturma açılmaması kararı ilk, diğer kararı son sırada,

2013 yılında, kovuşturma açılmaması kararı ilk, diğer ve meslekten men kararları son sırada,

2014 yılında, kovuşturma açılmaması kararı ilk, ceza verilmesine yer olmadığı kararı son sırada,

2015 yılında, diğer kararı ilk, meslekten men kararı son sırada,

2016 yılında, diğer kararı ilk, geçici men-12 ay ve meslekten men kararları son sırada,

2017, 2018 ve 2019 yıllarında ise, kovuşturma açılmaması kararı ilk, meslekten men kararı son sırada yer almıştır.

-SMMM odaları için alınan kararlarda her karar türüne yer verilmiş, kınama, kovuşturma açılmaması, uyarma ve diğer kararları öne çıkan kararlar olmuş, ceza verilmesine yer olmadığı kararı ise son sırada yer almıştır,

-YMM odaları için alınan kararlarda ise kovuşturma açılmaması kararı öne çıkan karar olmuş, geçici men-6 ay kararı son sırada yer almış ve meslekten men kararı alınmamıştır,

-Yıllar itibariyle ele alındığında 2011 yılı, SMMM odaları için alınan kınama ve uyarma kararlarının en fazla, kovuşturma açılmaması ile ceza verilmesine yer olmadığı kararlarının en az alındığı yıl olmuştur. Ayrıca YMM odaları için alınan kovuşturma açılmaması ve kınama kararları da en az 2011 yılında alınmıştır.

-Diğer iller, karara bağlanan en fazla SMMM oda dosyası ile ilk sırada yer almış ve onu İstanbul, Ankara ve İzmir illeri izlemiştir. Karara bağlanan en fazla YMM oda dosyasının ise İstanbul İli'ne ve daha sonra Ankara İli'ne, diğer illere ve İzmir İli'ne ait olduğu görülmüştür.

-Özellikle Ankara İli, karara bağlanan SMMM oda dosyasından daha fazla YMM oda dosyasına sahip il olmuştur. Ayrıca İzmir İli'nin 2014, 2016, 2017 ve 2018 yıllarında karara

bağlanan en az SMMM ve YMM oda dosyasına sahip il olduğu görülmüştür. 2019 yılında karara bağlanan İstanbul ve diğer iller SMMM oda dosya sayısında 2011 yılına göre önemli bir azalış olmuştur.

-2011 yılı İstanbul, İzmir ve diğer iller SMMM odaları için en fazla, Ankara ve diğer iller YMM odaları için en az dosyanın, 2017 yılı ise İstanbul, İzmir ve diğer iller YMM odaları için en fazla dosyanın karara bağlandığı yıl olmuştur,

İl SMMM odaları için alınan kararlar arasında;

-İstanbul İli ve diğer iller için kınama, Ankara İli için diğer, İzmir İli için uyarma ilk sırada,
-İzmir İli ve diğer iller için ceza verilmesine yer olmadığı, Ankara İli için geçici men-6 ay, İstanbul İli için ise meslekten men son sırada yer alan kararlar olmuştur.

İl YMM odaları için alınan kararlar arasında ise;

-Tüm iller için kovuşturma açılmaması kararı ilk sırada yer almış,
-İzmir İli için uyarma, Ankara ve İstanbul illeri için geçici men-6 ay, diğer iller için ise geçici men-6 ay ve geçici men-12 ay son sırada yer alan kararlar olmuştur.
-Tüm iller için meslekten men kararı alınmamış, ayrıca İzmir İli için söz konusu kararla birlikte geçici men-6 ay ve geçici men-12 ay kararları da alınmamıştır.

Çalışma kapsamında yapılan istatistiksel testlerle; SMMM ve YMM odaları için alınan kararlar ile illerin, aynı zamanda dosya sayıları açısından yıllar ile illerin birbirine bağımlı olduğu sonucuna varılmıştır. Bu kapsamda SMMM odaları için, Ankara İli'nin diğer, kınama ve geçici men-6 ay kararlarında, YMM odaları için ise, İstanbul İli'nin uyarma, Ankara İli'nin uyarma ve kovuşturma açılmaması kararlarında farklılık gösterdiği saptanmıştır. Karara bağlanan dosya sayıları açısından SMMM odaları için, 2011 ve 2014 yıllarında Ankara İli'nin, 2016 ve 2012 yıllarında İzmir İli'nin, YMM odaları için ise 2016 yılında İstanbul İli ile diğer illerin farklılık gösterdiği görülmüştür.

Araştırma sonuçlarından da görüldüğü gibi, özellikle 2011 yılı baz alındığında diğer yıllar itibariyle karara bağlanan SMMM dosya sayısında azalış olması, Birlik Disiplin Kurulu'na alınan kararlar arasında kovuşturma açılmaması kararının 2011, 2015 ve 2016 yılları dışında diğer yıllarda ilk sırada, meslekten men kararının da 2011, 2012 ve 2014 yılları dışında diğer yıllarda son sırada yer alması ve bu kararın YMM odaları için alınmamış olması olumlu sonuçlardır. Muhasebe meslek mensupları disiplin süreci faaliyetlerinin gerek mesleğe gerekse topluma yarar sağlayacak şekilde yürütülmesi ve sürecin işleyişinde özellikle taraflarca doğru kararların alınması, disiplin dosya sayılarını artıran nedenlerin saptanarak gerekli önlemlerin alınması muhasebe mesleğine duyulan güvenin artmasına, mesleğin gelişimine ve geleceğine önemli katkılar sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Banar, K. ve Aslan, Ü. (2009). Muhasebe Meslek Mensuplarının Almış Oldukları Disiplin Cezaları Üzerine Bir Araştırma (2000-2008 Dönemi), *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı: 44, 91-110.

Bédard, J. (2001). The Disciplinary Process of the Accounting Profession: Protecting the Public or the Profession? The Québec Experience, *Journal of Accounting and Public Policy*, 20, 399-437.

Canning, M.& O'Dwyer, B. (2001). Professional Accounting Bodies' Disciplinary Procedures: Accountable, Transparent and in the Public Interest?, *European Accounting Review*, 10 (4), 725-749.

Dursun, G.D. (2019). Muhasebe Meslek Mensuplarının Almış Oldukları Disiplin Cezalarının Cinsiyet ve Mesleki Unvan Açısından Analizi: 2008-2017 Dönemi, *Maliye ve Finans Yazıları*, (111), 387-402.

Ekerkil, V. (2016). Muhasebe Meslek Mensuplarının Etik-Disiplin İlişkisi ve Disiplin Cezası Analizi 1993-2015, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 8, Sayı: 22, 363-402.

Ekerkil, V., Çavuş, G. ve Kodalak, E. (2016). Türkiye’de TÜRMOB ile Birleşik Krallık ACCA’da Muhasebe Meslek Mensuplarının Disiplin Süreci ve İki Birlik Arasındaki Disiplin Sürecinin Karşılaştırılması, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 8 (3), 107-137.

Ekerkil, V. (2017). İstanbul SMMM Odasında Kayıtlı Muhasebe Meslek Mensuplarına Verilen Disiplin Cezalarının Suç Dağılımı Ve Analizi: 2008-2015, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt.9, Sayı.18, 328-352.

Garmilis, G. & Stokes, L. (2007). Convergence of the Disciplinary Processes of Accounting Organizations? A Comparison Between the United States and France” *Annual Congress of the American Accounting Association*, Chicago, United States. AAA, 1-25.

Gül, H. (2016). Muhasebe Meslek Mensuplarının Almış Oldukları Disiplin Cezalarının Kayıtlı Olunan Oda, Unvan ve Cinsiyet Açısından Değişimi: 2001-2015 Dönemi, *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt.3, Sayı:3, 44-62.

Karabınar, S. ve Çevik, Z. (2018). Bir Muhasebe Meslek Odasında 2008-2013 Yıllarında Verilen Disiplin Cezalarının Yapısal Analizi, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı:77, 69-90

Leonard, V. M., Belanger, C. H. & Wardley, L. J. (2016). Examining the Ethical Behavior of Ontario Chartered Accountants: A Longitudinal Review of the Disciplinary Process, *Accounting Perspectives*, Vol: 15, No: 3, 169-199.

O’Dwyer, B.&Canning, M. (2008) On Professional Accounting Body Complaints Procedures, *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, Vol. 21 No. 5, 645-670.

Yaşar, A. (2016). Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Kurallara Duyarlılığının Cinsiyet Yönlünden Karşılaştırılması: 2001-2015 Disiplin Cezaları Yönlünden Bir İnceleme, *Journal of Human Sciences*, 13 (2), 3413-3428.

2011-2019 Yılları TÜRMOB Disiplin Kurulu Faaliyet Raporları
(<https://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/disiplin-kurulu>)

3568 Sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu, 13 Haziran 1989 tarih ve 20194 Sayılı Resmi Gazete

5786 Sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, 26 Temmuz 2008 tarih ve 26948 Sayılı Resmi Gazete.

Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu Disiplin Yönetmeliği: 31 Ekim 2000 tarih ve 24216 Sayılı Resmi Gazete.

Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu Disiplin Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik: 27 Eylül 2007 tarih ve 26656 Sayılı Resmi Gazete.

Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu Disiplin Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik: 04 Ağustos 2015 tarih ve 29435 Sayılı Resmi Gazete.